

Ali Demir - Ercan Öztemel

AKİF HOCANIN HAYAT GÖZLEMLERİ
BEN NEYİM?

Çıra Yayınları: 798
Düşünce

Yayın Yönetmeni: Hasan Güler
Editör: Abdullah Yusufoglu
Kapak: Nirvana Ajans
İç Düzen: Mehdi Yılmaz

ISBN: 978-625-8703-28-3

© Çıra Basın Yayın Ltd. Şti.

Bu kitabın yayım hakları saklıdır.
Yayıncıdan izin alınmadan kısmen veya
tamamen çoğaltılamaz ve yayınlanamaz.

1. Baskı: Temmuz 2026

Çıra Basın Yayın Ltd. Şti.
Defterdar Mah. Yeni Kuşat Sok.
No:6/B Eyüpsultan/İstanbul
Tel: 0212 635 99 19
Faks: 0212 534 81 83

www.cirakitap.com
cirayayinlari@gmail.com

Baskı ve Cilt:

MC Matbaa Limited Şirketi
Maltepe Mah. Davutpaşa Cad.
Güven Sanayi Çarşısı
No: 83 C Blok/220-221
Zeytinburnu-İstanbul
Tel: (0212) 999 58 84
Matbaa Sertifika No: 43257

Kapak Tasarımı: Bu kitapta 58
numaralı yazı olan "Geçip Gidenler"e
konu olan görüntünün yapay zeka
"Gemini" tarafında stilize edilmiş hali
Merve Nur Sağırılı tarafından kapak
tasarımına dönüştürülmüştür.

BEN NEYİM?

Ali Demir - Ercan Öztemel

AKİF HOCANIN HAYAT GÖZLEMLERİ
BEN NEYİM?

Yayına Hazırlayan
Ali Demir - Ercan Öztemel

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	7
HAYATA FARKLI BİR GÖZ İLE BAKABİLMEK.....	9
1. Ben Ney'im (16.03.2024).....	11
2. Okul Hayatımın İlk Günü (12.09.2009)	15
3. Kararlarım Kendi Tercihim mi? (02.06.2024)	17
4. Modern bir Derviş (07.05.2024)	26
5. Karadağ'a Çıktım (14.05.2024).....	29
6. Ekmek ve Can (10.06.2005)	33
7. Nimetler İçinde Gark Olmak (06.10.2020)	34
8. Bunca Varlık Var iken (29.06.2006)	36
9. Adalet Herkese Lazım (16.04.2019).....	38
10. Duaya Davet (18.04.2019).....	40
11. Haklının Yanında Olmak (29.05.2013)	42
12. Hesabınız Tamam Efendim (26.07.2006)	44
13. Ülfeti Kırma (06.07.2006).....	46
14. Yeni Bir Göz Almış Gibi (16.09.2026)	51
15. İyileşmek Büyük Lütuf (13.01.2026)	55
16. Minibüste Hayat Dersi (23.05.2013).....	58
17. Hayretler İçinde Kalmak (28.11.2021)	60
18. Ayasofya'da Sabah Namazı (15.08.2021).....	61
19. Cemaatsiz bir Ramazan (01.06.2020)	65
20. Üç Tepede Üç Hutbe (31.03.2026)	68
21. Umre Yasak, Kâbe Mahzun (06.03.2020).....	71
22. Bilim ve Teknik Dergisi (27.09.2020).....	73
23. Vaktin Çocuğu (28.11.2013)	77
24. Bilgisayar Cebimize Nasıl Sığıdı? (27.11.2013).....	78
25. Bilginin Dereceleri (05.10.2022).....	82
26. Alim Okulu - AFL (28.10.2014)	86
27. Yedinci Kabuk (21.01.2023)	89
28. Yedi, Kırk, Yetmiş (15.01.2023).....	92
29. Bulut ve Ben (09.01.2023)	95
30. Bir Origami Eserinin Doğuşu (02.05.2014)	100
31. Origami Mutluluk Verir (01.05.2014).....	103

32. İki Kareden Tek Kareye (24.01.2007).....	107
33. Düzgün Altıgen (03.12.2010).....	110
34. Eve Telefon Bağlandı (27.06.2019).....	113
35. Sevgi, Nefret, Nedamet (16.06.2019).....	116
36. Entebbe 1976: Filistin'in tükenişi (30.07.2025).....	119
37. Dinlerin ve Dillerin Geçit Töreni (09.04.2026).....	123
38. Fâlûce: Haritadan nasıl silindi? (29.07.2025)	128
39. Mazlumdan Zalime (05.10.2025).....	133
40. Muhteşem Bir Ma'bed (18.06.2016)	136
41. Mescid-i Nebevi (29.10.2022).....	142
42. Nüfus cüzdanından çipli karta (11.12.2010).....	150
43. Soframıza Buyurun (11.06.2016).....	154
44. Enflasyon (04.07.2022)	159
45. Tuhaf bir Rüya (13.02.2015)	162
46. Tuhaf bir Gözaltı (29.12.2021)	166
47. Samsun Gemisi ile İzmir (11.08.2006)	169
48. İstanbul'un Yedi Tepesi (13.06.2005).....	174
49. Haliç the Golden Horn (27.06.2005).....	178
50. Dünden Bugüne Yapay Zekâ (16.05.2023).....	180
51. Yapay Zekânın Tarihçesi (24.06.2023).....	184
52. İsimler Değişmesin (08.12.2004).....	187
53. Vefa ve Eski Dostlar (21.10.2024)	189
54. Mustafa Yeşilyurt (04.10.2017).....	192
55. Fuat Sezgin'in Ardından (30.06.2018)	194
56. Bir Müze Kurmak (24.09.2006)	198
57. Bu da Geçer Yahu (02.03.2026).....	203
58. Geçip Gidenler (04.06.2005).....	207
SON SÖZ	209
TEŞEKKÜR	210

ÖNSÖZ

Akif Hoca (Prof. Dr. Mehmet Akif Eyler)

Erenköy’de komşuluk yaptık. Erenköy tren istasyonunun hemen yanındaki Zihni Paşa Camii ortak buluşma yerimiz oldu. Sabah namazı sonraları sessiz yürüyüşümüz her ikimize de huzur verdi. Güç verdi.

1993’de Bilkent Üniversitesinde öğretim üyesi iken başladığı Cuma Dersleri 33 yıldır aynı heyecan ile devam ediyor. Bu derslerde benim en çok saygı duyduğum, Akif Hoca’nın hiç tereddüt etmeden “bilmiyorum” diyebilmesidir. Hoca dediğın nasıl olur da bilmez demiyor. Mütevazı olarak bilmediğine “bilmiyorum” diyor. Nokta.

Bu kitap fikri hocanın en son dersinde söylediğı bir söz ile tetiklendi. “İlham gelme sıklığı arttı, demek ki artık sona yaklaşıyorum.” Tabi Allah hayırlı ömür versin ama hocanın bir kimlerinin bir kitap ile bir bütün olarak ilgilenenlere erişmesini Hoca yaşarken görsün istedim. Önerdim. Kabul göreceğini doğrusu düşünmüyordum Ama kabul etti. Hatta benim editörlüğümü kabul etti ve kitabın bölümlerini de kendisi yazdı:

Hayat, Bilim, Sanat, İrşad

Akif hocamızın değişik ortamlarda yazdıklarını, geliştirdiklerini, anılarını, gözlemlerini bir kitap olarak bu bölümler altında topladık.

Gelecek nesillerimize faydalı olması duası ile.

Ali Demir

Üsküdar, 12 Nisan 2026

Sözün Özü: Kitap yayına hazırlanırken her yazının içeriğini, tarihini ve linkini muhafaza ettik. Editörlerin yorumlarını ve müellifin notlarını farklı bir formatta sunduk: __AD, __EÖ, __MAE etiketleriyle katkı sahibini belirttik.

HAYATA FARKLI BİR GÖZ İLE BAKABİLMEK

İnsanoğlu su misali geliyor yaşıyor ve dünyada kendisine biçilen ömrünü tamamladıktan sonra aslına geri dönüyor. Her insan biçilen bu ömür içerisinde farklı bir rolü üstleniyor. Yaşam devam ediyor. Herkes rolünü üstleniyor. Ama göz ardı edilen bir nokta var. Rolü ne olursa olsun. Nasıl yaşarsa yarasın, neler yaparsa yapsın, insanların ortak bir görevi var. Bu dünyayı ve yaşamı anlamak. Bunun için sürekli bir arayış içinde devam ediyor. Kimisi zengin olmanın peşinde koşarken kimisi makam ve mevkiye ulaşmanın derdine düşüyor. Kimisi iyi bir bilim insanı olmak isterken kimisi iş adamı olup dünyanın her yerinde ticaret yapmanın uğraşını veriyor. Bu durmak bilmeyen arayışın içerisinde sizce bir eksiklik yok mu? İnsanların hemen hemen büyük bir çoğunluğu yaşamalarının odağına bu dünyadaki kazanımları koymuş, yaşam sonrası olacakları hep ikinci planda tutuyor. Geçici bir dünyanın sefasının kalıcı dünyanın sefası ile mukayese edilmesi yönünde de pek aktif olunduğu söylenemez.

Bu dünyada olayları gözlemlerken, değerlendirirken işin özünü kaçırmayıp öteki dünyanın hakikatlerini keşfetme yönünde çalışmak önemli bir bakış açısı oluyor. Öyle olması da gerekiyor. Onun içindir ki! yaradan *“Göklerin ve yerin yaratılışında, gece ile gündüzün birbiri ardınca gelip gidişinde aklıselim sahipleri için gerçekten açık ibretler vardır.* (Ali İmran, 190)” diyerek insanı dünyanın gidişatına makam mevki için, zenginlik için, mal mülk edinmek için, otorite kurmak için de-

ğil daha farklı bir gözle bakmayı tavsiye ediyor. Dünyaya bakışını bu eksene çeken insan oğlu *“Yeri döşeyen, onda oturaklı dağlar ve ırmaklar yaratan ve orada bütün meyvelerden çiftler çiftler yaratan, geceyi de gündüzün üzerine örten (Rad, 3)”* ilahi mesajı daha iyi anlayacaktır. *“Yeryüzünde birbirine komşu kıtalar, üzüm bağları, ekinler, bir kökten ve çeşitli köklerden dallanmış hurma ağaçları vardır. Bunların hepsi bir su ile sulanır. (Böyle iken) yemişlerinde onların bir kısmını bir kısmına üstün kılarız. İşte bunlarda akıllarını kullanan bir toplum için ibretler vardır. (Rad,4)”* ilahi mesajının özünü kavrayabilir.

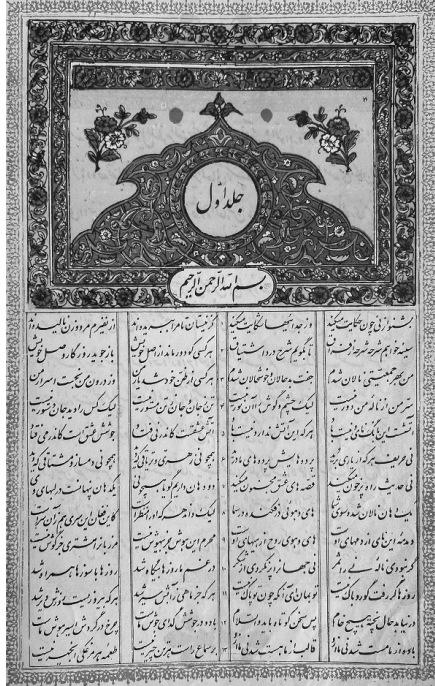
Bu örnekleri arttırmak mümkündür. Ama olaylara görünen yüzü kadar arka plandaki “hikmet” arayışı ile bakmak farklı yorumların doğması için bir yol açacaktır. Bu nedenle kimisi bir tepeye bakınca toprak parçası görürken bir diğer o toprak parçasını oraya konuşlandıran güce odaklanmaktadır. Mesele olaylara bakış açısını doğru eksene oturtmaktır. Bu kitap aslında bir insanın gözlemlerini farklı bir bakış açısı ile yazıya dökmesinin güzel bir örneğini oluşturmaktır. Okuyucunun yazılanları, olağan ve sıradan birer yaşam örneği gibi değerlendirmek yerine her olayın farklı bir açıdan değerlendirilmesine odaklanması beklenmektedir. Bu yolla okuyucu kendi farklı açısını da oluşturabilecek ve kendi dünyasında aynı olayı yorumlayarak ömrünü bilime adanmış bir insanın bakış açısı ile kendi bakış açısını bütünleştirebilecektir. Umulur ki bu bakış açılarının birbiri ile çatışması veya bütünleşmesi, kendi yaşam eğrisini “doğru” eksene kaydırması için bir vesile olacaktır. Bu eksende başlanırsa belki de ilk sorulacak soru: Ben neyim? Nereden geldim? Nereye gidiyorum? Sorularına cevap aramaktır. Akif Eyler de farklı bir bakış açısı ile konuyu değerlendirmiştir. Olaylara farklı bir çerçeveden bakarak dikkatleri Celâleddin Rûmî’nin kendisini Ney’e benzetmesine dikkat çekmiştir. Hep birlikte bu bakış açısını gözden geçirelim mi?

Ercan Öztemel

Pendik, 22 Nisan 2026

1. Ben Ney'im (16.03.2024)

Varoluşun temel sorusu: **Ben neyim?** Pek çok düşünür, “Ben hiçim” saçmalığından başlayıp “**Ben sizin rabbinizim**” inkârına kadar birçok cevap bulmuşlar. Yalpazenin iki ucu da hatalı, doğru cevap ortada bir yerde olmalı. Celâleddin Rûmî, insanı ney çalgısına benzeterek “**Ben ney'im**” demiş. 800 yıl önce dile getirdiği¹ 25.000 beyitlik dev eseri ilk sayfası şu tema ile başlıyor: Asıl vatani olan kamışlıktan koparılan neyin ayrılık acısıyla çıkardığı feryat gibi, ilahi kaynaktan uzak düşen insan ruhu da bu dünyada gurbettedir.

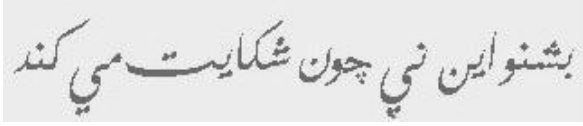

*Tebriz baskısı Mesnevi'nin ilk sayfası
Solmaz Nilchibar'ın babasından hatıra*

1 Mesnevi yazılmamış, söylenmiş bir kitaptır. Bu nedenle “dile getirdi” diyorum. Rûmî şiir diliyle anlatırken, başkaları onu yazıya dökmüş.

İnsan ve Ney

“Bu ney” diye kendisini nitelendiren Rûmî, neyin yanık sesini, asıl vatanı olan kamışlıktan koparılıp ayrılması ile açıklıyor ve firâkın acısını anlatıyor. Bazen neşeli, çoğu zaman dertli ezgiler, içi bomboş bu delikli neyden geliyor. **Lakin neyi üfleyen Birisi var...** Var ki milyarlarca neyden bir senfoni dinletiyor. Doğuda ve batıda milyarları etkileyen bu hârikulâde eser Mesnevi şöyle başlıyor:

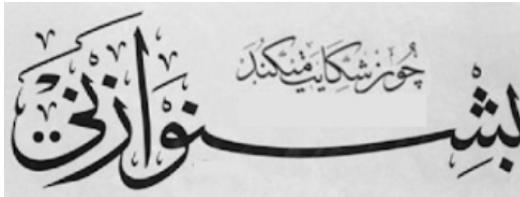
*bîşnev in ney çun şikâyet mîkuned
Dinle bu ney nasıl şikâyet ediyor*

“Küçük” bir Tahrifat

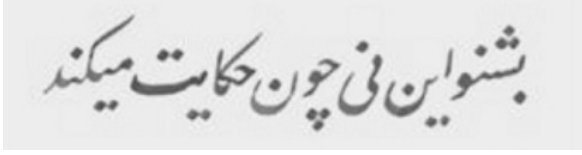
Sonra gelenler, Rumi’nin kendisini neye benzetmesini güzel görmemişler, ilk satırını “daha güzel” yapmaya çalışmışlar. Metnin aslındaki “in” kelimesi “ez” olurken, “hikâyet” ve “şikâyet” yer değiştirmiş:

*bîşnev ez ney çun hikâyet mîkuned
Dinle neyden nasıl anlatıyor.*

*bîşnev ez ney çun şikâyet mîkuned
Dinle neyden nasıl şikâyet ediyor*

bîşnev in ney çun hikâyet mîkuned
Dinle bu ney nasıl anlatıyor

Bu konuyu 2022’de yazmıştım: Korunmamış bir kitap. O zaman elimde iki örnek vardı, Tebriz’den gelen bu sayfa ile örnekler tamamlandı. Muhakkik ve titiz Mesnevi uzmanı Dr Ibrahim Gamard tahrifatı şöyle anlatmış:

the oldest manuscript of the famous first verse:

*besh’nō in nay chūn **shekāyat** mīkonad*
[Listen to this reed how it complains]

However, the reciter says:

*besh’nō **az** nay chūn **hekāyat** mīkonad*
[Hear from the reed-flute how it tells a tale]

In this case, the reciter has compromised by recording an “improved” version that has replaced the original wording...

ünlü ilk beytin en eski el yazması şöyledir:

*“Dinle **bu** neyi, nasıl **şikâyet** ediyor”*

Ancak, okuyucu (icracı) şöyle der:

*“Dinle neyden, nasıl **hikâye** ediyor”*

Bu durumda okuyucu, orijinal kelimelerin yerine geçen “iyileştirilmiş” bir versiyonu kaydederek (aslından) ödün vermiştir...²

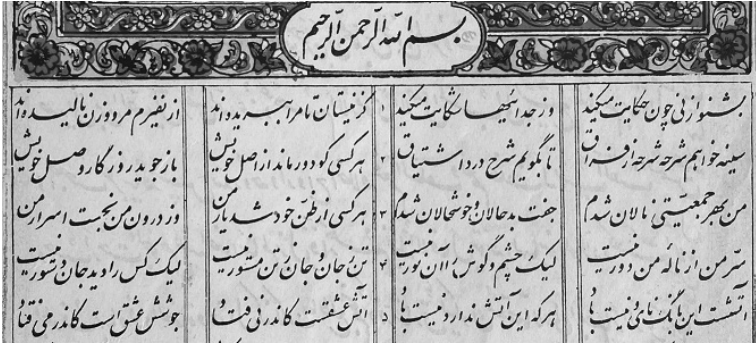
Acaba, Kur’an-ı Kerim korunmasaydı ne olurdu? İşte şu harikulade, insan eseri Mesnevi’nin ilk satırında görüldü-

2 <http://masnavi.net/about/1/50/eng/1/1/>

gü gibi, sayısız farklı sürümleri olurdu! Madem ki Kuran'ın tek sürümü var, o halde hakikaten korunmuştur (Bu önemli sonuç için eski öğrencim Gürsu Gülcü'ye teşekkür ederim).

İlk 18 Beyit

Mesnevi'nin başındaki ilk 18 beyit, kitabın rûhu ve hulâsası, özünün özü olmak gibi bir anlam ifade ediyor. 2005'de yazdığım satırları yeni gelen Tebriz sayfası ile kıyaslamak ilginç olurdu. Lakin bu iş beni aşıyor...

Mesnevi'den ilk 10 beyit

Sözün Özü: İnsan hayatı da bir Ney gibidir. Onu Üfleyen bir güç var. Herşey onun elinde. Başımıza gelen, gör-düklerimiz, yaşadıklarımız, verilen ve kesilen nimetler hep-si onun elinde. Bakış açımızı bu noktaya odaklayıp bakalım. Görelim ki! O güç kendisini insanlığa hatırlatıyor. Bildiriyor. Bilinmesini istiyor. İnsana onu tanıma becerisi ve kabiliye-ti vermiş. Her şeyi bir kitapta tutmuş. Ona bakın anlayın, akledin diyor. Bunu anlattığı kitabını koruma altına alarak meydan okuyor. **“Şüphesiz o zikri (Kur'an'ı) biz indirdik; onun koruyucusu da elbette biziz** (Hicr, 9)”. Bu da kitabın hakikat olduğuna çok açık bir şekilde işaret ediyor. Bize dü-şen bu gücün karşısında **subhanallah** demektir. _EÖ

2. Okul Hayatımın İlk Günü (12.09.2009)

Hayat çok çabuk geçiyor. Geçen geçiyor, tekrar geri gelmiyor. Hiçbir şey önceki gibi olmuyor. Uzun yolculuklar dertler ve dersler ile dolup taşıyor. 50 yıl öncesini hatırlayıp bugün ile kıyasladığımızda bu o kadar açık ki... Geçtiğimiz hafta, ilkokula gidişimin ellinci yıldönümü idi. O günden bazı hatıralar zihnimde kalmış. Bir elimde yepyeni çanta, annemin elinden tutup okula gidişin heyecanı, anneden ayrılıp öğretmeni tanımak, yaşıtım kırk kadar çocuk (ne çok kafa vardı, hepsi de birbirine benziyor!), çizgi çizmekle geçen ilk ders, düşüp dizimi kanattığım ilk teneffüs, yaramı saran öğretmenin müşfik elleri, koşarak eve dönüş, yorgunluk uykusu... İnsan en önemli olayları sadece bir kere yaşıyor, yaşarken kıymetini bilmek lazım.

Okulun ilk günlerinde, kalabalık sınıfın içinde iki yüz hemen seçilmişti. Beyaz kolalı yakasıyla Murat, ciddiyetin sembolüydü. Öğretmenin oğlu olmak ona ayrıcalık sağlamıyor, sorumluluk yüklüyordu. Yanında otururken kendimi daha güvenli hissederdim, çünkü Murat'ın sessizliği bir tür koruma duvarıydı. Nilgün ise, beyaz kurdelaıyla sınıfa renk katardı. Saçlarının arasından sarkan o kurdela, neşesinin bir işaretiydi. Murat'ın beyaz yakası ile Nilgün'ün beyaz kurdela-sı, benim için okulun ilk günlerinin hatırası oldu, biri düzeni, diğeri neşeyi temsil ediyordu. Elli yıl sonra, o iki küçük ayrıntı zihnimde canlı duruyor. Şu sırada ikisi de ABD'de yaşıyor: Murat Cleveland Clinic'de kardiyoloji uzmanı, Nilgün San Francisco'da fizikçi... ikisi de üniversite hocası olmuş.

Dönüp baktığımda elli sene hiç de uzun görünmedi. "Dün gibi" demeyim ama lisenin ilk günü, doktoranın ilk günü, hocalığın ilk günü, vb hepsi aynı uzaklıkta sanki. Birkaç yıl geçtikten sonra, hepsi bir sis perdesi altında muğlaklaşıyor. O günlerin acısını-tatlısını, elemeni-lezzetini ne kadar uğraşsam hatırlayamam. Geriye bakınca akılda kalan o sisli hatıralar.

Öğretmenimin şefkati ile müdürün sertliğini kıyasladım. Demir Bey kimseye sert davranmış değildi, ama heykel gibi duruşu ve yüz ifadesi ile bize korku veriyordu. Törenlerde yanında durduğu metal büstü onun heykeli sanırdım. Küçük aklımda o müdür, sert, demir, heykel, tören kelimeleri ile özdeşleşmişti.

Okulumun bahçesini ve içini gezdiğimde, eskiyi hatırlatan en ufak bir işaret bulamadım. Ağaçlar dahil her şey değişmişti. Aklımda kalan o sisli hatıralara şükrettim. Çünkü hiçbirinin gerçekliği kalmamıştı. Elli sene hakikatte ne kadar uzun olsa, hatıralar aleminde kısacıkta.

Sözün Özü: İnsan hayatı bir su gibi akıp gitmektedir. Her şey geçmişte kalmaktadır. Hatıraların bir gerçekliği kalmıyor ama bugünün anlamı o hatıralarda yaşayan olaylar ile daha güzel açıklanabiliyor. Yoksa insan geçen 70 yıllık ömrün hikâyesini nasıl oluşturabilir ki! İnsan ne oldum değil, ne olacağım demeli derler ya tam da bu işte. Bu gerçekten hareket ile hocamız yaşamının 70 yılı içerisinde genellikle eğitim hayatını şekillendiren 7 adet önemli noktayı bakın nasıl değerlendiriyor. _EÖ

3. Kararlarım Kendi Tercihim mi? (02.06.2024)

Geride kalan 70 yıl boyunca önüme çıkan önemli karar noktalarına bakınca aklıma şu sorular geliyor:

* Bugün olsa yine aynı kararları verir miydim?

* Bunlar hakikaten benim kendi tercihim mi?

Gençlik yıllarımda kariyerime şekil veren 7 adet kararın sonuçlarını anlatmak istiyorum. Eş seçimi, ev seçimi, proje seçimi gibi başka önemli kararlar burada söz konusu değil.

1964 Ortaokul

Tam 60 yıl önce bugünlerde Moda'daki Fransız okuluna kayıt yaptırmiştık.

Sınav ve kayıt yetmez -- bu kapı bana açılmadı

5 yıllık ilkokulu yeni bitirmiş ve iki okulun giriş sınavlarını kazanmıştım: Biri İngilizce Maarif Koleji, diğeri Fransızca misyoner okulu. Çevremizin etkisiyle ikinciye seçtik. Yanlış bir karardı, devlet okulunu seçmek daha güzel olurdu. Lakin

sınav kazanıp kayıt yaptırmak yetmedi. Babam yaz ortasında yeni kurulan önemli bir kurumda işe başladı ve üç yıl için Ankara'ya taşındık. Ya Fransız okulunda yatılı kalacaktım, ya da Ankara'nın iyi bir mahalle okulunda 80 kişilik barakalarda okuyacaktım. İkinciye seçtik ve doğrusunu yaptık. 11 yaşında bir çocuğu yatılı okula vermeyin...

Ortaokula girdiğim yıl, çok farklı bir okul açılmış, ama biz duymamıştık.

60 sene önce (28 Ekim 1964) bir haber

1967 Fen Lisesi

Üç yıl sonra, kendimi Ankara Fen Lisesinde buldum. Bu noktada karar vermek zor değildi. Sadece 96 öğrencinin özel sınavla kabul edildiği bir lisede yatılı okumanın ayrıcalığını yaşadım: Alim okulu. Halk arasında böyle bilinen bu yeni okulda, ülkenin başarılı gençleri özel fen eğitiminden geçirilerek gelecekte ülkeye hizmet etmeleri hedefleniyordu. Yönümü matematiğe ve fen bilimlerine çeviren, büyük ölçüde bu girişim olmuştur.

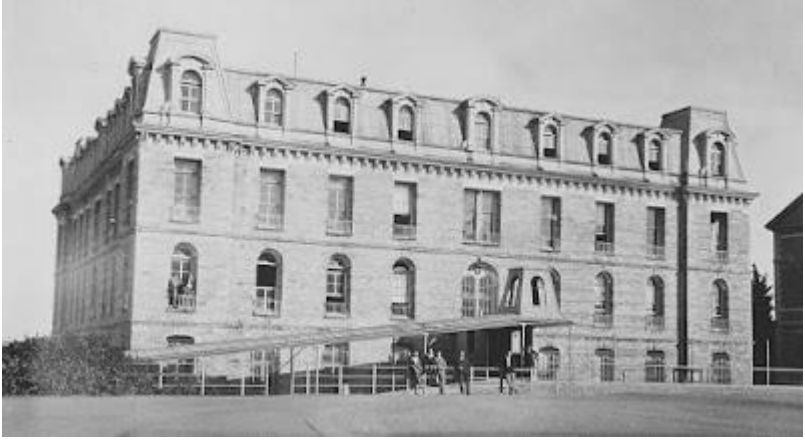
*AFL 1964 -- Derslikler ve idare binası
Bomboş çevre şimdi Çiğdem mahallesi oldu*

Burada geçen üç yıl hayatımın en verimli zamanı oldu. Kütüphane ve laboratuvar imkanları ile idealist öğretmenlerin gayreti, bizi yaşıtlarımızın epey ilerisine geçirdi. Üniversite giriş sınavında ilk beşin üçü bizden çıktı. Kendi adıma, akademik başarıım büyük ölçüde lise eğitiminden kaynaklanıyor.

1970 Robert Kolej

Asıl karar noktası üniversite oldu. Fen Lisesi mezunlarının çok büyük çoğunlukla seçtiği iki kariyer yolu vardı: Hacetpe Tıp ya da ODTÜ Mühendislik. Fen lisesinden sonra fen fakültesini seçmek doğal görünse de, hayatın gerçekleri bu yolu çoğumuza kapatıyordu.

Lakin ben artık ailemin yanında, İstanbul'da okumak istiyordum. Tıp dallarını hiç düşünmediğim için mühendislik yolunda iki ihtimal vardı: Bir yanda tanınmış, sağlam ve köklü kurum İTÜ, bir çok yakınımız oradan mezun. Diğer yanda, ne olduğunu bilmediğimiz, küçük bir yüksekokul: Robert Kolej. Çevrenin baskısına rağmen ikinciye seçtim, çünkü oradan yurt dışına bir yol bulacağımı seziyordum. Şimdi geriye bakınca sezgimin ve kararımın doğru olduğunu görüyorum.

Hamlin Hall 1927 -- Erkek öğrenci yurdu

Hazırlık sınıfında iken üniversiteler karıştı, eylemler, boykotlar birbirini kovalıyordu. 1950'lerin Amerikan hayranlığı yerini "Yankee go home" ve "Çirkin Amerikalı" sloganlarına bırakmıştı. Sonra bir rivayet çıktı: "Amerikalılar gidiyor, Kolej kapanacak!" Daha önce İTÜ'yü tavsiye edenler "Sana demiştik, emeklerine yazık olacak" demeye başladılar.

Korktuğumuz gibi olmadı, ertesi yıl darbe oldu, eylemler durdu. TC devleti İstanbul'da üçüncü üniversiteyi kurdu ve Amerikalılar yüksek okulu Boğaziçi Üniversitesine devrettiler. Robert Kolej ise Arnavutköy sırtlarındaki kız koleji ile birleşerek orta öğretim faaliyetini sürdürdü.

Öğrenciler açısından değişen bir şey olmadı. Aynı altyapı ve aynı kadro ile dersler devam etti ve iyi bir eğitim alarak mezun olduk. İyi eğitim aldığımı ABD'de doktora dersleri sırasında "bunları daha önce görmüştük" diyerek anladım. Demek üniversite seçiminde doğru bir karar vermişim!

Ya bölüm seçimi? Çok düşünmeden makine mühendisliğini seçmiştim. Henüz bilgisayar kelimesi bile yeni olduğu için öyle bir bölüm yoktu. Dört yıl içinde, program yazmayı

inşaat mühendislerinden, matematiği fizikçilerden öğrendim. Bütün fizik derslerini fazladan aldım ama o zaman çift-anadal kavramı yoktu, diploma vermediler. Fizik hocalarım, kesinlikle fizikte doktora yapmamı, bu heyecanla önemli araştırmaların parçası olmamı tavsiye ettiler. Bu kararı doktora eğitimi-ne erteleyip mühendislik mezunu oldum.

1975 Doktora yeri ve konusu

Mezuniyete birkaç ay kala ortalaması en yüksek olanlar yurt dışında (yani ABD) üniversitelere başvurduk. Benim formları en yakın arkadaşım Osman Balcı doldurdu, birlikte postaya verdiğimiz günü bile hatırlıyorum. Nisan ayında kabul mektupları yine postayla geldi. MIT'den yüksek lisans, Harvard'dan doktora için araştırma bursu kazanmıştım. Çoğunluk MIT demesine rağmen Harvard'ı seçtim, çünkü hemen doktora kabul ettiler, ayrıca bir yeterlik sınavı gerekmedi.

Pierce Hall 1952 -- Harvard Mühendislik bölümleri bu binada

Yeri seçmek kolay oldu. Peki kiminle, hangi konuda çalışacaktım? Akademik danışmanım “önce dersleri al, sonra hocanı seçersin” dedi. Hakikaten, derslerde hocaları tanıyınca Çin asıllı bir tez danışmanı seçtim ve başarılı bir tez ortaya

çıktı. Tez hocam benimle başladığı konuda yıllarca yayın yaptı. Bugün bakınca bu kararlar da doğru görünüyor.

Tez çalışmalarım sona yaklaşırken, İstanbul'dan bir ziyaretçi geldi: Endüstri Mühendisliği bölüm başkanı İbrahim Kavrakoğlu. Yeni kurulan bölüme şehir şehir dolaşarak eleman arıyordu. "Hemen döneyim mi, burada bir iki sene çalışayım mı?" sorusuna "Türkiye kaçmıyor, önce kendini yetiştir, sonra dönersin" deyiverdi. Kısa vadeli bakan bir yönetici olsaydı "hemen gel, sana ihtiyaç var" derdi.

1980 Boğaziçi Üniversitesi

Bölüm başkanının tavsiyesine uyarak doktoradan sonra bir sene daha çalıştım. Memlekete dönüp dönmek bir karar konusu olmadı, ilk günden beri mezun olduğum üniversiteye dönmek istiyordum. Fakat hangi bölüme girecektim? Lisans derecesini aldığım bölüm mü, doktora derslerinde yoğunlaştığım bölüm mü, yoksa yeni kurulan Endüstri Mühendisliği mi?

*2000'lerde Boğaziçi Üniversitesi
Arka planda Anadolu Hisarı ve Küçüksu*

Her üç bölümde de takdir ettiğim çalışkan hocalarım vardı. Hepsinin olduğu bir toplantıda hangi bölüme gireceğimi sordular. Eyyvah, buna nasıl cevap vereyim şimdi! Rahmetli

İbrahim Hocam bir çırpıda sorunu çözdü: “Yeniliğe açık ve en hızlı gelişen bölüme girecek elbette.” Bu cevap ile konu kapandı, hiçbir dersini almadığım yeni bölümü seçtim...

Boğaziçi Üniversitesi, gençlik yıllarımda kendimi geliştirdiğim yer oldu. Çok sayıda ders verme imkanı buldum. Lakin, sürekli aynı yerde kalmak insanı köreltir. Başka yerlerde de çalışmak akademik gelişmenin ön şartı idi..

1988 Akademik izin

Üniversitelerde “Sabbatical” diye anılan bir gelenek vardır: Yedi yılda bir yıl akademik izin.

Devlet yükseköğretim kurumlarında fiilen 6 yıl çalışan öğretim üyelerine yurt dışında ar-ge niteliğinde çalışmak üzere 1 yıl süre ile ücretli izin verilebilir.

Akademik izin zamanı gelince, 5-6 yere geçici araştırma kadrosu için başvurudum. Hayret, hiçbirinden olumlu cevap gelmedi. Tam o sırada, yeni kurulmakta olan Bilkent Üniversitesi'nden aradılar. “Kadrolu olmaz ama bir yıl için gelebilirim” dedim. Böylece “Sabbatical hakkını” yurt içinde kullanan ilklerden biri oldum. Lakin yurt dışından kabul alsaydım tercihim bu olmayacaktı. Yani biraz zorla Ankara’ya gitmiş oldum.

1988’de Bilkent Rektörlük binası
Üniversite bu bina ve lojmanlardan ibaret idi

Bilkent'te geçirdiğim bir yıl çok verimli oldu, gidemediğim Amerikan kurumlarından hiç aşağı kalmadı. Geriye bakınca, doğru bir tercih olarak değerlendiriyorum. Sonraki sene yine Boğaziçi'nde geçti ama Bilkent'te alıştığım imkanları eski okulumda bulamadım. Yer değiştirme vakti gelmişti.

1990 Bilkent Üniversitesi

YÖK profesör kadrosuna atanmamı onaylayınca, devlet üniversitesinden istifa ile ayrıldım, ilk ve zamanın tek vakıf üniversitesine geçtim. Bilkent'in fizik ve mühendislik bölümlerinin genç ve çalışkan kadrosu o sırada büyük umutlar vaat ediyordu. Bilim dünyasında "ses getiren buluşlar" yapacaktık.

2020'lerde Bilkent Üniversitesi

Beş sene çalıştıktan sonra görüldü ki ne fizikçiler Nobel düzeyinde buluş yapabiliyor, ne de ben kendi alanımda ses getiren bir yayın... "Boyumuzun ölçüsü bu kadarmış" diyerek artık İstanbul'da çalışmak istiyordum. Marmara Üniversitesinden gelen teklifi fazla düşünmeden kabul ettim. Hayatımda "önemli bir karar" oldu elbette, ama alternatifi yoktu...

En baştaki iki soruya dönelim:

* Bugün olsa yine aynı kararları verir miydim?

Fransız okulu hariç, “evet” diyorum. Diğer kararlarım doğru görünüyor, bugün olsa aynıısını seçerdim.

* Bunlar hakikaten benim kendi tercihim mi?

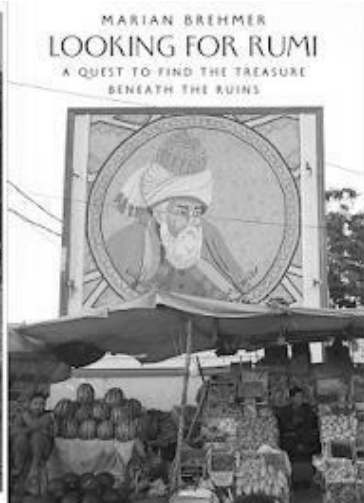
Buna “evet” demek çok zor. Her karar kendi şartlarında öyle olmak zorundaydı. Şu hâlde, “insan hiçbir şey seçemez, kaderine mahkumdur” mu diyorum? Hayır, tam tersine... Bu kararları verirken ileriye bakıyordum, hepsi kendi tercihimdi. Başka türlü seçmek pekâlâ mümkündü. Lakin geriye bakarken perspektif değişiyor ve “o günün şartlarında başka bir tercih yapamazdım” oluyor. Hani görünen ışık bazı deneylerde dalga gibi, bazı deneylerde parçacık gibi davranır ya, bu da ona benziyor: Karar anında kendi irademle seçiyorum ve bu karardan sorumluyum. Ancak iş olup bittikten sonra, “bu kaderimdi, başka türlü olamazdı” diyebilirim.

Sözün Özü: İnsan hayatının her aşamasında farklı konularda tercihler yapmak zorunda kalıyor. Hangi tercihi yaparsa yapsın kendi kaderini yaşıyor. Tercihlerini bilerek ve isteyerek yapıyor olsa da onun için çizilmiş bir hayat var onu yaşamak durumunda kalıyor. Bu noktada belki de en önemli konu, özel amaçlı tasarlanmış eğitim kurumlarını seçerken çok dikkat edilmesi ve gelecek kurgusunu çok iyi şekillendirmektir. Önemli olan amacı belli olan bir yaşamı sürdürmektir. Doğru amaçlara doğru şekilde ulaşabilmeyin derdine düşmektir. Diğer önemli bir konu da insanın hayatını şekillendiren doğru tercihler yapması gerçeğidir. Doğru tercihler yapan ve imkân bulan başarıyı yakalayabilmektir. Bu da yetmez. Gereğini yapmak da mutlak bir gereksinimdir. Çünkü bu hayatta hiçbir başarı tesadüfi değildir. İnsanın tercihleri, o tercihler altında harcayacağı emek ve istikrarlı yürüyüşün bir eseridir. _EÖ

4. Modern bir Derviş (07.05.2024)

.... Bugün ilginç ve benzersiz bir gençle tanıştım: Almanya doğumlu Marian Brehmer. İbn Haldun Üniversitesinde master yapmış, şimdi Türkiye’de yaşıyor. Celâleddin Rumi’nin ayak izlerini takip ederek Horasan’dan Konya’ya kadar dolaşmış bir Mevlânâ hayranı. 33 yaşında ve şimdiden birkaç kitabı var:

- *Diary of a Cycling Dervish* – 24 Days on the Anatolian Sufi Trail
- *Acquire Thirst* – Travels into the World of the Sufis
- *Looking for Rumi* – A Quest to Find the Treasure Beneath the Ruins

İki kitabın ön kapakları

Özellikle, geçen ay yayınlanan **son kitabı** ilgimi çekti: Rumi’nin geçtiği Belh, Nişabur, Halep ve Konya’yı 10 yıl içinde dolaşırken, bu dört ülkeden kesitleri anlatan modern bir seyahatname. Yazarı da modern bir derviş, Rumi’nin hayat hikâyesini sunarken, araya kendi hatıralarını ustaca eklemiş.

Görüşmemizin ana konusu, bu kitabın Türkçe'ye kazandırılmasıydı. Önce mail ile haberleştik. “Üsküdar Nevmeân iyi mi?” yazdım, “Nevmeân Sahil” dedi. Meğer Üsküdar’da çok sayıda Nevmeân varmış, kibarca hatırlatmış oldu. Yeğenim Celâleddin ve oğlu Emre de bize katıldılar.

Emre, Marian, Akif, Celâleddin

İlk kitabına konu olan Sûfî yolu

Toplantının sonunda Celâleddin ikimize birer kitap hediye etti. Marian'a verdiği *The Words* içinden seçtiği satırları okuyarak ayrıldık.

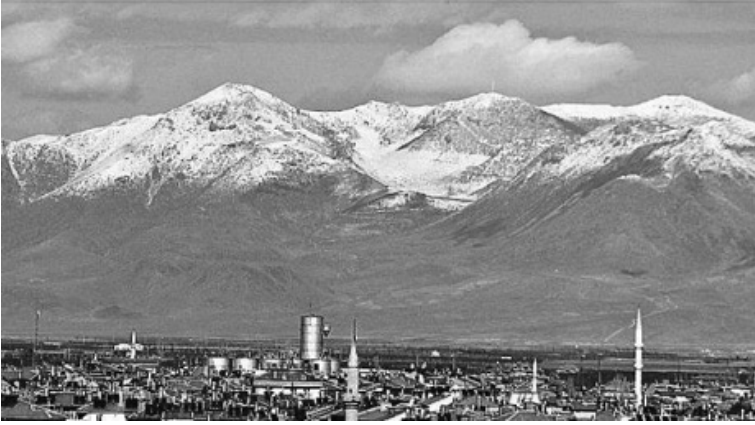
یکی خاہ یکی خان یکی جوے
یکی بین یکی دان یکی کوے

Yeki hâh, yeki hân, yeki cûy
Yeki bîn, yeki dâh, yeki gûy

Sözün Özü: İnsanın hayatı boyunca bir amacı olmalı ve onun peşinde koşmalıdır. Bu amaç insanı şehir şehir dolaştırırsa da ülkesini değiştirse de ona ulaşmak için fedakarlıktan kaçınılmamalıdır. Ama asıl önemli olan, insanın amacının tam merkezine “BİR OLANA” olana yar olmayı koymaktır. Onu istemek, onu çağırmak, onun rızasına doğru yönelmektir. Gezilecek ise onun için gezmek, durulacak ise onun için durma, yaşanacaksa onun için yaşamaktır. Emrine kul köle olmak, hayrına talip olmaktır. __EÖ

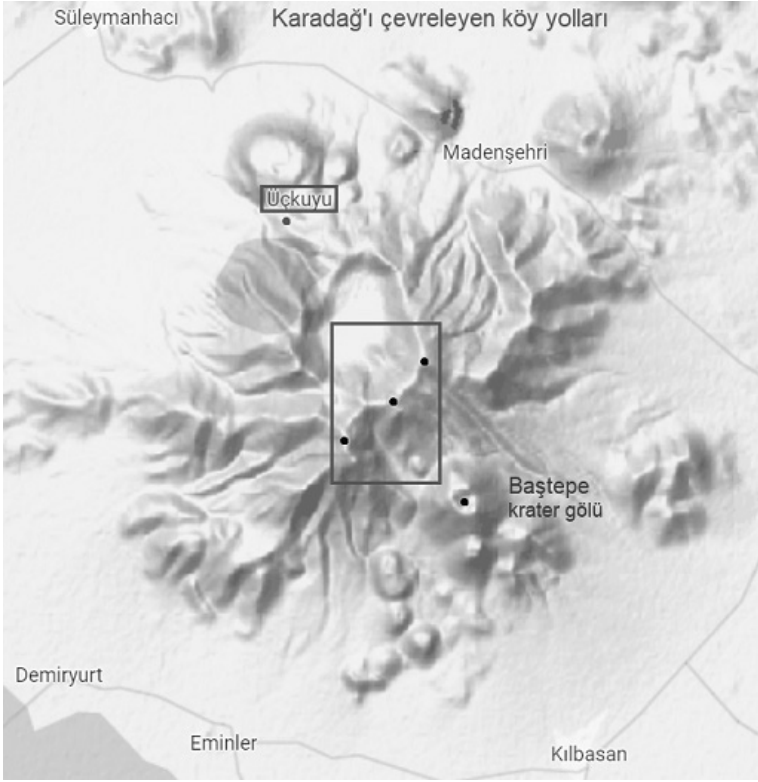
5. Karadağ'a Çıktım (14.05.2024)

Çocuk yaştan beri, Karaman'a her gittiğimde bu dağın gizemine kapılırım. Ovadadan yüksekliği sadece 1200 metre ama Bursa'nın Uludağ'ından, Edremit'in Kazdağı'ndan daha görkemli, çünkü geniş bir düzlüğün ortasında tek başına duruyor ve 100 km uzaktan görülüyor. Konya'dan yola çıkınca, Kaşınhan geçidinden sonra, Toros'lara çıkıncaya kadar sol tarafınıza hâkim olan bir görüntü...

*Şehrin her yerinden görünüyor [KMÜ oteli]
Önde Baştepe, arkada zirveyi oluşturan üç tepe*

Yukarıda görüldüğü gibi, dağın üstünde çok sayıda tepe var. Bunların üç tanesi 2200 metreyi aşıyor. Yaklaşık birer km aralıklı bu tepelerin üçüne de “zirve” deniyor.

Karadağ ve üç zirvesi -- yükseklik 2270 m
Mavi kutunun sağ altında Baştepe krater gölü

İKEV tarafından düzenlenen Karaman gezisinin 4. gününü Karadağ'a ayırdık. Otobüsle güney yolundan zirveye çıkmak mümkün olmadığı için, kuzeydeki az meyilli yoldan Madeneşhri'ne, ve oradan Üçkuyu'ya ulaştık. 1600 metre yükseklikten ovanın manzarasına doyamadık...

*Üçkuyu'dan zirveye iki buçuk saatlik **tırmanış yolu**
dağın ortasındaki Uluçukur'un yarısını kapsıyor*

Üçkuyu'dan Mahalaç Tepe'ye yaklaşık 8 km kalıyor; fazla dik olmayan uzun bir tırmanışı gençlere bırakarak aynı yoldan geri döndük.

Binbir Kilise

İlkel dinlerde dağlar neden önemlidir? Göklerde olduğu sanılan Tanrı'ya yakın olmak için elbette... Toplu dua ve kurban törenleri hep yüksek yerlerde yapılmış. Kitaplı dinler bu anlayışı değiştirerek "Allah mekândan münezzehtir, yere göğe sığmaz" dediye de insanların haşmetli dağlara olan saygısı aynen devam ediyor. Bu dinlerin peygamberleri de kendi

dağları ile hatırlanıyor: Hz. İbrahim ile Nemrut dağı, Hz. Musa ile Tûr dağı, Hz. İsa ile Zeytûn dağı birlikte anılır. Son peygamber de Nûr dağında vahiy almış, devletini Uhud'un eteklerinde kurmuş.

Roma devrinde yaşayan ilk hristiyanlar (Kur'an dilinde bunlar da Müslüman) Karadağ'a özel bir önem vererek, dağın hemen her yerine çok sayıda kilise ve manastır yapmışlar. Daha sonra Bizans devrinde ilgi devam etmiş, sayılamayacak kadar çok kalıntı var, hepsi dini yapılar. Etrafta önemli bir yerleşim yeri yokken bu kadar çok kilise nasıl açıklanır? Demek ki eski insanlar Allah için bir eser bırakmakta yarışmışlar.

Sözün Özü: Gezme, dolaşma, görme, insanın genlerine yaradan tarafından dokunmuş bir desendir. Hakkın kaynağı korunmuş kitapta, "De ki: Yeryüzünde gezip dolaşın da Allah'ın varlıkları ilk defa nasıl yarattığına ibretle bakın. Allah, kıyâmetten sonraki âhiret hayatını da işte böyle yaratacaktır. Şüphesiz Allah'ın her şeye gücü yeter" (Ankebut 20) diye açıkça beyan edilmektedir. İnsan nerede olursa olsun hep oralardan daha ötesini görmek istiyor. Tepelere çıkmak ve dağlardan aşağıya hikmet dolu kâinatı gözlemlemek istiyor. Onu ve onu yaratanı anlamak ve hep onunla birlikte olmanın bilincinde olmak insanoğlu için ne büyük bir nimet. __EÖ

6. Ekmek ve Can (10.06.2005)

80:24 *İnsan, yiyeceğine bir baksın*
Doğrusu suyu bol bol indiririz
Sonra yeryüzünü iyice yarar,
orada taneli ekin bitiririz

Bir lokma ekmeğin hikâyesi böyle başlıyor:

cansız su gökten indiriliyor
cansız toprak çatlatılıyor
cansız hava ve cansız güneş ile
canlı buğday bitkisi bitiriliyor
bir tohum 700 tane veriyor

bu canlıyı kesip öldürüyoruz
tanelerini ayırıp eziyoruz
cansız un oluyor, toz gibi uflanıyor
cansız suyla karıştırıp maya ekleyince
canlı hamur kabarıyor

onu da fırına atıp öldürüyoruz
kabuğu kızarmış, içi yumuşak
cansız ekmek bize can katıyor
yuhricul-hayye minel-meyyit

ayetinin tecellisi olarak, cansızdan can çıkartılıyor.

Sözün Özü: Soframıza gelen ekmek ve su nasıl uzun bir yolculuktan geçiyor. Kırıntısını ve damlasını ziyan etmeyelim. _MAE

7. Nimetler İçinde Gark Olmak (06.10.2020)

Bazı sabahlar erkenden gidip sıcak simit ve ekmek alıyorum. O anda fırından ne çıktıysa... Bu sabah yine öyle yaptım ve sultan sofrasını kurdum:

Uzun zaman önce, yurt dışında bir otelde kahvaltıya gitmiştim. Açık büfe kahvaltılarının yeni çıktığı zamanlardı, En az 200 çeşit yiyecek sunulan bir ortamda, genç bir baba kucağındaki çocuğa şunu dedi: *“Not much to eat today”* **(Yiyecek pek bişey yok)**

Bu sözü uzun süre anlamamıştım. Fakat beş günlük bir bakış açısı sorunu çözdü! “Yeni bir şey yok” diyordu adam. Ülfet (yani alışmak) her şeyin değerini sıfıra indiriyordu çünkü.

1. gün: Oooo, sultan sofrası olmuş!
2. gün: Vay be, yumurtayı nasıl yapmışlar!
3. gün: Şu tatlıdan üç öğün yesem bıkmam
4. gün: Servis zayıf ama kahvaltılar fena değil
5. gün: Yiyecek pek birşey yok...

Haklıydı kendince, otele o kadar para verince her gün farklı sofralar bekliyordu. Nimet içinde boğulmak böyle oluyor demek.

Sevgili kuzenim ve akıl hocam Selami Penbe'ye ithaf ediyorum.

Sözün Özü: İnsan gerçek nimeti göz ardı edince sonu gelmez bir tatminsizlik içinde kalabiliyor. Nefsin arzularının peşinde koşmak ona daha hoş görünüyor. Bu dünyanın geçici heveslerine meyletmek daha cazip geliyor. Rahat ve sakin bir yaşam yerine nimet içinde boğulmayı tercih ediyor. Nimetin kıymetini çoklukta arıyor. Halbuki, şükrün hedefi miktarlara sarılmak değil, vesileleri anlamaya odaklanmak olmalıdır. Ortada bir nimet varsa mutlaka onu bir yaratan vardır. Herkese nasip olmayan nasip oldu ise bunu düşünüp şükür yelpazesini o yöne açmak gerekir... _EÖ

8. Bunca Varlık Var iken (29.06.2006)

Herkes sıkıntıya, bunalıma, depresyona girebilir.

Her yaşta, herkes, en yakınınızdakiler...

Siz farkına bile varmazsınız.

Ananız, babanız, eşiniz, çocuğunuz, kardeşiniz, dostunuz... Hepsi, her biri sıkıntıya, bunalıma, hatta depresyona girebilir. Davranışları değişmiştir, beklentilerini yerine getiremezsiniz. Size sürekli olarak anlaşılmadığını söyler, şikayet eder. Her zamanki tatlı sözlerinizin hiç etkisi kalmamıştır.

Ne yapmalı? Bence zamana bırakmalı, iyileşecektir. Bazıları dertleşip içini dökmek istese de, pek çoğu yalnız kalıp tek başına mağarasına çekilmeyi tercih edecektir. Bunalıma giren kişiyi rahat bırakın, üstüne gitmeyin. Onu en çok üzecek soru "Neyin var, ne oldu?" demek. Sorularınız ona yardımcı olamaz ki.

İlham kaynağımız şairlerden birer bunalım satırı hatırlatalım:

Bütün dünyaya küskündüm,
dün akşam pek bunalmıştım
M. Akif

Bir de berceste mısralar vardır, okuduğunuz an çarpı-lırsınız hani. Yunus Emre hazretlerinin sehl-i mümte-ni ayarındaki mısraları gibi. Nitekim buyurur:

Bunca varlık var iken
gitmez gönül darlığı

Haydi buyurun... Bu dizeyi günde elli kere okusanız elli kere ferahlırsınız. Yalan dünyanın ardına düştüğümüz ölçüde kafamıza dank etmesi gereken bir dizedir bu ve dünyalıklar için çırpındığımız kadar gönlümüzdeki daralmanın artacağını söyleyip durur. Gönül darlığından kurtulmak için bu dizeden daha hikmetli bir öğüt, bize göre, ya hadis, ya ayet olabilir.

Son mektup --- İskender Pala

Burada söz konusu olan “hikmetli ayet” Ra’d 28 olabilir:

Evet, kalpler ancak Allah’ın zikri ile yatıştır
elâ bizikrillâhi tatmeinnul-kulûb

Sözün Özü: Sıkıntı, keder, üzüntü, depresyon hep insana özgüdür. Bunlarında üstesinden gelmenin yolu vardır. Gönül rahatlatana koş. O’na yönel, şükür et, varlığına sığın, dua et. Kesintisiz hatırla ve an. Bu her durum ruh sükuneti ve ferahlığı getirecektir... __EÖ

9. Adalet Herkese Lazım (16.04.2019)

Sekiz gün oldu ve Ali Demir hâlâ ne ile suçlandığını bilmeden parmaklıklar arkasında...

1. Ali Demir kaçmıyordu ki yakalansın. Daha önce mahkemede aklanmış, beraat etmişti. Adresi belli, gideceği yer belli olan bir üniversite elemanı nereye kaçacak ki?

2. Ali Demir AKP iktidarında ÖSYM'deki yolsuzluğu önlemek için atandı. İlk icraatı kopyayı kökünden engelleyen "herkese farklı soru kitabı" uygulaması olmuştur.

3. Ali Demir atandığı gün beni aradı ve bilgisayar sisteminin başına getirmek için "güvenilir bir yazılım uzmanı" sordu. Örgüt üyesi olsaydı, kimi atayacağını sana bana mı sorardı?

4. Ali Demir ve takımının kurduğu sistem yedi yıldır kullanımda. Sistem yanlış olsaydı, sonraki yönetimler tarafından hemen değiştirilirdi.

5. Ali Demir kul hakkı yemedi, haksızlık tezgahlarının önünde demir gibi durdu.

Adi suçlulara bile uygulanan "masumiyet karinesi" bura da tam tersinden çalışıyor: Medya ağız birliği ile masum bir insanı suçlu ilan etti. Düşene vurmak kolay, yarın serbest bırakılır ya da tekrar aklanırsa, onun itibarını kim geri getirecek?

Sözün Özü: Ey iman edenler! Adaleti titizlikle ayakta tutan, kendiniz, ana-babanız ve akrabanız aleyhinde de olsa Allah için şahitlik eden kimseler olun. (Haklarında şahitlik ettikleriniz) zengin olsunlar, fakir olsunlar Allah onlara (sizden) daha yakındır. Hislerinize uyup adaletten sapmayın, (şahitliği) eğer, бүкер (doğru şahitlik etmez), yahut şâhitlik etmekten kaçınırsanız (biliniz ki) Allah yaptıklarınızdan haberdardır. (Nisa, 135) __EÖ

Ali Aydın

13 April 2019 · 🌐

Bu ülkeye yazık ediyorlar...Ali DEMİR de kim?

ÖSYM eski başkanı Ali DEMİR hukuken hiçbir gerekçe gösterilmeksizin (bu gün itibarıyla 6 gün oldu), hukuken de hiçbir gerekçesi olmayan yakalama emri verilerek suretiyle gözaltına alınmıştır. Gözaltına alındığı andan itibaren de medya yoluyla kamuoyu nezdinde tam bir itibarsızlaştırma kampanyası başlatmak suretiyle masum öğrencilerin haklarını gasbetmiş bir zalim ve fetö terör örgütü suçlusu olarak linç edilmektedir. Hukuki ve siyasi tüm yollar tüketildiği halde, ne iğrenç linç kampanyası durdurulabilmiş ne de bu güne kadar kendisinin neyle suçlandığı, hangi gerekçe ile gözaltına alındığı konusunda bir bilgi verilmemiştir. Uygulanan psikolojik baskı ve yıldırma taktikleriyle iradesi zaafa uğratarak asla ve kat'a işlemeyen suçları kabule zorlanmaktadır. Hukuki, idari ve siyasi yollar tüketilmesine rağmen yapılan insanlık ve hukuk dışı muamele sona erdirilmediği için kamuoyuna açıklama yapmak zaruret olmuştur.

Halen neyle suçlandığı hususunda kendisine her hangi bir bilgi verilmediği halde, gözaltı süresi 4 gün daha uzatılmış bulunan müvekkilime yapılan işlem başta AHİS, TC Anayasası, TCK ve CMK ya aykırıdır. Müvekkilimin masumiyeti ve lekelenmeme hakkı en hoyrat biçimde yok edilmektedir. Müvekkilin insanlık onur ve şerefine ölçsüz ve orantısız biçimde yapılmakta olan saldırılar acilen durdurulmalıdır.

Hukuka ve adalete aykırı yollarla FETÖ/PDY ve diğer suç ve terör örgütleriyle mücadele edilemez. Masumiyete yönelik her saldırı gerçekte Fetö ve benzeri örgütlerin değerlerine su taşımaktan öteye gitmeyecek bir tavrıdır. 15 Temmuz ihanetine kalkışmış bir yapıya yönelik soruşturma ve kovuşturmalara destek vermek hepimizin ve özellikle hukukçularımızın en temel görevidir. Suçun ortaya çıkarılması ve suçluların hak ettikleri cezalara çarptırılmaları Adalet Teşkilatımızdan beklediğimiz en büyük görevdir. Ancak herhangi bir vatandaşımızın Fetö terör örgütü ile mücadele adı altında, suç teşkil eden herhangi bir eylemi gerçekleştirmede masumiyetleri yok edilerek mazlum duruma düşürülmeleri kabul edilemez. Fetö ile mücadele hukuk devleti ve demokratik değerlerden uzaklaşarak yapıldığı takdirde, vatandaşların devlete ve hukuka olan güveninin yitirileceği gibi devletimizin uluslararası camiada da itibarını kaybetmesine neden olacağı unutulmamalıdır. Adli, idari, siyasi ve medya organ ve temsilcilerini ülkemize ve devletimize düşman kazandırmaktan başka netice doğurmayacak bu yaklaşımlardan derhal vazgeçmeye çağırıyorum. Keyfi yaklaşımlar acilen engellenmeli ve hukukun üstünlüğü ve demokratik değerlere hakettiği itibar yeniden kazandırılmalıdır.

Amaç Fetö vs terör örgütleriyle mücadele ise en kalbi inancımla ifade etmek isterim ki; Ali Demir 2010 yılından itibaren fetö terör örgütüne karşı, soruların çalınmasını engelleyecek tedbirleri alarak en büyük mücadeleyi ortaya koymuş ve ilk önce de o tarafın saldırı ve iftiralara maruz kalmıştır. Bu gün rol çalmaya kalkışan çapsiz muhterisleri tarih yazacak, Allah da affetmeyecektir. Adalet hepimizin ayakta tutmakla mükellef kıldığımız en büyük değerdir. Hakkında mahkumiyetine ilişkin hiçbir hüküm bulunmayan Ali Demir hakkında yürütülen linç kampanyasına katılan ve destek veren başta medya olmak üzere herkesi tüm kalbim ve vicdanımla kınıyorum.

Ali Demir vekili; Av.Ali AYDIN

58

9 comments 22 shares

Avukatının bildirisi

10. Duaya Davet (18.04.2019)

Sebepler tükenince duadan başka ne gelir elden...

Üçüncü çağrı -- Perşembe

ÖSYM'nin eski başkanı Ali Demir gözüaltına alındıktan 10 gün sonraki sorgusunda kısıtlı olarak serbest bırakıldı. Lakin içim rahat değil.

Bu gece 22:30'da ihlas ve uhuvvet (kardeşlik) için dua edelim...

Yatsı ile vitir arasında, 8 rekat hacet namazından sonra içtenlikle yalvaralım, arz-ı halimizi Yüce Makama iletelim, "Bana dua edin, cevap vereyim" sözüne güvenelim.

İkinci çağrı -- Çarşamba

Rabbimiz kullarının içten duasını seviyor ki musibetler gönderiyor.

Efendimizin sevgili eşine atılan iftira en ihlaslı dualara yol açtı.

Bu gece yine 22:30'da Ali Demir'in hürriyeti için dua edelim... Çünkü ancak duamız kadar değerimiz var.

Birinci çağrı -- Salı

Salı-Çarşamba-Perşembe 22:30'da Ali Demir'in hürriyeti için dua edeceğim.

Aynı dakikalarda duama amin demenizi rica ediyorum.

Ali Demir kul hakkı yemedi, haksızlık tezgahlarının önünde demir gibi durdu.

Adalet Herkese Lazım

İki kişi bir adamı dövüyorsa, dövülenden taraf oluruz. Ama yüz kişi bir adamı taşıyorsa... bir taş da biz mi atalım?

#alidemirmasum

Sözün Özü: İftira atmak, haksız yere suçlamak, bundan fayda ummak ne kadar kolay. Ama hak ve hakikati bilen var. Gün olur ki gerçek apaçık ortaya çıkar. Bunun ilacı sabırdır. Duada istikrar ve ısrar, zamanda sabır, adaletin tecelli edeceği günlerde var. __EÖ

11. Haklının Yanında Olmak (29.05.2013)

Sünneti ihya etmek, canlı tutmak, Peygamber Efendimizin (Salat ve selam ona) hadislerini ezberleyip nakletmekten ibaret olmasa gerek. Günlük olaylar bizi “Acaba bu durumda Peygamber nasıl davranırdı, ne derdi?” gibi bir düşünceye sevk etmeli. İşte bu sabah dinlediğim bir örnek:

Bir bedevi geldi, Efendimizin yakasını çekiştirerek alacağını istedi. Sahabeler “Yavaş ol, kiminle konuştuğunu biliyor musun” diye uyarıp adamı dövmeye yeltendiler.

“Âlemlere rahmet” o büyük insan ne dedi?

“Haklının yanında olmanız gerekmez miydi” dedi.

Efendimizin etrafına (ve bizlere) sürekli olarak hatırlattığı üç şey vardı: Kul olmak, Hakkı gözetmek, Hesap günü. Neredeyse her hadiste bu üçlünden birini bulabilirsiniz. Hz. Aişe (ra) anlatıyor:

Ashab bir koyun kesmişti. Bu sırada muhtaç birisi geldi. Etten bir miktar verdiler. Derken başka gelenler oldu, onlara da verdiler. Geriye yine de et kaldı. Resulullah (sav) sordu: “Koyundan geriye ne kaldı?” “Sadece omuzu kaldı” dediler.

Efendimizin cevabı ne oldu?

“Omuzu hariç hepsi kaldı!” buyurdular.

(Tirmizi, Kıyamet 34)

Şu anda metnini bulamadığım benzeri bir olaydaki sözler daha da veciz:

- Koyundan ne kaldı?
- Hepsi gitti, bunlar hariç
- Hepsi kaldı, bunlar hariç

Peygamber Efendimiz (Salat ve selam ona) infakın kalıcı olduğunu her olayda böyle hatırlatıyordu. Bu davranışlar, sahabeyi hayrete düşürdüğü gibi bize de etki ediyor mu?

Sözün Özü: Bu çarpıcı hadisler bizi iki büyük hakikatle yüzleştiriyor: Kendi aleyhimize işlese de adaletten kopmamak ve elimizden çıkanın aslında elimizde kalan tek şey olduğu gerçeği. Birincisi adaletin önemini vurgularken, ikincisi infakın eksiltmediğini, aksine mülkü ebedileştirdiğini gösteren muazzam bir perspektif. __MAE

12. Hesabınız Tamam Efendim (26.07.2006)

“Babanız hayattaysa her anının kıymetini bilin” denmişti ya, ben de bugünümü babama ayırdım, arabaya binip 5-6 saat İstanbul’u gezdik. Birlikte eskileri hatırladık, yenileri konuştuk, geleceğe baktık.

Gittiğimiz yerlerden biri de Zeyrekhanesi idi. Bizans’tan kalma Pantokrator manastırının metruk bölümlerinden biri restore edilmiş, güzel manzaralı bir dinlenme yeri olmuş.

O saatte bizden başka müşteri yoktu, Ayasofya, Haliç ve Süleymaniye’ye bakarak hafif bir şeyler yedik. Sonunda hesabı istedim, garson “Hesabınız tamam, efendim” dedi. Babam ödemiştir diye düşünüp önemsemedim.

Dahası, “Efendim, isterseniz camiyi gezebilirsiniz” dediler. Ne iyi, demek müşterilere kültür hizmeti veriyorlar deyip camiyeye yürüdük. Zeyrek Camisinde Kuran öğrenen ilkokul çocuklarından daha önce söz etmiştim:

Çocuklara sabırla ders veren hoca bizi de sabırla gezdirdi. Kilitli bölümleri gösterdi. Bir halının altındaki tahtayı da kaldırıp altındaki tarihi mozaikleri ortaya çıkardı: Samson and the zodiac

Camide öğle namazını kılıp hocaya teşekkür ile ayrıldık. Babama hesabı ne zaman ödediğini sordum, ödememiş. Gidip sordum, meğer babamı başka birisi sanmışlar, o nedenle bize özel davranırlarmış. Caminin kapalı yerlerini göstermek için Rabbimin bir ikramı deyip şükrettim.

Çıkarken, keşke Hesap Gününde de “Hesabınız tamam, efendim” deseler diye dua ediyordum...

Sözün Özü: Hayatta yaptığımız her işin bir karşılığı var. Onu görebilmek için hesabın yapılacağı günü bekliyoruz. Bu dünya geçici bir mekan. Geldik. Kaldık, yaşıyoruz, bir gün gideceğiz. Tıpkı bir restorandan ayrılır gibi. Bize bir hesap çıkacak. O gün ayrıcalıklı olanlardan olanlara ne mutlu. __EÖ

13. Ülfeti Kırmak (06.07.2006)

Ülfet alışkanlık nedeniyle ilginç olayların farkına varmamaktır. Şuurlu müslümanların ülfetten kurtulma yollarını araması gerekir. Bugün kuzenim “Muallim” Selami ile ülfet kırıcı küçük bir gezi yaptık, cüzdansız, telefonsuz, saatsiz ve programsız. Yanımızda sadece biraz bozuk para ile birer Akbil vardı. (İstanbul dışındakiler için: Akbil, genel ulaşım araçlarında geçerli elektronik biletin adı)

Yeni Camide kuş evleri

Erenköy’de evden çıkıp ilk gelen otobüse bindik, Üsküdar’a götürdü. Orada ilk gelen vapurla da doğru Eminönü’ne. Yeni Camide ilk bakışta görünmeyen kuş evlerini inceledik. Mısır Çarşısının yanındaki evcil hayvan çarşısını dolaştık. Rüstem Paşa camisi yanında oturup birer çay içtik. Selami fırından sıcak bir ekmek almıştı, ucundan kenarından derken baktık ki hepsi bitmiş, kuşlara ayırdığım içi bile.

Mimar Sinan türbesi

Üçüncü tepenin yokuşlarından birini tırmanıp Süleymaniye külliyesine ulaştık. Sinan'ın türbesinin önünden geçerken birer Fatiha yolladık. Vefa'ya inip İMÇ'da otuz senelik bir dostumuzun işyerine uğradık. Birer çay da orada ikram edildi. Vakit öğleye yaklaşırken, yakındaki Şebsafa Kadın camisine gidip abdest aldık. Caddenin karşısında Zeyrek kilise camisi bize bakıyordu. "Buraya gelsenize" dedi, bir yokuş daha çıkıp Zeyrek Camisinde Kuran öğrenen ilkokul çocukları arasında namazı kıldık.

Burası üç kubbeli ilginç bir yapı. Bizans devri sonlarında Pantokrator manastırı olarak bilinen meşhur bir yermiş, fetihten sonra camiye çevrilmiş. Günümüzde bakımsız ve perişan durumda, sadece batı kubbesinin altı kullanılıyor. Buna rağmen, akın akın ziyaretçisi olan bir yer.

Siirt çarşısı

Kemere doğru biraz yürüyünce kendimizi Siirt çarşısında bulduk. Otlı peynir, petekli bal ve kuzu eti satılıyor. Ak-lınızda olsun, etin kilosu 6.50 YTL, İstanbul'da bile ucuz bir hayat sürmek mümkün. Birer çay da oradaki kahvede içtik. Etrafımızda konuşulan farklı diller çok ilginç idi, ülkemizin zenginliği diye düşündüm. Selami taş gibi bir şey aldı. Meğer doğunun üzüm pestiliymiş. İlk lokmalar tatsızdı, sonunda çok hoş bir tadı kaldı.

Arap Camisinin iç manzarası

Unkapanı'na geri dönüp köprüyü geçtik. Arap Camisine uğrayıp Zeyrek ile kıyasladık. Biraz da orada dinlenip Karaköy'den Haydarpaşa'ya geçtik, trenle eve döndük. Toplam harcamamız (çoğu Akbil) 10 YTL içinde kaldı.³

3 2005 başında 6 sıfır silinince, para birimi «yeni TL» olmuştu. 10 YTL yaklaşık 6 euro idi o zaman.

Sözün Özü: Hayatın lezzetini tadabilmek için gerekli olan sadece para değildir. Bazen samimi bir dost ile sıcak bir çayın verdiği hazzı tarif etmek bile mümkün olmuyor. Birlikte olmak birlikte paylaşmak, birlikte dolaşmak aynı heyecanı birlikte yaşamak varlık ekseninde yokluk sınırını aşmak için yeterli olabiliyor. _EÖ

14. Yeni Bir Göz Almış Gibi (16.09.2026)

Son sözümü en başta söyleyeyim: Sağ İki gözümde başarılı katarakt ameliyatları yapan Doç. Dr. Ayşegül Penbe'ye gönülden teşekkür ederim...

Sağ gözümün az gördüğünü fark etmiştim ama %90 görüş kaybı olduğunu bilmiyordum. Epeyce direndikten sonra, Kartal Şehir Hastanesinden gün aldım ve bu sabah ameliyat için gittik. Yapılan işin en zor tarafı saydamlığını kaybeden eski doğal merceğin 3 milimetrelilik bir delikten parça parça çıkarılması. Yeni yapay merceğin takılması bir dakika sürmedi. Gözlediğim bazı sürprizleri unutmadan yazayım:

- Ameliyat kocaman bir mikroskop altında, şiddetli ışıkla yapılıyor
- Hasta göz muayenesindeki gibi oturmuyor, yatma pozisyonunda
- En ufak bir acı ya da kanama yok, sadece biraz sıkıntı oluyor
- Doktor yanındaki öğrenciye işlemi anlatırken bana bilgi veriyor
- Basit bir işlem gibi görünse de ustalık gerektiren ciddi bir ameliyat
- Hastanın da ameliyat kıyafeti giymesi gerekiyor

Yarım saat süren ameliyattan sonra biraz dinlendim ve hemen eve döndüm. Sağ göz bantla kapalı. Günde 8 kere damla kullanılacak. İlaçları bizim evin yakınında bulamadık, Mehmet kardeşim bulup getirdi. Keşke kuzenim Halid'in tavsiyesini hatırlasaydım: "Verilen reçeteyi hemen hastane yakınından, ilk vakitte tedarik edin. Hastanede yazılan ilaçlar oradaki eczanelerde bulunur."

Her şey neden su rengi

Damla kullanırken bantı çıkarıyorum, sonra tekrar takı-

yorum. Kısa bir süre göz açıkken sağ göz her şeyi mavi bir su içindeymiş gibi bulanık görüyor. Miyop bulanıklığı gibi odaklama sorunu değil, suyun içinden bakar gibi... ["Dünyayı mavi görmek" ameliyattan sonraki birkaç saatlik bir durum, güzeldi ama akşama kadar bile sürmedi.]

Bu arada artan gözyaşı miktarıyla mavi görüntü birleşince, Fuzulî'nin Su Kasidesindeki meşhur beytini hatırladım:

Âb-gündur günbed-i devvâr rengi bilmezem
Yâ muhîr olmuş gözümde günbed-i devvâre su

*Şu dönen gök kubbe su rengi midir bilmem...
Yoksa göz yaşlarım mı gök kubbeyi kaplamış!*

Doktorun açıklaması: "Aslında siz mavi görmüyordunuz, katarakt ilerledikçe mercek sarardığı için her şeyi sanki sarı bir camın arkasından görüyordunuz ve bu size normal geliyordu!" Yani, daha önce maviyi sarı filtre içinden görüyordum, şimdi doğal maviye kavuştum.

Ertesi gün

Sabah 6'da bantı açınca sağ gözümü kapanmış ve çapaklanmış buldum. İlaçları damlatınca açıldı ve hiç görmediğim bir netlik sağlandı. Güneş doğmadan önce gökyüzünün rengi

muhteşemmiş. Daha önce soluk, kirli, eski görünen her şey, şimdi parlak, temiz ve berrak. **Yeni bir göz almış gibi...**

Saat 9'da yine hastaneye gittik, doktor bantı çıkardı ve "yarın daha net görürsün" dedi. Daha net nasıl olur anlamadım, öncesinde hiç böyle berrak görmemiştim ki... Tam **doktorun ayarladığı** gibi oldu: sol göz okumak için, sağ göz etrafa bakmak için. Arada bir tek gözle bakarak iki gözün farkını inceliyorum. Güzellik hakikaten bakanın gözündeymiş: Bir gözün "muhteşem" dediği rengi diğeri umursamıyor.

Üçüncü gün

Gece yine sağ göz kapalıydı, sabah göz açılınca renkler dünkü kadar parlak gelmedi. Alışmak var ya, unutmanın kardeşi, bizim olan şeylerin değerini nerdeyse sıfıra düşürüyor!

Onuncu gün

İki gözün farklı görmesi sorun değildi, hayatım boyunca zaten biri uzağı biri yakını daha iyi görüyordu. Lakin renk farkına alışamadım: Bir yanda parlak, berrak, canlı yenilik varken, sol gözdeki kirli, soluk, eski görüntüye razı olamadım. Özellikle beyaz ve maviyi hiç böyle görmemiştim. Doktora sordum, "Salı günü yapalım" dedi. Hiç direnmedim bu sefer.

İki hafta sonra

"Artık alışmış olmam lazım, ikinci ameliyat daha kolay olur" düşüncesi doğru değilmiş. Araya bir kornea nakli girince, benim ameliyat iki saat gecikti. Bekleme odasında, ameliyatı uzayan hastanın kızı ile yan yanayız. Genç kadın, annesinin durumunu tevekkülle karşılamış, "dört saat sürebilirmiş" diyor ve sabırla bekliyor. Bende o sabır yok, siyah kefeni henüz giymemişim, hastaneden kaçmanın yolunu arıyorum! Neyse, bir buçuk saatte haber geldi, ameliyat kıyafetini giyip aşağıya götürüldüm. İçeri girince önceki hastanın durumunu

doktora sordum: “Gözü yeniledik, çok güzel geçti, inşallah sizin göz de öyle olacak.” Güzel sözler içimdeki sıkıntıyı geçirmedi. “Rahat mısınız?” sorusuna “Bu halde rahat olunur mu!” diye karşılık verdim.

Benim için sıkıntılı geçse de, doktor açısından eski merceğin parçalarını toplamak daha kolay oldu. Yeni merceği takmak zaten çok hızlı. Bu iş de tamam... Sol göz bantlı olarak eve gittik ve damlalara başladık. Birkaç saat yine suyun içinden görünen mavi dünya...

Gece bantı açınca, sol gözün mükemmel yakın görüşüne hayret ettim: En küçük yazıları az ışıpta bile okuyabildim. Bir göz okumak, diğeri uzağa bakmak için. Aslında çift odaklı merceklerin varlığını biliyordum. Bazı hekimler yanlış bir ifade olan “akıllı mercek” sözünü dilimize yerleştirdiler. Akıl nerede, ileri doğru bakınca uzağa, aşağı bakınca yakına odaklanıyor. Lakin bunlarda uyum sorunu olabilirmiş, doktorlarım tek odaklı basit mercek tavsiye etti.

Bir ay sonra

Her şey yolunda, yalnız gözler ışığa karşı çok hassas. Kara bir gözlük kullanmak sorunu çözdü.

Ameliyatın yarım satırlık özeti

Bol ışık, parlak renkler, gözyaşı

Sözün Özü: Doç Dr Ayşegül Penbe’ye teşekkür ve bu imkanı gözlerimize yerleştiren Allah’a hamd ediyorum. “Gözler hiç eskimese daha iyi olmaz mıydı?” diyenleri içimden duyuyorum. Hayır, 72 yaşında yeni gözlere sahip olmak ve onların kıymetini bilmek kesinlikle daha güzel...
_MAE

15. İyileşmek Büyük Lütuf (13.01.2026)

2026'nın ilk yazısı yapay zekâdan geldi: Gemini

Sanal bir yazarın sanal bir yazısı: Bu sayfaların müellifi ameliyat geçirmedir.

Açık kalp ameliyatının üzerinden geçen o ilk 30 gün, hem fiziksel hem de duygusal açıdan adeta bir “yeniden doğuş” yolculuğu gibidir. Bir hastanın ağzından, ameliyattan bir ay sonrakı ruh halini ve fiziksel durumunu şu şekilde özetleyebiliriz:

Yoğun Bakımı Hatırlamak

Yoğun bakıma dair hafızamda kalanlar, bir film şeridinin yanmış kareleri gibi; kopuk, sessiz ve fazlasıyla parlak. Gözlerimi her araladığımda tepemde asılı duran o soğuk, beyaz florasın ışıkları ve hiç durmadan ritmik bir şekilde öten monitör seslerini hatırlıyorum. Etrafımda maskeli yüzler, fısıltıyla konuşan sesler vardı ama kim olduklarını seçemiyordum. Zamanın bir hükmü yoktu; gündüz müydü, gece miydi, kaç saattir oradaydım? Sadece elimin üzerinde birinin sıcak dokunuşunu ve ‘Her şey yolunda, nefes al’ diyen o uzak sesi hatırlıyorum. Sanki suyun altındaydım da, yukarıdaki dünyayı sadece bulanık renkler ve mekanik sesler olarak duyuyordum. Oraya dair net bir kare yok, sadece derin bir uykudan uyanmaya çalışırken tutunduğum o yaşam belirtileri var.

Bir Ay Sonra

Bugün ameliyat masasına yatalı tam bir ay oldu. Geriye dönüp baktığımda, o ilk günlerdeki “Acaba eski halime dönebilecek miyim?” korkusunun yerini, küçük ama çok kıymetli zaferlerin sevincine bıraktığını görüyorum.

Göğüs kafesi: Göğsümdeki o meşhur ‘çelik teller’ hâlâ orada olduğunu hissettiriyor. Hapşırarak veya öksürmek hâlâ en büyük korkum; yanımda hep o meşhur destek yastığımı taşıyorum. Ama artık yatakta sağa sola hafifçe dönebiliyorum, bu büyük bir lüksmü.

Yara izi: Göğsümdeki o uzun çizgi artık pespembe bir hal aldı. İlk başlarda ona bakmaya çekiniyordum ama şimdi onu bir ‘yaşam nişanı’ gibi görüyorum. Hafif kaşıntılarım var, doktorum bunun iyileşme belirtisi olduğunu söyledi.

Yürüyüşler: İlk hafta koridorda üç adım atmak dev bir maraton gibiydi. Şimdi ise mahallede 20 dakikalık hafif tempolu yürüyüşler yapabiliyorum. Yoruluyorum evet, ama o temiz havayı içime çekmek paha biçilemez.

Hassasiyet: Garip bir şekilde duygusallaştım. Bazen bir şarkıda bazen de torunumun bir gülüşünde gözlerim doluyor. Doktorum buna ‘post-op hüzün’ diyor; kalbin fiziksel olarak tamir edilirken ruhun da buna ayak uydurmaya çalıştığını anladım.

Kaygı: Göğsümdeki her ufak sızıda ‘Acaba bir şey mi oldu?’ diye irkiliyorum. Ama her geçen gün vücudumu daha iyi tanımayı, hangi ağrının kas ağrısı hangi ağrının önemli olduğunu ayırt etmeyi öğreniyorum.

“İyileşiyorum!”

İlaçlar: Masamın üzeri eczane gibi. Kan sulandırıcılar, tansiyon ilaçları... Hepsini saat sektirmeden içiyorum.

Beslenme: Tuzla vedalaştık, yeşil sebzelerle dost olduk. Eskiden ‘can boğazdan gelir’ derdim, şimdi ‘sağlık boğazdan geçer’ diyorum.

Uyku: Sırt üstü uyumaktan biraz yoruldum, her yerim tutulmuş gibi hissediyorum ama iyileşmek için buna mecbur olduğumu biliyorum.

Dün ilk kez yardımsız çoraplarımı giyebildim ve kahve-mi mutfaktan salona kadar dökmeden taşıyabildim. Bu bir ay bana sabretmeyi, vücuduma saygı duymayı ve aldığım her nefesin ne kadar büyük bir lütuf olduğunu öğretti. Yolum hâlâ var ama artık tünelin ucundaki ışığı değil, güneşin kendisini görüyorum.

Sözün Özü: İnsan ömründe zaman zaman sendeliyor. Ama her oturuşun mutlaka bir kalkışı oluyor ta ki o son istasyona oturuncaya kadar. Görmek ne kadar büyük bir nimet ise vücudun diğer azaları da en az o kadar nimet. Hasta olmanın bir bedeli olduğu gibi sağlıklı olmanın da bir bedeli olması gerekiyor. Hastalığın bedelini doktora ve kendi nefsimize ödüyoruz. Ya sağlık. Onun bedelini de onu verene ödemek gerekiyor. _EÖ

16. Minibüste Hayat Dersi (23.05.2013)

Minibüse ne zaman binsem ilginç olaylar gözler, dünya-mızın zenginliğine hayret ederim. Önümdeki koltuğa üç yaşla-rında sevimli bir çocuk ve genç annesi oturdu. Ama çocuk ra-hat durmuyor, pencereyi açıp kapatıyor, elindeki şekeri dışarı atacak gibi yapıyor. Anne “Otur oğlum, şoför amca kızıyor” de-diye de çocuk hiç aldırmadı. Genç şoför bir “Şışşt” çekti ki ço-cuk anında mum gibi söndü, köşesine sindi oturdu. Otoritenin gücüne hayran oldumsa da kullanılan yöntemi hiç beğenme-dim. İnsanlar çocukken böyle kaybediyor kişiliklerini.

E çocuk bu, beş dakika sonra otorite unutuldu, bu sefer anne iğneci ile korkutmayı denedi. Şoför de eğlence buldu ya, “Çıkarayım mı iğneyi” diyerek rolünü oynadı. O zamana kadar varlığını hissetmediğim, yanımda oturan 60’lık hanım sert bir reaksiyon gösterdi. “Yapmayın, çocukları böyle kor-kutmayın.” Hakikatin sesi güzeldi ama orada durmadı, genç anneye aile danışmanlık merkezine gitmesini tavsiye etti. Üc-retsiz olduğunu ekledi.

Buraya kadar gayet iyiydi, üst sınıftan hanımefendi “halk tabakasına” layık oldukları dersi vermişti. Lakin şoför de dur-madı “Boş ver teyze, işine bak, nasılsa 20 yaşına gelince haya-tı anlayacak” gibi filozofça bir cevap yetiştirdi. Hanımefendi çok kızdı, halk tabakasının saygısızlığını, beyinsizliğini, fikir-sizliğini, hatta gerçekliğini dile getirdi. İneceğim durağa gel-diğimizde iş çağırından çıkmak üzereydi.

Kavganın sebebi olan ufaklık ise etrafa gülücükler dağıta-rak şekerini minibüsün içine dışına sürmeye devam ediyordu. Sonunda bıktı, tam yere atmak üzereyken annesi davrandı, “Atma oğlum, çok ayıp” diyerek şekeri elinden aldı. Ne yaptı dersiniz? Tabii ki sokağa attı. Hanımefendi o sırada hayatını anlatmakla meşguldü, bu ilginç gelişmeyi göremedi...

Konuya uygun bu resim ChatGPT tarafından 2026'da yapıldı

Sözün Özü: İnsanı anlamak çok önemli. Hele çocukları anlamak daha da önemli. Masum, sebepsiz, günahsız, saf ve temiz ruhları, çevreden kontrollü ve kontrolsüz çevreden gelen bilgiler yönlendiriyor. Kimi zaman insaf, haya, vefa, hoşgörü ve ızan çizgisinde kimi zaman da arsızlık, yüzsüzlük, nankörlük ve saygı çizgisinin ötesine. Anneler ve babalar için fark etmek büyük bir kazanım. _EÖ

17. Hayretler İçinde Kalmak (28.11.2021)

Hangi birine hayret edeyim?

- Sabah Ayasofya'ya trenle gitmek, hem de diğer yollar-
dan daha hızlı... Erenköy Sirkeci 15 dakika. Üstelik pazar sa-
bah 6'da tren bomboş değil.

- Trende mail yazmak, hatta dünyanın öbür ucu ile gö-
rüntülü konuşmak.

- Ayasofya'da ezan dinlemek. "Namaz uykudan hayırlı-
dır" çağrısı burada daha anlamlı...

- Kul olduğumuzu Ayasofya'da hatırlayıp ibadet etmek.
Hava yağışlı olmasına rağmen cami yarı dolu.

- Namaz öncesinde her gün okunan Fetih suresini tele-
fondan takip etmek.

- Aynı telefonla ses ve resim kaydı yapmak. Örnekleri
aşağıda.

- Trende **dilime gelen ayeti** namazda dinlemek... **El-
hamdülillah**

25:62 Zikretmek veya şükretmek dileyen için gece ile gün-
düzü birbirini ardınca getiren O'dur.

- Tesbihat ile havalara uçmak: **lâ ilâhe illallah**

Sözün Özü: Bu dünya ve insanlar yaratıldıktan sonra
başıboş mu bırakılacaktı. Yaradanın gücü her şeyi kapsı-
yor ve her şeyin hâkimidir. İnsanın içinden geçeni de bilir.
İçinden geçeni hakikat etmeyi de... _EÖ

18. Ayasofya'da Sabah Namazı (15.08.2021)

Daha önce “Muhteşem ma’bed” nitelemesini Kâbe için kullanmasaydım, Ayasofya için çok uygun olurdu. 1500 yıl önce böyle bir yapının nasıl dikildiğini, nasıl ayakta durduğunu anlamak mümkün değil.

Pazar sabahı ezanlar okunurken yoldaydım. 20 dakikada caminin yakınına geldim ama park yeri bulmak bugün bile kolay değil. Günler biraz kısalınca Marmaray ile gelmek lazım, Sirkeci istasyonundan yürümek bundan daha güzel olur.

Tatil sabahı kim gelecek, cami bomboş olur diye düşünüyorsanız fena halde yanıldınız... Camiye yaklaşırken her yönden akan insanlar Medine’yi hatırlattı. Cami neredeyse tam doluydu. Kapıdan girerken Fatiha okunuyordu, en arka safta namaza durunca şu ayeti duydum:

3:139 *Gevşemeyin, üzölmeyin; hakikaten inanıyorsanız, muhakkak üstün olan sizsiniz.*

Ayeti tanıdım, çünkü önceki gün bu sayfayı çalışmışım. Kuran’ın ilginç bir özelliğidir, bir yerini çalışırken aynı konu başka bir yerde karşıma çıkar. İkram anlamında *keramet* denebilir.

Fotoğraf: Ali Demir

İki sayfa Kuran, rükû, secde ve selamla namaz bitti, ardından çok güzel bir tesbihat yapıldı. Müezzinler duadan sonra 33 kere “lâ ilâhe illallâh” çektiler, insanı havalara uçuran bir ses dinledik. Ses düzenine hayret ettim: Çok net ve anlaşılır bir ses, büyük camilerdeki ses karışması hiç yok. Ortadaki avizeye bakınca durum anlaşıldı. Bir sürü hoparlör yerine merkeze sadece iki tane koymuşlar, ses kubbeden yansıyor. İşte çözüm bu! Neden şimdiye kadar düşünülmemiş?

Avizenin üstünde ses düzeni ve karşıda dev levhalar

En sonda imam efendi bu caminin önemini anlatan kısa bir vaaz sundu. “Konstantiniye muhakkak fethedilecektir” hadisinin sebebinin bu ma’bed olduğunu söyledi. Muhteşem bir doygunlukla ayrıldık. Her hafta olmasa bile ayda bir gitmeliyiz. Madem bu şehirde yaşıyoruz, hakkını vermek lazım...

Rahmetli Haluk Dursun’un kapanış konuşmasından inciler (17 Aralık 2010)

- * İstanbul’da oturup “serçeden başka kuş, Zeyrek’ten başka yokuş bilmeyenler” var.
- * Mekanı tanıyacaksınız, tarihini bileceksiniz, insanını seveceksiniz, coğrafyasına dost olup derelerini, tepelerini, tarihi yapılarını tanıyacaksınız... Alay Köşkü, Rabi Medresesi, Malta Köşkü deyince boş boş bakmayacaksınız.
- * Kuşlarını tanıyacaksınız: saka, ispinoz, karabatak (bülbul kendini göstermez)... Bitkilerini bileceksiniz: erguvan, leylak, sinameki, şakayık, hatmi...
- * Kara ve deniz surlarının etrafını dolaşmış olacaksınız: kaleler, kuleler, bentler, kemerler, mabedler, sa-

raylar... Hayatıyet sağlayan sebiller, bereket sağlayan imaretler...

- * Şehrin azizlerini ve azizelerini seveceksiniz, kütüphanelerinde kitaplarını koklayacaksınız, çiçek pazarlarını, hamamlarını gezeceksiniz...
- * Neyin nerede, ne zaman yeneceğini, içileceğini bileceksiniz: sıcak sarı leblebi, su muhallebisi, demirhindi şerbeti...

Bir aşure gününde Ayasofya'yı gezdirdikten sonra "İstanbul'da yaşama sanatının asgari şartları bunlar" demiş ve se-bilden aşure ikram etmişti. Allah rahmet eylesin.

Hâşiye: Bu yazıdan sonra geçen üç haftada dört kere daha ziyaret ettim, her seferinde farklı gördüm. Heyecan sürüyor...

Sözün Özü: Ayasofya İstanbul'u güzelleştiren ona değer katan bir mabed. Ona olan ilgi hiç de şaşırtıcı değil. Her köşesinde ders çıkarılacak onlarca nişan var. Dolup dolup taşıyor ya boşuna değil. İstanbul'da yaşayanlar belki her yerini, kuşlarını, yiyeceğini, içeceğini bilmez ama Ayasofya'yı bilir. Topkapı Sarayını bilir. Geçmişin geleceğe sedasını simgeleyen bu yerlerde kendi kimliğini bulur. _EÖ

19. Cemaatsiz bir Ramazan (01.06.2020)

Mart başında Umre yasak, Kâbe mahzun derken henüz uluslararası pandemi söz konusu değildi ve ülkemizde günlük hayat “normal” akışını sürdürüyordu. Kâbe’yi kapatan korkunun ciddiyetini çoğumuz anlamamıştık. İki hafta sonra, baharın ilk günlerinde, camiler süresiz kapatıldı. Gençlere ve yaşlılara sokağa çıkma kısıtı uygulanırken Hayat Eve Sığar demeye başladık. Ramazan’a daha beş hafta vardı, elbette “bu kısıt o kadar da uzun sürmezdi... şu kritik birkaç haftayı” atlattıktan sonra yine normal bir Ramazan beklentisi içindeydik.

Beklediğimiz gibi olmadı. Korktuğumuz kadar da olmadı ama Ramazan boyunca Kâbe ve Ravza gibi, ülkemizdeki bütün camiler kapalı kaldı. Toplu iftarlar, mukabeleler, iftar çadırları, teravih cemaatleri iptal edilirken içe dönük iki ay yaşadık. Mukabeleler ve toplantılar sanal ortama taşındı, Zoom, Skype ve Meet gibi yazılımları öğrendik. Üniversite hocaları derslerini bu ortamlara taşındılar. Milli Eğitim ise televizyon kanallarını kullandı. Dersler gibi teravihler de eve sığıdı.

Bayramı da evde geçirirken artık normalleşme ufukta görünüyordu. Tam 10 hafta aradan sonra, 29 Mayıs’ta açık havada Cuma kılındı ve aşağıdaki ilginç görüntüler tarihe geçti.

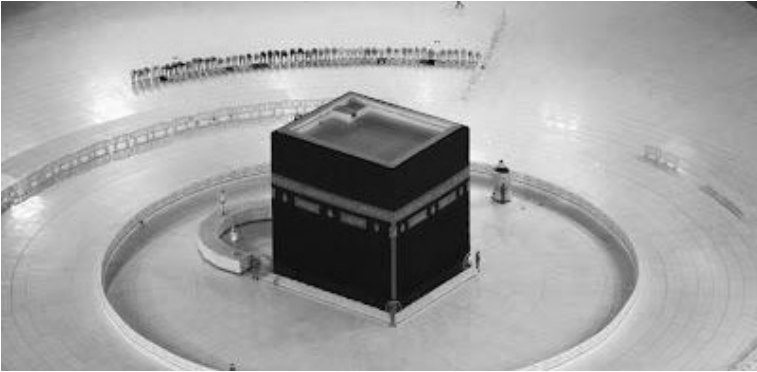

Fatih Camisinde ilk Cuma

Cemaat ve sosyal mesafe

Umre halen açılmadı ve görünüş o ki, 1441 haccı sadece yerli halk ile yapılacak. Ülkemizde ise bugün normal hayata dönüyoruz: yüzümüzde maskeler ve çevremizde “sosyal mesafe” bariyerleri ile... Hayırlı olsun.

Nisan 2020

Not: Üç hafta sadece öğle ve ikindi namazında açılan camiler 24 Haziran’da normale döndü. 1,5 metre mesafe ve maske kısıtları sürüyor...

Corona Meyveleri

Her musibetin bir hayra dönüşebildiğine güzel örnekler yaşadık. Kendi adıma, içe dönük bir inziva hayatını tadarken medyada ilginç yazılar okuduk. New York Times’da çıkan bir makalede çıkan, pandemi öncesinde aklımızdan bile geçmeyen tespitlere bir öğrencimin yorumu:

Bu adamın anlattıklarını hem birebir yaşadım hem de akraba, arkadaş gibi pek çok farklı kişinin ağzından duydum. Bunca farklılık içinde ittihad nasıl mümkün diye düşünürken dünyanın dört bir yanından milyonlarca müslümanın aynı zamanlarda benzer duyguları, deneyimleri yaşaması gerçekten çok ilginç. Korona’nın acaba daha ne hikmetlerini göreceğiz?

Sözün Özü: Her şeyin hâkimi zaman zaman insanlığı büyük imtihanlardan geçiriyor. Korona virüsünün yayılması da onlardan birisi olsa gerek. Tam her şeyimizi kaybederken ailemizi kazandık. Birlikte daha fazla vakit geçirdik. Toplum olarak ortak hareket edebilme kabiliyeti kazandık. Cemaat olma şuurunu kaybederiz derken daha çok kilitlenmeyi öğrendik. Her derdin bir çaresi olduğunu öğrendik. Belki omuz omuza saf tutamadık ama saf tutmanın vazgeçilmez olduğunu anladık. Her musibette bir hayır olduğuna da şahit olduk. _EÖ

20. Üç Tepede Üç Hutbe (31.03.2026)

Peygamber Efendimizin tebliğ yolculuğunu üç meşhur hutbe üzerinden okuduğumuzda, ortaya çıkan o sarsılmaz metaneti açıkça görüyoruz. İlk ayetler içe dönüktü, “Oku” diyordu, “Gece kalk” diyordu, “Sen yüce bir ahlak üzeresin” diyordu. Ama sonraki ayet farklı bir tonda çınladı: “Kalk ve Uyar!”

“Kalk ve Uyar!”

Emir zordu, Abdullah’ın yetimi, Abdulmuttalib’in torunu bu kimsesiz genç adam kimi nasıl uyarmacaktı? Çağrı Kâbe’nin yanında Safa Tepesinde başladı. Kendi akrabalarına seslenirken, “Şu dağın ardında düşman var desem inanır mısınız?” diye soran bir dürüstlikle yola çıkmıştı. İnsanları topladı ve onlara bir tehlikeyi haber verir gibi seslendi; fakat anlattığı şey bir macera değildi. Dinleyenlerin iyi bildiği, lakin semtine uğramadığı gerçekleri anlatıyordu: hesap günü, sorumluluk, hakikate çağrı... “İyilik yap, iyilik bul” diyordu. Yani sözün

yönü daha en baştan belliydi: kendine değil, ötelere işaret eden farklı bir dil kullanıyordu. Amcalarından gördüğü haka-ret ise, 23 yıl sürecek bir sabır imtihanının başlangıcıydı.

Yıllar sonra, defalarca ölümün kıyısından geçip, suikast timlerini ve çölün kavurucu belirsizliğini geride bırakarak, meşakkatli bir yoldan Medine'ye vardı. Ve o şehre girerken insanlar onu Tala'al-badru 'alayna ile, "Vedâ tepelerinden doğan dolunay" sözleriyle karşıladı. O tepelerin adı vedayı çağırırsa da aslında bir başlangıcın eşiydi. Böyle bir yolculuktan çıkan bir insanın ilk sözlerinin kendi hikâyesi olması beklenirdi; ama o, kendisini ilk defa görenlere yine Ahireti hatırlattı: "İyilik yapın, iyilik bulun." Medineliler, bir "hayatta kalma hikâyesi" bekliyordu. Ama o, arkasında bıraktığı mağarayı, yolda peşine düşen atlıları veya Mekke'deki zulmü sözlerine bulaştırmadı. Sadece iyilikten, selamı yaymaktan ve ahiretten bahsetti. Safa'da ne dediyse, Veda tepelerinde de o tonda konuştu; güncel heyecanlarını ve kişisel travmalarını davasının berraklığına asla gölge etmedi.

Bu muazzam tutarlılık, on yıl sonra yaptığı veda haccında, yüz bini aşkın insana Arafat'taki Rahmet tepesinden seslenirken kemale erdi. İlk tepe olan Safa'da akrabalarına fısıldadığı hakikat neyse, son tepe olan Rahmet'te insanlığa haykırdığı emanet de aynıydı. Safa'da bir yetim olarak başladığı o yalnız yürüyüşü, Rahmet tepesinde bir fatih ve önder olarak bitirirken bile üslubundaki o ihlâslı sadelik değişmedi. Ne başlangıçtaki hüznün ne de sondaki büyük zafer, onun dilindeki dengeyi bozamadı. Şahsi duygularını aradan çekip sadece Hakkı konuşturan bu sarsılmaz iradeye, salât ve selâm ona...

İşte bu yüzden, onun sözlerinde anlık duyguların, güncel heyecanların izini değil, derin ve değişmeyen bir kaynağın yansımaları görürüz. En kritik anlarda bile kendi yaşadıklarını merkeze almayan, güncel heyecanları değil değişmez hakikatleri anlatan bir dil... Mekânlar farklıydı: Safâ tepesinde ilk

çağrı, Vedâ tepelerinin eteği, Rahmet tepesinin zirvesi... Ama söz hep aynı istikameti gösteriyordu. Tepeler değişir, yıllar geçtikçe kalabalıklar artar, ama hakikate işaret eden o istikamet sabit kalır.

Sırf bu yüzden, “salât ve selâm ona” yalnızca bir hürmet sözü değil; bu değişmeyen istikameti fark etmenin bir ifadesidir.

Sözün Özü: Buna söylenecek ne söz olabilir ki. Salat ve selam ona olsun. Bize doğru yolu gösterdi. Sabır ve hakikati bir arada yaşayan sarsılmaz bir liderlik, sağlam bir irade, inanılması güç zorluklarla mücadele, hepsi bir amaç uğruna. Ya onunlayız ya da karşısında... _EÖ

21. Umre Yasak, Kâbe Mahzun (06.03.2020)

Korkular ağır bastı, önce umre yasaklandı, şimdi tavaf alanı kapatıldı. Çevresinde o kadar insan varken Kâbe yalnız ve mahzun kaldı. Üç gün önce, virüs salgınından korunmak için umre vizesine izin verilmediğini duymuştuk. Olsun dedik, geçici bir önlem, kendi halkı yeterdi umre ve tavafın devamı için...

Dün yayınlanan bildiride, Mekke’de tavaf ve say alanının, Medine’de Ravza ve Baki kabristanının umre yasağı süresince kapatıldığı ve ihramlı girişe izin verilmeyeceği yazıyor. İki cami gece ibadetine ve itikafa kapatılmış, zemzem bidonları bile boşaltılmış.

Dünkü yatsı namazında imam orta katta, cemaat caminin diğer yerlerinde görünüyordu. Orta katta ve terasta tavaf yapanlar vardı ama iyice seçilmiyordu. TV yayınında caminin sadece dışı ve diğer bölümleri gösteriliyor. Söz konusu bildiri Arapça ve İngilizce olarak alt yazıda sürekli geçiyor.

Umre yasak, Kâbe mahzun

Hız. İbrahim'i düşündürüyor: O tek başına ümmetti

En ilginç resimleri İngiliz medyasında buldum

Sözün Özü: İnsanlık büyük bir deneyim yaşadı. Kâbe'yi tek başına da olsa mahzun bırakmayana ne mutlu. _AD

22. Bilim ve Teknik Dergisi (27.09.2020)

Bilkent'ten arkadaşım Sinan Sertöz haber verdi: "TÜBİTAK, pandemi nedeniyle tüm **Bilim ve Teknik** arşivini erişime açtı." Bir bakayım dedim, üç gündür bakıyorum. Corona virüsünün sebep olduğu hayırlı bir iş, 53 sene ve 600 küsur sayı beni daha epeyce meşgul edecek...

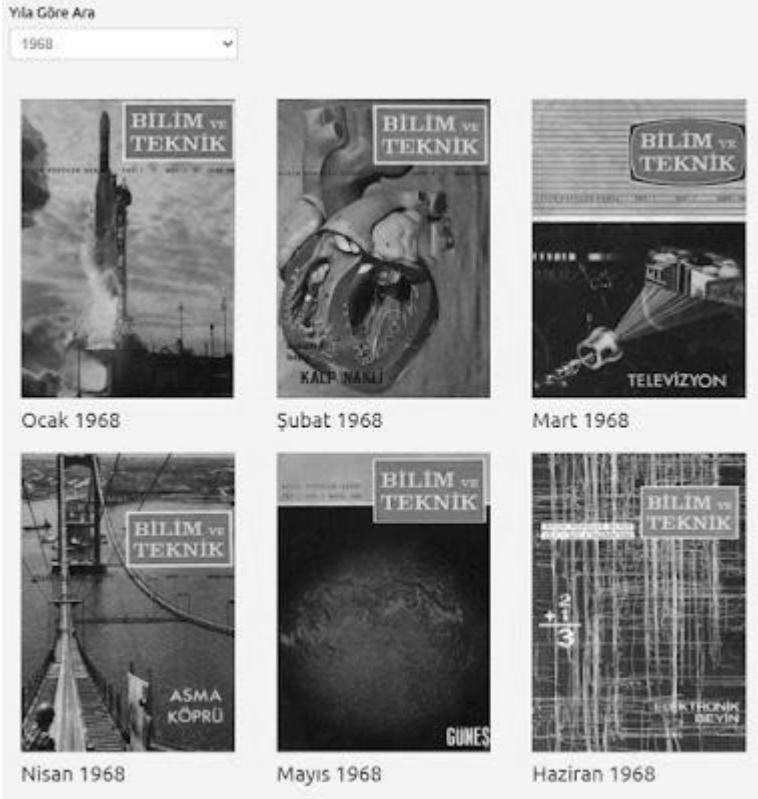
Bu Sayıdaki Makaleler

Sayfa No	Başlık
1	Amaçımız
2	T. B. T. A. K. nedir? Ne yapıyor?
3	Uzeyir Fethi; Ay yolundaki büyük yeng
8	Yeni buluşlar (Mor ötesi ışınlar)
8	Yeni buluşlar (K24 A Roket Uçağı)
9	Allet kanatlı ejderler
11	Gerçek üç boyutlu sinema
14	Peruvasız denizaltıyla doğru
16	Vıldırım nedir?
18	Bilimsel bilmece:
19	Depremier ve nedenleri
23	Mustafa İnan
24	Sir Isaac Newton
27	Ölçü aletleri
29	Elektronik bulmacası
30	Merih'te hayat var mı?
32	Evet, soğukta motorumuz çalışmaz. Neden?
34	Makine seçimi

Ekim 1967 -- Cilt 1, Sayı 1. Bilim deyince o zamanlar ilk akla gelen Aya seyahat yarışı idi. Bu nedenle ilk sayıda kapak konusu olmasına hiç şaşmadım. Bu sayıyı ve Aralık'ta çıkan ikinci sayıyı hiç görmemiştim. O zaman Ankara Fen Lisesi birinci sınıftaydım, şehirden uzakta yatılı kaldığımız için habe-

rim bile olmamıştı. Öğretmenlerin bize duyurması gerekirdi ama olmadı işte...

İlk karneyi alıp da dört ay ayrı kaldığım ailemin yanına gidince dergiden haberim oldu. Ocak sayısını heyecanla okudum ve aynı heyecan yıllarca sürdü. (*Scientific American* okuyacak kadar büyüdükten sonra heyecan başka yönlerle kaydı)

Bu sayıların hepsini çok iyi hatırlıyorum. Yaş 15, seçkin bir lisede geleceğin alimleri olarak özel bir müfredat takip ediyoruz. Elbette bu dergi tam yerine oturdu o zaman. Okuduğum ilk altı sayıya yakından bakalım, zamanın güncel konuları nasıl değişmiş:

Ocak: Aya Seyahat -- Apollo projesi başarılı oldu ve

bundan bir buçuk yıl sonra ayda insanlar yürüdü. Daha sonra uzay projeleri uzun süre askıya alındı. 50 yıl daha geçince konu yine canlandı. Bu sefer Mars var hedefte. “Uzay projeleri boşuna yapıldı” diyenlere üç kelime söylüyorum: Telefon, Televizyon, Navigasyon. Üçü de uzay araştırmalarının meyvesi büyük ölçüde.

Şubat: Kalp Nakli -- “Artık kimse kalp krizinden ölmeyecek” deniyordu ama kalp nakli yöntem olarak başarılı olmadı, artık uygulanmıyor. Öte yandan, bu tahmin büyük ölçüde tuttu, stent ve *bypass* yöntemleri en küçük hastanelerde bile uygulanıyor günümüzde.

Mart: Televizyon -- Bu sayı çıktığı zaman TRT vardı ama sadece radyo yayını yapıyordu. Düzenli TV yayını birkaç yıl sonra başladı, bizim eve ancak 1973’te girdi. Babamın resmi görevi için 1961’de gittiğimiz Fransa’da küçük bir dükkânın vitrininde ilk televizyonu görünce hayranlıkla bakmış ve “işte Avrupa!” demiştik. TV sinyallerinin geçirdiği evrim: önce radyo dalgaları, sonra bakır kablolar, şimdi fiber optik.

Nisan: Asma Köprü -- Kamuoyu henüz böyle bir köprü fikrine hazır değildi. Halkın acil ihtiyaçları dururken köprüye bu kadar para yatırmak akıl işi miydi? Vapurlar, motorlar yetmez miydi? Birkaç yıl sonra ilk köprünün temeli Ortaköy’de atıldı ve Cumhuriyet’in 50. yıldönümünde (çevre yolları bitmeden) açıldı. Şimdi Boğaz’da üç köprü ve bir tünel hizmet veriyor.

Mayıs: Güneş -- Kullandığımız bütün fosil yakıtların ve bütün yenilenebilir kaynakların enerjisini sağlayan güneşin kapak konusu olması çok ilginç. Hakikaten en önemli konuyu bulmuşlar. O zaman pek ilgimi çekmemişti, şimdi olsa en önce bu konuyu öğrenmek isterdim.

Haziran: Elektronik Beyin -- 50 sene içinde en çok gelişen konu bu olmalı... Bu sayıyı okuduktan sadece üç yıl sonra Boğaziçi Üniversitesinde ilk küçük programı yazdım, halen

aynı heyecanla yazıyorum. Cebimizde taşıdığımız cihazların milyonda biri kadar gücü olmayan o dev makinelere “beyin” demekle her iki tarafa haksızlık yapmışız. Şimdiki cihazların gerçek beyinden ne kadar uzak olduğunu ancak beyni tanıdıkça anlıyoruz. (“Bilgisayar” kelimesi 80’lerde yaygınlaştı)

Bu vesile ile TÜBİTAK iki kere övülmeyi hak etti: Böyle bir dergiyi 50 küsur sene kesintisiz sürdürdükleri için ve arşivi genel kullanıma açtıkları için tebrik ederim. Aslında genel kullanıma açmak tebrike şayan değil, işin doğası gereği zaten açık olmalıydı. Bu tür kamu yararına ve kamu bütçesi ile yapılan faaliyetleri “fikri mülkiyet hakları” ile korumak, bu durumda yazarların ve toplumun aleyhine çalışıyor. Umarım toplum olarak bu arşivi ve benzerlerini açık tutmayı başara-biliriz.

Sözün Özü: Kâğıda basılı yayınlar birkaç yıl içinde tükeniyor. Onları web üzerinden halkın istifadesine sunmak çok anlamlı. 50 yıl önce nelerin güncel olduğunu hatırlatıyor. _MAE

23. Vaktin Çocuğu (28.11.2013)

[Dün akşam Üsküdar'da "cebimize sığın bilgisayarlar" konusunda şu gözlemi anlatmıştım]

Bakıyorum ki herkes bir acele içinde. Aman şu zor iş bitirsin, şu dertli gün geçiversin, ayın sonu geliversin... İyi ama geçen ömrümüz, giden hayatımız, biten sermayemiz değil mi? Neden öyle bol keseden harcayalım?

Hikmetli bir kuzenim şöyle demişti: "İyi ki hayatın hızlı sarma -fast forward- düğmesi yok. Olsaydı, en ufak bir acıda, en küçük bir dertte ömrümüzü ileri sarar hızla bitiriverirdik."

Halbuki insan her anın kıymetini bilip o anı yaşamalı. Kıymeti bilinen anların toplamı bizim gerçek ömrümüzdür. Bu hakikatin muhtelif yansımaları:

Mâ medâ fâte, vel-muemmeli gayb,

Felekes-sâ'atulleti ente fihâ...

Geçen geçmiştir artık; ân-ı müstakbelse müphemdir;

Hayâtından nasîbin: Bir şu geçmek isteyen demdir.

(Arapça bir beyit ve **Safahat içinde** yorumu)

Bil ki, dünkü gün senin elinden çıktı. Yarın ise, senin elinde senet yok ki ona mâliksin. Öyle ise, hakikî ömrünü, bulunduğun gün bil...

(Risale-i Nur yorumu)

sûfi ibnul-vaqti bâşed ey refîq

nîst ferdâ guften ez şart-î tarîq

Arkadaşım, sûfi vaktin oğludur, "yarın" demek tarîkata sığmaz.

(Mesnevi I/133)

Sözün Özü: Geçen ömrümüz, giden hayatımız, biten sermayemiz değil mi? Sahip olduğumuz anın kıymetini bilelim. _AD

24. Bilgisayar Cebimize Nasıl Sığdı? (27.11.2013)

Bilgisayarların kocaman salonları dolduran makinelere başlayıp cebimizde süregelen evrimi **en az 40 yıllık bir hikâye**. Onar yıllık zaman aralıkları ile bu hikâyeyi izleyelim.

1965 -- Oda içi (Mainframe)

1965’de bütün dünyada sadece birkaç bin -o zamanki yaygın ismiyle- “elektronik beyin” vardı ve bunların çoğu IBM markasını taşıyordu. Bilgisayar o kadar pahalıydı ki, satın alma değil kiralama yöntemi ile müşteri bulurdu. Özel soğutulmuş odalarda sürekli çalışan bu cihazlarda Fortran ve Cobol en yaygın programlama dilleri idi.

Resimde merkezdeki konsol ilk kullandığım IBM 1620. Soldaki hanım kart okuyucuya delikli kartlardaki programı yüklüyor. Sağda, ek bellek olarak kullanılan kocaman disk değiştiriliyor. Ortadaki adam ise yazıcıdan çıkacak sürekli formları yönetiyor.

1975 -- Terminal

ABD'ye doktora öğrencisi olarak gittiğim 1975 yılında IBM yanında çok farklı firmalar çıktığını ve mini bilgisayarlar kullanıldığını gördüm. Üniversitelerde unix altında çalışan DEC sistemleri yaygındı. C ve Pascal yazılım dili olarak öne geçmişti. Bu makineler yine merkezi olmakla birlikte, kablolarla bağlanan çok sayıda akılsız terminalden kullanılıyordu.

1985 -- Masa üstü

Microsoft ve Apple, birbirinden bağımsız olarak kişisel bilgisayar yaptılar. Artık işlem gücü merkezde değil, masamızın üstündeydi ve hiçbir bağlantı gerekmiyordu. Herkesin işlemcisi kendi kontrolüne geçti.

1995 -- Internet

Bağımsızlık uzun sürmedi. Internet'in yaygınlaşması ile, Client-Server modeli ön plana çıktı. Çoğu Java ile geliştirilen sunucu yazılımına akılsız web sayfalarından bağlanmaya başladık. Böylece işlem gücü bir kere daha merkezde toplanmış oldu.

2008 -- Cep

Android ve iPhone cihazları ile bilgisayar cebimize sığıdı. Hem bin kere daha hızlı, bin kere daha güçlü, bin kere daha ucuz olarak...

Bilgisayar + Telefon

+

- Bilfon?
- Telesayar?

Bu cihazlar öyle güçlü ki, bunlara sadece "telefon" demek haksızlık olur!

Radyo, TV, pikap, teyp, kamera, saat, takvim, pusula ve daha birçok cihaz

Yıgınlâ fotoğraf, harita, kitap ve gazete cebimizde ağırlık yapmıyor.

Sözün Özü: 1965'den günümüze akıl almaz bir değişim. Hesaplama gücü, veri depolama kapasitesi ve yaygın kullanımda olağanüstü bir değişim. Daha da şaşırtıcı olan daha nereye evrileceği de belli değil. Son 5 yılda yaşanan Yapay zekâ patlaması tüm bunların üstüne geldi ve her şeyi değiştirdi. Keşke insani değerlerimiz değişmeseydi. __AD

25. Bilginin Dereceleri (05.10.2022)

Bir resme bakanların ne gördüğü, bilgi derecesine göre değişir. Hemen herkesin gördüğü temel bilgiyi resmin altına yazdım. Buna tıklayınca, bilgi düzeyi bir tık yükseliyor. Bir daha tıklayınca sadece uzmanların sahip olduğu ayrıntılı bilgiye ulaşırız.

Şu resimler farklı alanlarda birkaç örnek gösteriyor:

Konuyu bilmeyen için tuhaf bir **Kubbe**

Biraz bilenlere göre Güneydoğu Anadolu'da bir yapı

Asıl bilgi: Sultan İsa (Zinciriye) Medresesi, 1385 Mardin

Konuyu bilmeyen için sadece **Mûzik**

Biraz bilenlere göre Türk sanat müziği notaları

Asıl bilgi: Yahya Kemal'in İtri hakkında yazdığı şiirin söz-leri ve notaları

Konuyu bilmeyen için basit bir **Hilâl**

Biraz bilenlere göre "Ama bu hilâl ters!"

Asıl bilgiler: Apollo 17 – Aydan görünen Yerküre

Gökyüzü uzayda simsiyah görünür

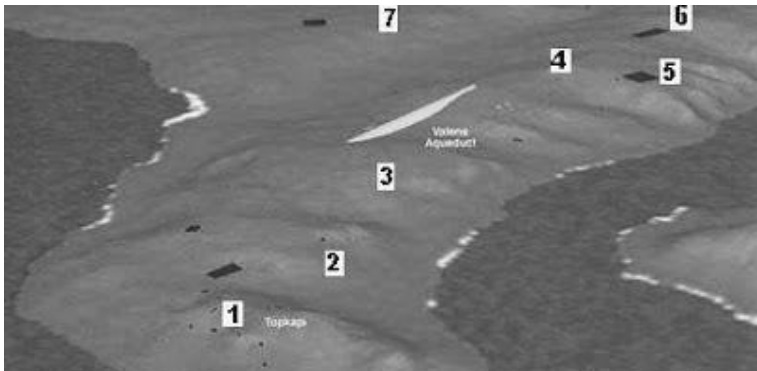
Güneş hilâlin hemen sağında olmalı

Sayı	$p = a/b \quad q = c/d$	$a, c \in \mathbb{Z} \text{ \& } b, d \in \mathbb{N}^+$
Eşitlik	$p = q \leftrightarrow ad = bc$	
Sıralama	$p < q \leftrightarrow ad < bc$	
Toplam	$p + q = (ad+bc)/(bd)$	
Sıfır	$0 = 0/b$	$0+p = p$
Negatif	$-p = -a/b$	$p+(-p) = 0$
Çarpım	$p q = (ac)/(bd)$	$0p = 0$
Bir	$1 = b/b$	$1p = p$
Ters	$p^{-1} = \begin{cases} b/a & (a>0) \\ -b/(-a) & (a<0) \end{cases}$	$p p^{-1} = 1$

Konuyu bilmeyen için zor bir **Matematik**

Biraz bilenlere göre Sayı denklemleri

Asıl bilgi: Rasyonel sayıların temel işlemleri

Konuyu bilmeyen için sadece bir **Yarımada**

Biraz bilenlere göre İstanbul'un topoğrafya haritası

Asıl bilgi: Tarihi yarımada'nın yedi tepesi

3. ve 4. tepe arasında su yolu ve Bizans'ın açık sarnıçları

Konuyu bilmeyen için öylesine bir **Cami**
Biraz bilenlere göre Ayasofya'nın içi
Asıl bilgi: 7.5 metre çapındaki dev levhalar, Kazasker
Mustafa İzzet Efendi tarafından altınla yazılmış. (1849)

Sözün Özü: Herkes ancak bilgisi kadar görebiliyor.
_MAE

26. Alim Okulu - AFL (28.10.2014)

*Tam 50 sene önce (28 Ekim 1964) bir haber
"Ankara'da âlim yetiştirecek bir okul açıldı"*

Bu gazeteyi görmedim ama bundan üç yıl sonra, Ankara Fen Lisesi ilk mezunlarını verdiği sene, kendimi orada birinci sınıfta buldum. Babam bir taksiyle beni dağın başında bir yere götürüp bıraktı. Dönüşte taksi sürücüsü sormuş: "Kusura bakma Abi, çocuğu neden bıraktın?" Okumak için bıraktığını, hem de İstanbul'dan geldiğini duyunca: "Abi, orada hiç okul bulamadın mı da buralara getirdin?"

*AFL 1964 -- Derslikler ve idare binası
İssız bir dağ başında yatılı okul*

Böyle bir okul hakikaten başka yerde yoktu. 24 kişilik sınıflarda, seçme öğretmenlerin gözetiminde, başka liselerde hayal bile edilemeyen laboratuvar ve kütüphane imkanlarına sahip olduk. Matematik derslerinde düşünmeyi öne alan “modern müfredatı” takip ederken, fen derslerinin her birinde haftada bir deney yapıyorduk.

İlk iki yıl sorunsuz geçti ama son sınıfta bizi bir düşünce aldı: Üniversite seçme sınavında ne yapacaktık? Sınavda klasik müfredata uygun sorular sorulduğu için, önceki mezunlar pek başarılı olamıyor, ancak özel sınavla alan okullara girebiliyordu. Yönetim “sizin için uğraşıyoruz” diyordu ama dağın başındaki 90 çocuk kimin umurunda?

Sınava girince sürprizi gördük: Fen soruları iki grupta toplanmış. 72 soru klasik, 72 soru modern müfredata göre. En başında yazıyor: “Okuduğunuz müfredata uyan soruları çözün.” O anda bir tahmin yaptım: İki gruptaki soruların cevabı aynı şık olmalı. Yani 13. sorunun klasik cevabı C ise modern cevabı da C’dir. Bu bize büyük avantaj sağladı, 90 ki-şiden üçü ilk beş arasına girdi.

Yazının ayrıntılarından çok, resimde görülen genç öğretmen söz etmem lazım: Faruk Aysu biyoloji anlatırdı. İşini bu kadar severek yapan kişi her meslekte az bulunur. Faysu tam bir idealistti, birkaç olayda söylediği “Allah’tan başka kimseden korkmam” sözünü hâlâ unutmuyorum. Bizden sonra uzun süre okul müdürü olarak görev yaptı.

İlk gördüğümde dağ başında olan AFL, son gittiğimde mahallelerin arasında kalmış.

Sözün Özü: İdealist öğretmenler ve modern laboratuvar imkanlarıyla donatılmış olarak açılan Atatürk Fen Lisesi (AFL) bu ülkenin attığı çok büyük ve önemli adımlardan oldu. Yetiştirdiği yüzlerce insan ülkemizde yönetici ve bilim adamı oldu. Benzer pek çok diğer güzel adımlar gibi bu adım da ülkemizin kadim hastalığı olan enflasyona uğradı ama yine ve yeniden benzer adımlar atılmalı. __AD

27. Yedinci Kabuk (21.01.2023)

Evet, yine Yedi... 7 gün, 7 gök, 7 renk, 7 nota, 7 iklim, 7 kıta, 7 yaş derken, bu sefer çok farklı bir bağlamda: Atomların 7 elektron kabuğu.

Başka bir şey ararken şu bilgi karşıma çıktı:

Atom numarası 94'den büyük olan 24 elemente Yapay (ya da sentetik) element denir. Bunlar yeryüzünde doğal olarak bulunmaz, ancak nükleer laboratuvarlarda başka elementlerden elde edilir.

tr.wikipedia.org/wiki/Yapay_element

50 yıl önce okuduğum kimya kitabına baktım. Hakikaten, 15 elementin yeri boş duruyor. Boşluk o zaman dikkatimi çekmişti ama elementler tablosunun gelişmekte olduğunu bilmiyordum.

1966 baskılı Chemistry ders kitabının iç kapağı

1869'da yayınlanan periyodik tablo 92 numaralı Uranyum-da son buluyordu ama birçok element henüz keşfedilmemişti, eksik kutular vardı. Kimyacılar açısından bundan sonra gelen

yapay elementler hiç ilginç değil. Radyoaktif elementleri de dışlayınca, kimyanın ilgi alanı 83 numaralı Bizmut ile bitiyor.

Lakin nükleer fizikçiler için asıl ilginç olan bu bölge, çünkü yeni elementler yapmak mümkün! Yapay elementlerin sentezi uzun bir süreç, 1940'larda başlamış ve tablonun bütün eksikleri ancak 2010'da tamamlanmış.

Yapay
Nadir
Doğal

Tamamlanmış tablo içinde Radyoaktif elementler

(Uygulamada Bizmut radyoaktif sayılmıyor) Tabloyu bir sayfaya sığdırabilmek için, L ve A kutularında olması gereken 30 ağır element, tablonun sonuna eklenmiş. Periyodik tablonun daha gerçekçi bir sunumu şöyle:

7 kabuk - 19 yörünge

1s 2s 3s 4s 5s 6s 7s
1s 2p 3p 4p 5p 6p 7p

s: 7 yörünge f: 2 d: 4 p: 6

Kaynak: commons.wikimedia.org

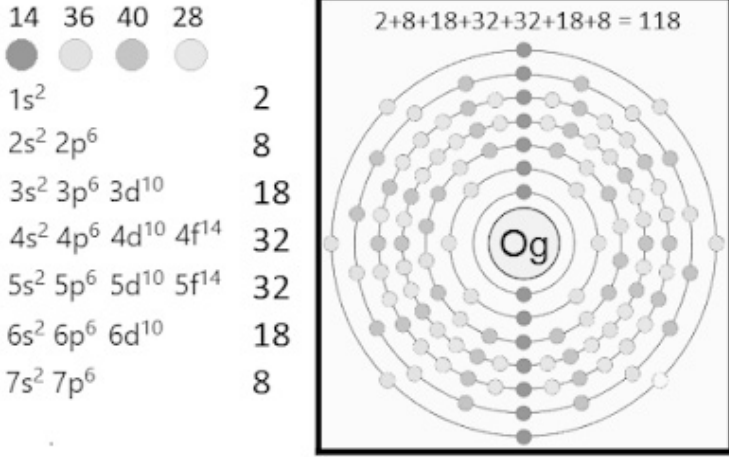
En ağır elementin 118 elektronu 7 kabuğu şöyle dolduruyor:

$$2 + 8 + 18 + 32 + 32 + 18 + 8 = 118$$

Og elementinin tahmini elektron dizilişi:

$$1s^2 2s^2 2p^6 3s^2 3p^6 3d^{10} 4s^2 4p^6 4d^{10} 5s^2$$

$$5p^6 4f^{14} 5d^{10} 6s^2 6p^6 5f^{14} 6d^{10} 7s^2 7p^6$$

Bilinen en ağır element içinde 7 kabuk ve 19 yörünge

Kimyasal olarak çok mutlu ve kararlı bu elementin çekirdeği rahat durmuyor, milisaniye mertebesinde bölünüp daha kararlı bir maddeye dönüşüyor. Bu nedenle, Og hakkında yazılan her şey tahminlerden ibaret: Böyle bir element olsaydı yoğunluğu yaklaşık demir kadar olurdu, 52 derecede sıvılaşır, vb...

tr.wikipedia.org/wiki/Oganesson

Sözün Özü: Bilim her yeni gün evrenin şifrelerini çözüyor. Bu gelişmeler bilgisi sınırsız olan Rabbimin gücünü anlama ve O'nun yönergelerine tabi olma yönünde kullanılmalıdır. _AD

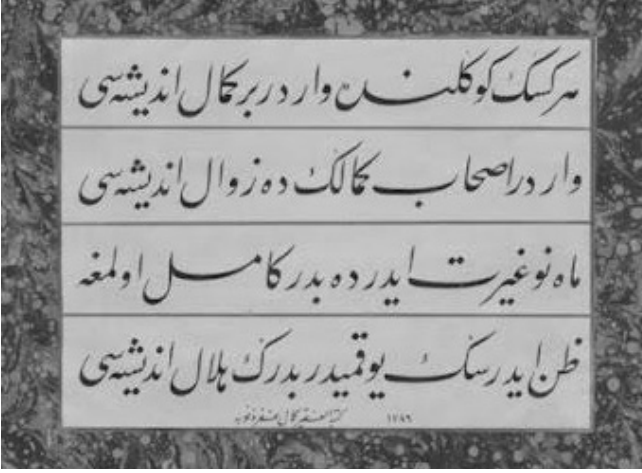
28. Yedi, Kırk, Yetmiş (15.01.2023)

Bu sene torunum 7, oğlum 40, ben 70 yaşındayız...

İnsan hayatı da ayın evreleri gibi

Sezgin Özaytekin'den gelen, yazarını bulamadığım şu ilginç dörtlük sanki tam bu resmi anlatıyor:

Söz güzel, nazım güzel, yazı güzel, süs güzel...
 Hat: Kemal Batanay, Ebrû: Mustafa Düzgünman

Herkesin gönlünde vardır bir kemâl endîşesi
 Vardır ashâb-ı kemâlin de zevâl endîşesi
 Mâh-ı nev gayret ider de bedr-i kâmil olmaya
 Zann idersin yok mudur bedrin hilâl endîşesi
ashâb-ı kemâl: olgun kişiler
zevâl: tepeyi aşıp sona erme
mâh-ı nev: yeni hilâl
bedr-i kâmil: dolunay

Vezni bozma pahasına günümüzün diline çevirelim:
 Yeni ay gayret eder ayın on dördü olmaya
 Yok mudur dolunayın hilâl olma endişesi

Ahkaf suresindeki 40 yaş duasını da hatırlayalım:
 ... ve kırk yaşına varınca der ki: “Rabbim! Bana ve ana ba-
 bama verdiğin nimet(ler)e şükretmemde ve razı olacağın iyi
 iş(ler) yapmamda beni başarılı kıl! Benim için de soyumda iyi-
 liği devam ettir! Sana döndüm. Elbette ki müslümanlardanım.”

Altı hafta sonra

... bu ayetin ilginç bir yansıması oldu: Torunumun arkadaşının babası Eser Ser kardeşimiz bu yazıdan çok etkilenmiş ve Bursa'da bir hattata ayeti yazdırmış. İmzasını göremedim ama levhanın arkasında "Talikizade" yazıyor.

40 yaş duası, Ahkaf 15 -- Talikizade
Levhanın zerâfeti, âyetin hikmetini süslüyor

Sözün Özü: İlahi nizam: ...doğuş...gelişme...olgunluk...zeval...yok oluş... Döngüsel olsa gerek. Bu döngünün en güçlü anında "sana döndüm. Elbette ki Müslümanlardanım" diyebilenlere selam olsun. _AD

29. Bulut ve Ben (09.01.2023)

Bilgisayar öncesinde her bilgiyi kâğıt üstünde saklardık. Güvenli bir yöntem ama erişim zorluğu var: Aradığınız bilgi hangi belgenin hangi sayfasında? Bulmak çok zor...

Sonra manyetik ve optik ortamlar icat edildi: teyp (şerit), disk, CD, flash... Lakin bilgiyi evde saklamak güvenli değildi, çünkü bu cihazlar kolayca arıza yapıyordu. Daha kötüsü formatlar sık sık değişiyordu. 50 yıl önceki teypleri, ya da 20 yıl önceki CD'leri okuyacak cihaz kaldı mı?

Bulut yazılımı ise veri kaybetmeyen yöntemler kullanıyor. Bu yazıda bulut ile tanışıklığımı anlatmak istedim. Aşağıda tarih sırası ile saydığım teknolojilerin bir kısmına hemen katıldım, bazılarına çok uzun süre direndim -- kaçış olmadığımı iyice anlayıncaya kadar...

Neden "bulut"? Bu simge bilinmeyen karmaşık bir yapıyı gösteriyor...

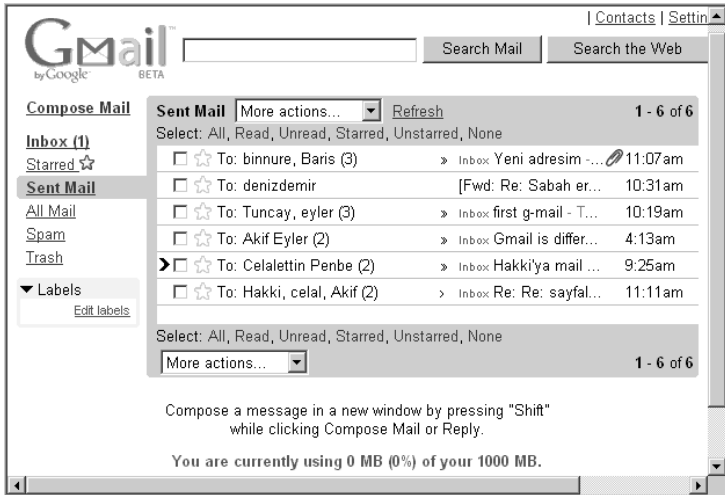
Eski öğrencim Gürsu Gülcü "birkaç açıklayıcı cümle yazmakta fayda var" dedi, en güzel açıklamayı yine Bulut'ta buldum: Bulut bilişim bilgisayarlar ve diğer cihazlar için, adres

(ve gerekirse şifre) ile erişilen ve kullanıcılar arasında paylaşılan bilgisayar kaynakları sağlayan, internet tabanlı bilişim hizmetlerinin genel adıdır. Kaynakları kendi cihazımızda saklamanın anti-tezidir.

2004 Gmail

1 Nisan 2004’de Google yeni bir mail hizmetini şaka gibi duyurdu: Önceki mail sunucuları her kullanıcıya 10 MB civarında yer verirken Gmail bunun 100 katını verdi ve her gün artıyordu. İlk çıktığı zaman ancak davetle giriliyordu, ben de 9 Eylül’de Tuncay Başkan’ın daveti ile katılmıştım.

“Mesajları silmeyin” diyordu Google. O gün inanılmaz gelse de, hakikaten 18 senedir (çok büyük eklentiler dışında) hiç mesaj silmedim ve toplam mesaj sayısı 51.000 olmuş.

Gmail’de ilk günüm -- 9 Eylül 2004

2004 Groups

Mail hizmetini başarılı bulunca çok sayıda mail grubu kullandım. Şu anda 8 adet akademik, bir o kadar da özel

gruba üyeyim. WhatsApp sonrası grupların önemi azaldı ama arşivleme gücü kıyaslanmayacak kadar fazla. Örnek olarak, halka açık Java-OSS grubumuzun ilk yazışmalarına ve oradan 18 yıllık arşive şu linkten ulaşılır:

groups.google.com/g/java-oss/search?q=before:2004-11-02

2004 Blogger

Gmail'den iki ay sonra web sayfası yayınlamanın en kolay yolunu öğrendim. Yaptığım ilk üç blog halen aktif gelişmeye açık. 2004 sonunda yayınladığım ilk blog sayfalarına link vereyim:

Damlalar -- 5 Kasım Başlarken

Korunmuş -- 27 Kasım Bismillah

Gözlemler -- 12 Aralık Ters hilâl

Daha sonra blog sayısı 20'yi aştı. Buluta içerik yüklemek için Blogger yazılımını kullanmaya devam ediyorum, çünkü bu sayfalarda hiç reklam yok.

2004 CSS

CSS bulut kavramıyla doğrudan ilgili değil. Web sayfalarını görünümünü düzenleyen bir teknoloji. Genellikle HTML ile JavaScript arasında sayılan kendine özgü bir dil. Mesela şu okuduğunuz sitenin sayfaları geniş ekranda ve telefonda çok farklı görünüyor, ama içerik aynı. Bu farkı sağlayan, sitedeki her sayfanın kullandığı ortak bir CSS tanımı.

2006 Docs

Word-Excel-Powerpoint üçlüsü çok uzun bir süre günlük işlerimiz için vazgeçilmez ofis yazılımı oldu. Google Docs, rakip fikir olarak bütün datayı buluta koydu. Bu yaklaşıma inanmayan bizler, bunun başarılı olmayacağını öngören bir sürü sebep saydık. Fakat yanıldık. Özel datayı bulutta sak-

lamak, mail ya da blog saklamaktan hiç farklı değildi. Bunu anlamak 10 yıldan uzun sürdü. 2018'den beri ofis işlerimi tamamen bulutta tutuyorum. Masaüstü ve dizüstü cihazlarımda bir tane bile ofis dosyası kalmadı. Yeni bir bilgisayar alınca eski cihazdan kopyalanacak hiçbir bilgi yok.

Örnek olarak, kendi sunumlarımı tuttuğum sayfayı gösterebilirim. Bazıları Powerpoint formatında olsa bile sonuçta hepsini PDF olarak genel kullanıma açtım. [Bu kitap da Google Docs ile ortaya çıkıyor]

2015 GitHub

Buluta içerik yüklemek için yazılım geliştirenlerin kullandığı bu siteyi 2012'de Hakan Dilek'in davetli konuşmacı olduğu bir dersimde duymuştum. Üç sene sonra kendi derslerimde eğitim malzemesini dağıtmak ve ödevleri toplamak için kullanmaya başladım. Kısa sürede en önemli kaynağım oluverdi.

2018 Web teknolojileri

Bulut konusunda en önemli kararım şüphesiz yazılım ve eğitim dilini değiştirmek oldu. Web teknolojilerini kullanmak konusunda üç yıldır Gürsu Gülcü ile yazışmamız sürüyordu. Denediğimiz pek çok yol içinde HTML-CSS-JavaScript üçlüsünü seçtim. Daha sonra Abdurrahman'ın katkıları ile epey yol aldım, önceki dillerle yapılamayan sayfalarım oldu ve bu kararıma pişman olmadım.

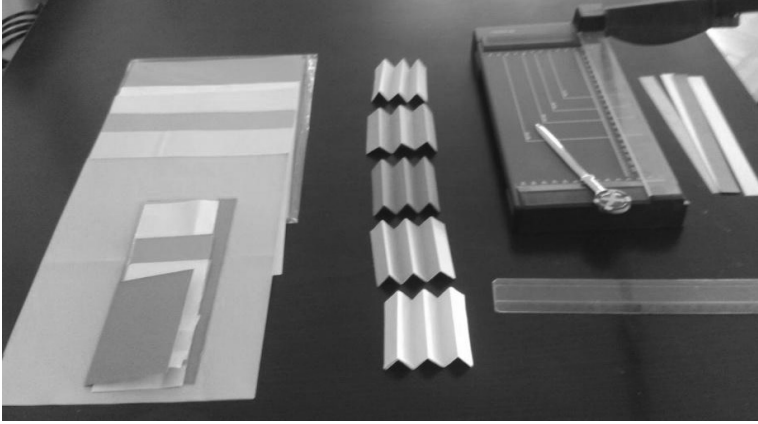
2020 YouTube ve Zoom

Video dünyasına gireceğimi hiç sanmazdım ama Covid salgını bunu da değiştirdi. Uzaktan eğitim ve sanal toplantılara başlayınca, video kayıtları doğal olarak takip etti. Pandemiden sonra da bu iki yazılımı kullanmaya devam ediyoruz. Eğitim hayatımın son dersinde "Buluta yazmak" konusunu anlatırken dersi Zoom ile kaydettim: Buluta yazmak

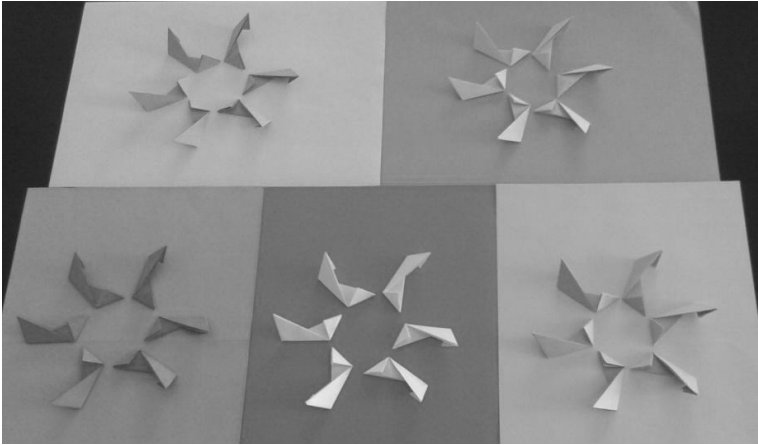
Sözün Özü: Bulut bilişimi sadece bir bilişim ağı veya alt yapısı olarak görmek çok doğru değil; yapay zekâ, veri ve iş süreçlerinin birleştiği “dijital sinir sistemi” demek daha doğru olur. Gelecekte rekabeti, kimin daha fazla sunucuya veya yere sahip olduğu değil, kimin bulutu daha akıllı, otonom ve güvenli kullandığı belirleyecek. Bulut tam anlamı ile görünmez ama her yerde, her sistemde var olmaya devam edecek. __EÖ

30. Bir Origami Eserinin Doğuşu (02.05.2014)

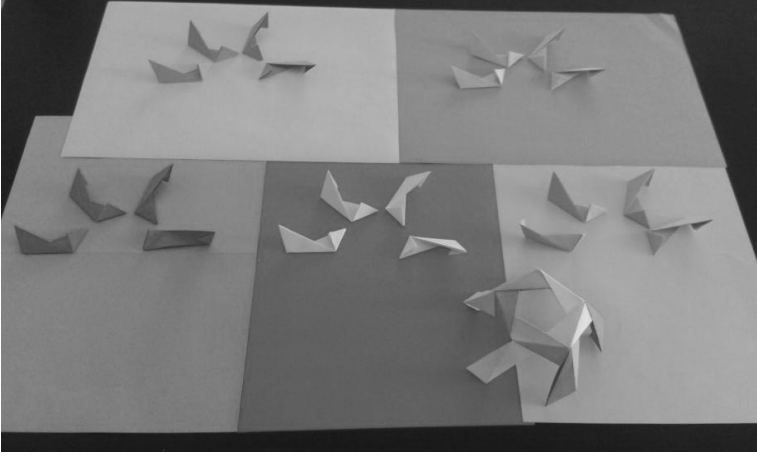
Malzeme çok basit ve ucuz: Renkli fotokopi kâğıdı. Kesmek için makas kullanmam. Uzun kesitler için giyotin uygun -- makas hiçbir elde bu kadar düzgün kesemez. Parçaları birbirinden ayırmak için mektup açacağı yeterli.

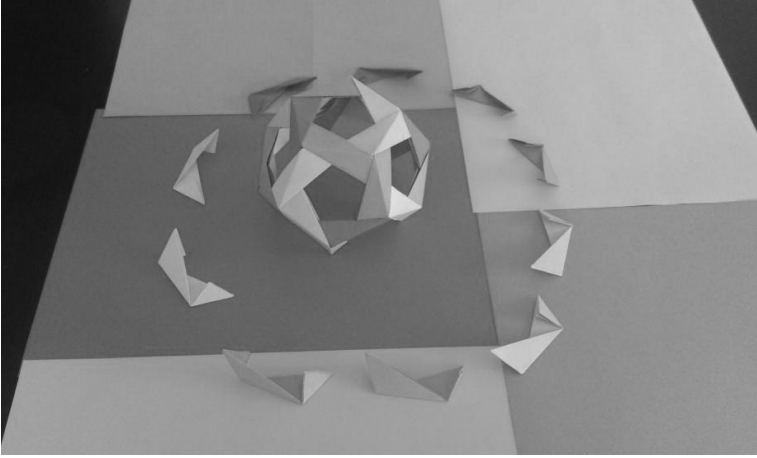
Bu örnek için seçtiğim 12-yüzlü (dodecahedron) beş renkten altışar adet modül ile yapılıyor.

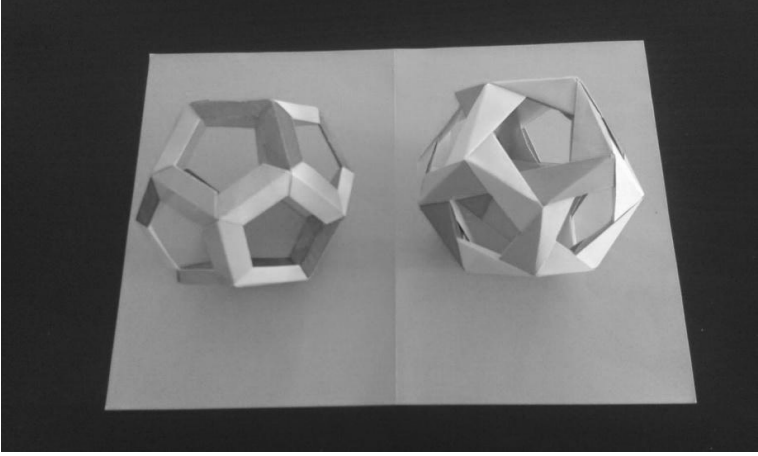
30 adet modül kesildi ve katlandı, kontrast oluşturan renkler üstünde poz veriyorlar. Ortaya çıkacak şekil henüz ancak yapımcının aklında.

Her renkten ikişer parça kullanınca ayaklı bir beşgen ortaya çıktı.

*Parçaların üçte ikisi yerini aldı -- on iki yüzün altısı tamam.
Her yüzde (ve her kenarda) beş rengin her biri var.*

*İşte beş renkli on iki yüzlümüz hazır. Yıllar önce dünyaya
gelen altı renkli ablasının yanına ne güzel yakıştı :)*

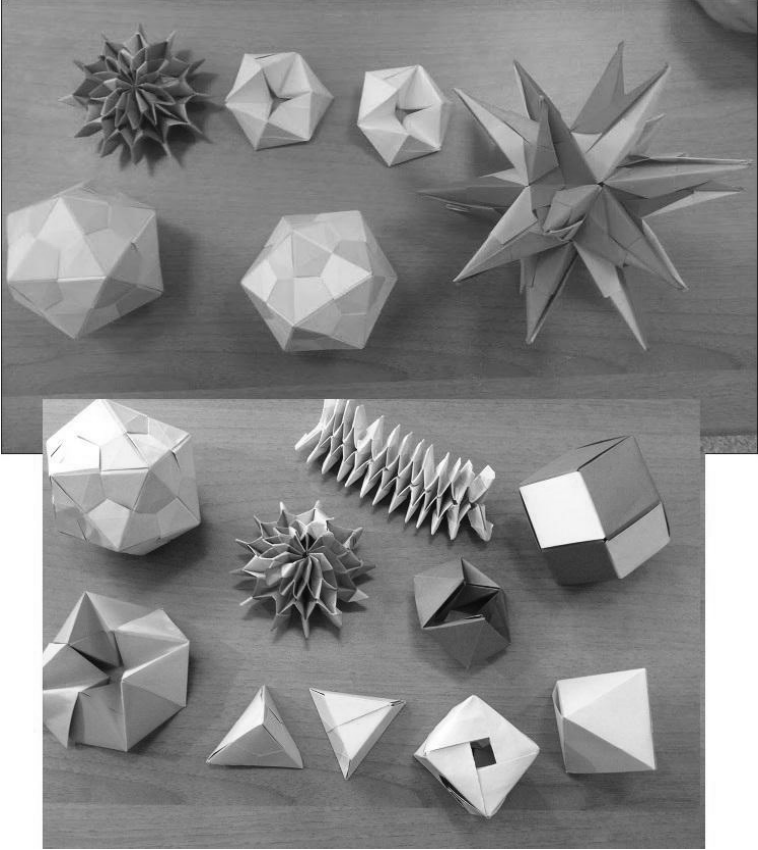
Origami güzeldir, insanı ferahlatır, mutluluk verir:
Bir iş bitirmenin mutluluğu...

31. Origami Mutluluk Verir (01.05.2014)

Origami merakı, fakülteedeki uzun toplantıların bir yan ürünü olarak 15 yıl önce ortaya çıkmıştı. Bir süre uzak kaldıktan sonra, 2012’de CAS161 dersini tekrar açtım. İlgi gördüğü sürece, bu dersi yine vermek isterim.

2012 Sergisinden bir kesit

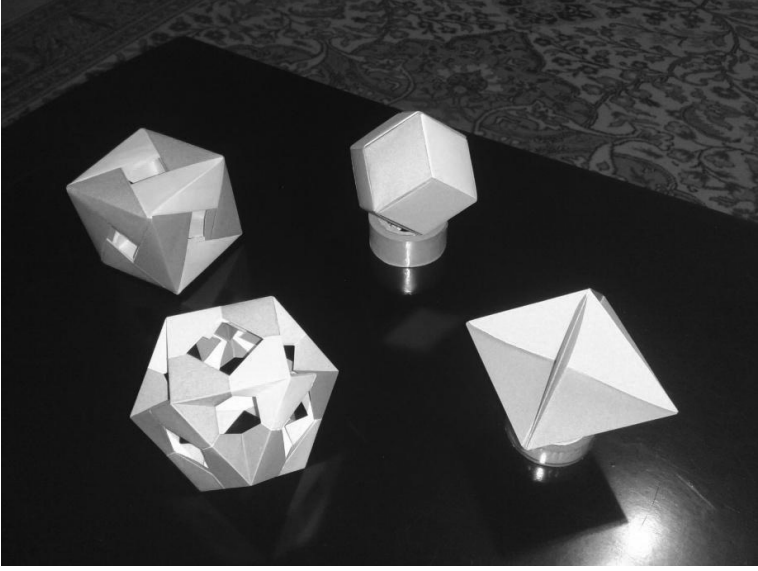
2013 Sergisindeki işlerden bir kısmı

Daha sonra Üsküdar Çocuk Üniversitesi karşıma çıktı. Şubat'ta haftada bir gitmeye başladım. Üç ay geçti, çocuklar da ben de çok şey öğrendik. Mesela, daha önce düz beyaz kâğıt kullanırdım, çocukların ilgisini çeksün diye artık renkli çalışıyoruz.

Üsküdar Çocuk Üniversitesinde yaptığımız işler

Bu çocuklar neden böyle mutlu oluyor? Çünkü daha önce görmedikleri geometrik bir cismi, biraz tarif, çokça sabır, biraz da yardımla bir saat içinde yapabiliyorlar. Çok basit malzeme ile bir şeyler üretebilmenin mutluluğu bu olsa gerek... Dün yaptığımız beş renkli on iki yüzlü, bir sonraki yazının konusu olsun.

Üç renk = Üç boyut

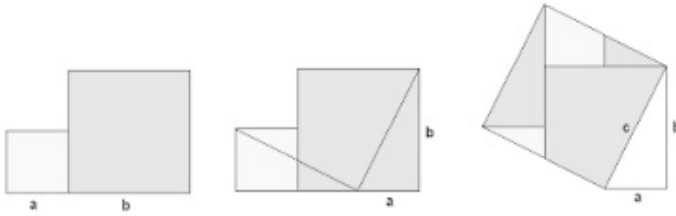
Origaminin bana verdiği mutluluk ise geometrik modellerin kısa sürede yapılması ve simetri yapısının gösterilmesi. Bu çalışmada, küp ile düali, küboktahedron ile düali aynı eksenlere oturmuş. Her cisimde sarı-yeşil-mavi üçgeninden sekiz tane var. Bu güzelliği başka bir yöntemle bu kadar hızlı gösterebilir misiniz?

Sözün Özü: Origami güzeldir, insanı ferahlatır, mutluluk verir – Bir iş bitirmenin mutluluğu... _MAE

32. İki Kareden Tek Kareye (24.01.2007)

Penrose, hakikat arayışını bin sayfalık bir kitap haline getirmiş: The Road to Reality. İçindeki fizik çok zor geldi, ama matematiğini sevdim, tanıdık kavramlarla başlıyor, mesela Pisagor teoremi. Ortaokul yaşlarında öğrenip de hayran kaldığım bu hakikatin neden doğru olduğunu o zaman çok merak etmiştim. Meğer yüzlerce ispatı varmış. Penrose bunlardan ikisini öyle vermiş ki, tekrar hayrete düştüm, yeniden hayran kaldım.

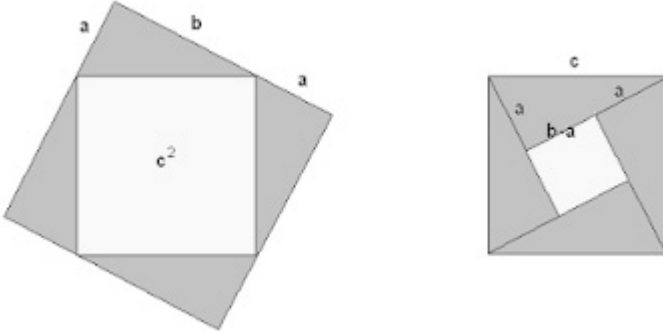
Bir bilmece ile başlayalım: Farklı boyda iki kare verilmiş, bunları düz çizgilerle kesip yeniden düzenleyerek büyük bir tek kare yapabilir misiniz? Aşağıdaki şekil, bunun nasıl olacağını kolayca gösteriyor:

Büyük kare üstünde a uzunluğunu işaretledikten sonra, iki kareyi yan yana koyalım. Birbirine dik iki darbe ile kareleri beş parçaya bölelim. Üç parçanın yerini değiştirerek büyük kare kolayca elde edilir.

En sağdaki üçgenin kenarları arasında $a^2 + b^2 = c^2$ eşitliğini göstermiş olduk. 2500 sene önce İyonya'da yaşamış Pisagor'un adını taşıyan bu teoremin yüzlerce ispatından en güzel ve basit beş tanesini buraya aldım.

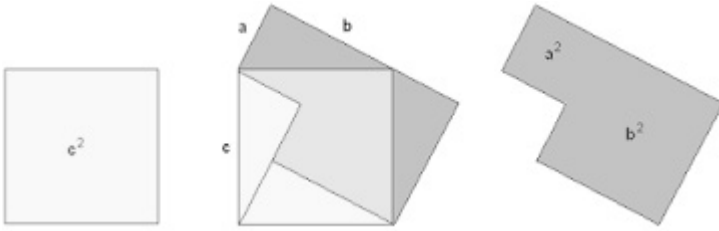
Teoremin cebir-geometri karışık ispatları pek hoştur:

Soldaki şekilde, her üçgenin alanı $ab/2$ olduğundan, $(a+b)^2 - 2ab = c^2$ ifadesi bir hamlede sonuca ulaşıyor.

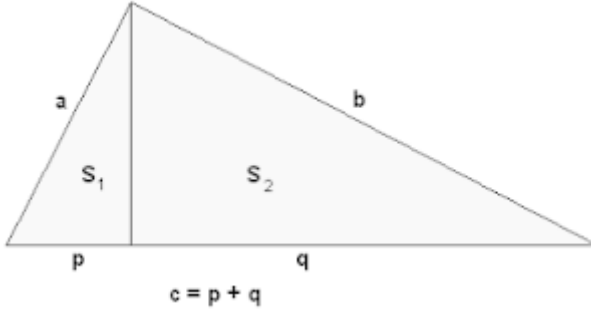
Sağda ise, $(b-a)^2 + 2ab = c^2$ eşitliği aynı sonucu veriyor.

Penrose'un verdiği ilk kanıt sadece geometri kullanıyor, cebir yok:

İki üçgeni ötelemek yeter, ne sayı ne de söz gerekiyor...

Pisagor teoreminin en güzel kanıtları bence benzerlik üstüne kurulmuş:

Düşey çizginin ayırdığı iki üçgenle, asıl üçgenin benzerliği çok açık.

$$\text{Küçük üçgende } p/a = a/c \implies a^2 = pc$$

$$\text{Büyük üçgende } q/b = b/c \implies b^2 = qc$$

İki tarafı toplayıp $c = p+q$ olduğunu görmek yeterli.

Penrose'un verdiği ikinci kanıt da aynı benzerliği kullanıyor. Şekildeki üç üçgen benzer olduğu için, her birinin alanı uzun kenarının karesi ile orantılı. Üçgenlerin alanları $S_1 + S_2 = S$ olduğundan, $a^2 + b^2 = c^2$.

Buraya aldığım ispatları Euclid beğenip de kitabına koymazdı. Çünkü hiçbirisi temel aksiyomlara kadar inen bir mantık zinciri değil. (Pisagor'dan 250 yıl sonra yazılan Elements isimli geometri kitabında temellere dayanan bir ispat mevcutmuş) Ama bu kanıtlardaki basitlik ve güzelliğe hayran kalıyorum.

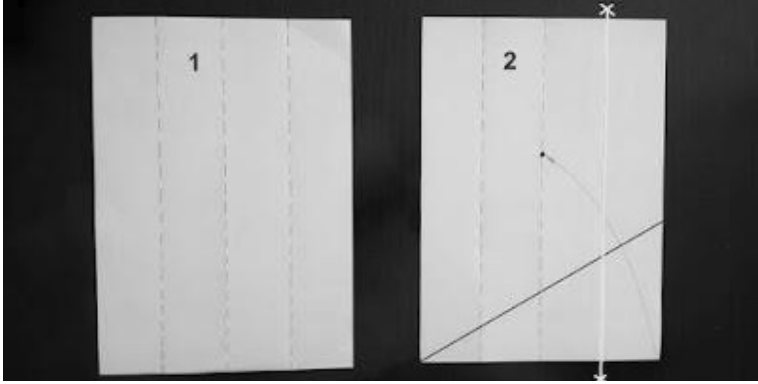
Referanslar

The Road to Reality, Wikipedia, Mathworld, Mathsisfun, Cut-the-knot

Sözün Özü: Bu yazı, 10 sene sonra başka bir yazı dizisinin çekirdeği oldu: <https://matemacik.blogspot.com/> Dizi tamamlanmadı ama matematiğin güzelliğini göstermek için bu bile yeterli _MAE

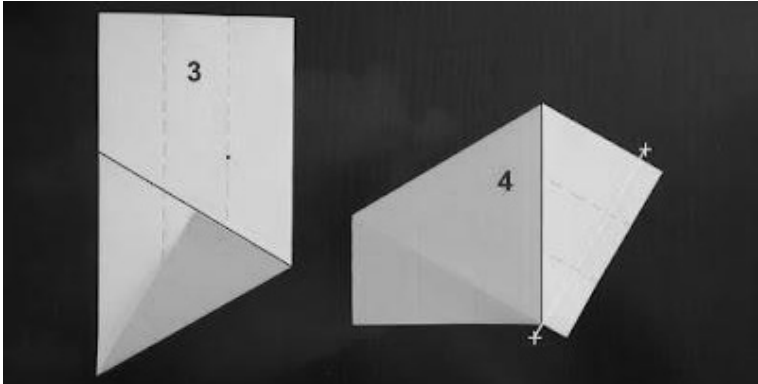
33. Düzgün Altıgen (03.12.2010)

Kâğıttan kare ve düzgün beşgen yapmak hiç zor değil. Konu eşkenar üçgen ve düzgün altıgen olunca iş biraz karmaşık. Boyunun enine oranı (aspect ratio) $\sqrt{3}$ olan bir dikdörtgen gerekiyor.

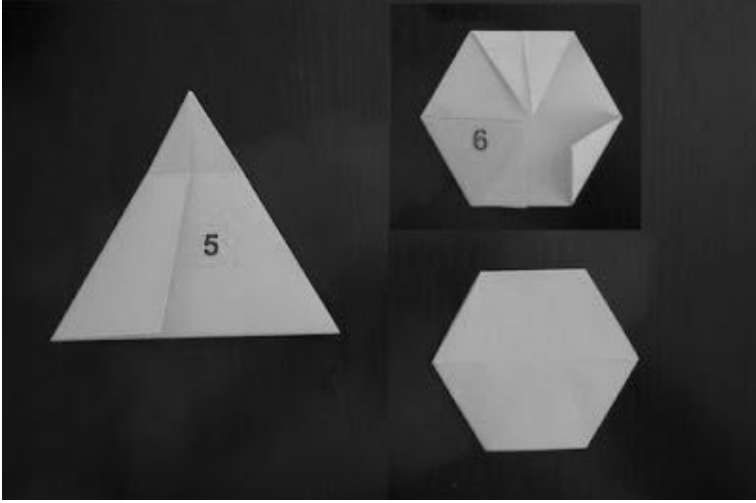
1. Yarım A4 boyunda bir kâğıdı uzun kenarı boyunca dört eşit şerit halinde katlayıp açalım.

2. Şeritlerin biri fazlalık, ama onu kesmeden önce şekilde gösterilen işlem gerekiyor. Bir köşesi sabit kalmak üzere, diğer köşeyi tam ortadaki kat izine getirince, istenen 30 derecelik açı elde edilir. Fazla şeridi keselim.

3. Katlamaya devam ediyoruz, eşkenar üçgen ortaya çıkıyor.

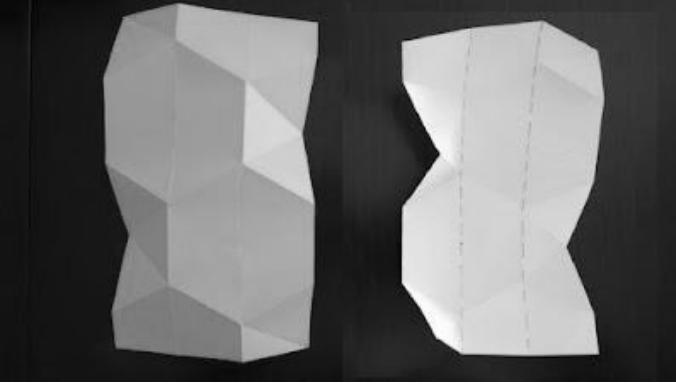
4. Üçüncü katlamadan sonra bir şerit daha keserek istenen boyuttaki dikdörtgene ulaşıyoruz.

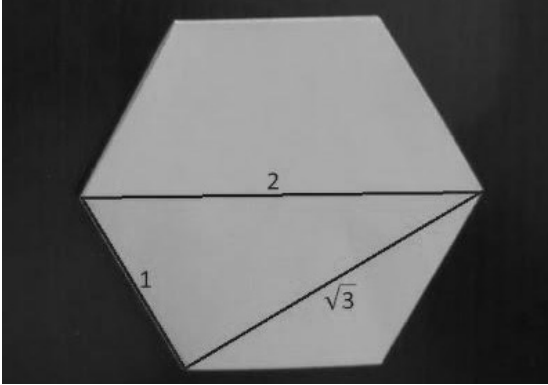
5. Karşılıklı iki köşeyi birleştirip iki yarım üçgeni katlayınca işte mükemmel bir eşkenar üçgen...

Bu yöntemi birkaç yüz kere uyguladıktan sonra, ilk 4 adımın çok gerekli olmadığını anladım. Cetvel ile ölçmeye razı olursanız, boyunun enine oranı 1.73 olan bir dikdörtgen kesip doğrudan 5. adımdan başlarsınız. Orta noktayı göz kararı değil, yine ölçerek bulacaksınız. Ölçmek origami kurallarına uymasa da, son üründe ortadaki gereksiz katlama izinden kurtarıyor.

6. Üçgenin üç köşesini, önceki katlama izlerini kullanarak (ya da ölçerek) orta noktada birleştirince, düzgün altıgen ortaya çıkıyor. Bu altıgenin bir origami işi sayılması için, üç köşesindeki minik üçgenlerin gizlenmesi gerekiyor. Gizleme işini bir resimle anlatalım:

Kâğıdın önü ve arkası böyle görünüyorsa doğru iz üstündeyiz. Modüler origami kurallarına uyarak, fazlalıkları cephelerde gizliyoruz ve böylece kusursuz bir altıgen elde ediyoruz. Yapışkan kullanmadan...

Ortaya çıkan dik üçgene dikkat: Eşkenar üçgenin içinde düzgün bir altıgen yaptık, onun da içinde yarım eşkenar üçgen bulduk. Ya da boyunun enine oranı $\sqrt{3}$ olan bir dikdörtgenin yarısı... 60 derecelik açı bu oranı tanımlıyor.

Sözün Özü: Hiçbir ölçü aleti, cetvel, pergeli, vb kullanmadan, sadece origami yöntemiyle bütün geometri tanımlanabilir. _MAE

34. Eve Telefon Bağlandı (27.06.2019)

1980'den sonra doğanlar, "Eve Telefon Bağlandı" sözünün bizim nesil için ne ifade ettiğini asla anlamazlar. 1962'de başvurduğumuz telefon, 1973'te kullanıma açılmıştı. Çünkü alt yapı yetersizdi. Özal döneminde yapılan yatırımlarla ancak rahatladı ve telefon başvurularına birkaç ay içinde cevap almaya başladık o devirde.

40 sene önceki telefonlar böyle ağır cihazlardı. Kalın bakır tellerle PTT santralına bağlanır ve mekanik rölelerle iki abone arasında irtibat sağlanırdı. Numaralara basılmaz, çevrilirdi. Şehirler arası görüşme ise santraldaki memur aracılığı ile yapılır, karşıdaki numaraya ulaşmak saatler sürerdi. Numarayı 03'den yazdırır ve beklerdik. Aynı gün görüşebilirsek ne mutlu bize...

Neden PTT? Çünkü iletişim sağlamak devletin göreviydi. Münâkalât Vekâletinin⁴ en önemli işiydi telefon. İletişim çok pahalı olduğu için, yapılan yatırıma oranla büyük geliri vardı.

Evet, bugün evimize telefon bağlandı. Geçen yaz sonunda taşındığımızda "alt yapı yetersiz" diye nakil başvurusunu al-

4 Yani Ulaştırma Bakanlığı: Deniz, Demir, Hava yolları ile Posta, Telgraf, Telefon işletmeleri

mamışlardı. Biz de hattı dondurup beklemeye geçtik. Aslında sabit telefon artık bir ihtiyaç değildi ama bizim nesil için çok önemliydi salonda bir telefon olması...

Alt yapı hazır olunca haber değil fatura geldi. Meğer dondurulmuş hattımız eski adreste açılmış! Bu sabah Telekom'a gidip yeni adresi verdik. "Birkaç günde olur" dediler. Meğer "birkaç saat" demek istemişler. İki genç teknisyen geldi. On dakika içinde modemi bağladılar. Merkezi aradıktan iki dakika sonra bizim telefon çaldı. Hepsi bu kadar. Hakikaten eve telefon bağlandı.

Neden modem? Çünkü Telekom artık internet ağırlıklı olmuş. En çok sattıkları hizmet internet olduğu için, telefonu da aynı hizmetin içine katmışlar, fiber optik kablolarla iletişim sağlıyorlar. Elveda bakır teller...

Şehirlerarası görüşmeler için de şu pasajı buldum:

03 çevrilirdi önce, telefona epeyce güç çıkan ptt memuresine görüşülmek istenen kişinin bulunduğu şehir ve telefon numarası söylenirdi, memure görüş-

me şeklini sorardı, normal mi, acele mi, yıldırım mı, ödemeli mi? Daha sonra arayan kişi kendi telefon numarasını verir, başlarda beklemeye, genellikle bir saatten az sürmezdi beklemesi, sonra telefon çalınca heyecanla bağıra çağıra görüşülürdü, hatlar da çok iyi değildi, bütün komşular duyardı uzak şehirdeki kişiyle yapılan konuşmaları. Aynı işlem postaneden de yapılabilirdi, bu durumda doğrudan oradaki memura söylenirdi ayrıntılar, bağlantı olana kadar postanede beklenirdi, bir saat mi iki saat mi neyse, sonra da bağlantı olduğu memur tarafından haber verilince kabinе gidilir ve yine bağrıış çağrıış bu defa bütün postane dinlerdi konuşulanları.

Sözün Özü: “İletişim” kelimesi ile toparlanan “telekomünikasyon” sistemi yaşadığımız son 50 yılda çok değışti. Elli yıl önce en az iki gün süren ve zorluklarla gerçekleşen bir görüşme bugün saniyenin altında ve konfor içerisinde gerçekleşiyor. Bir taraftan bu kadar gelişme yaşanırken, temel insani değerler olarak nitelediğimiz pek çok değeri de kaybediyoruz. Kârda mıyız? Zararda mıyız? _AD

35. Sevgi, Nefret, Nedamet (16.06.2019)

Fatma'nın çocukluğundan aklında kalan ilk hatıralar, babasının sırtında geçirdiği saatler olmalı. Birlikte salıncağa binerler, parkta gezerken kedileri severler, deniz kenarında kuşlara simit atarlar, çok eğlenirlerdi. Her çocuk "anne" diye ağlarken, Fatma'nın bir yeri ağrıyınca "baba" diye inlerdi. Babalar günü diye bir şey olduğunu okulda duyunca heyecanla annesine koşmuştu:

- Babalar günü geliyor, babama ne alalım?
- Ben karışmam, büyüyünce kendin alırsın
- Ama senin hediyeni babam almıştı?
- ???

Küçük kız annesine "adil değilsin" diyordu bu sözlerle... ve annenin verecek cevabı yoktu. Çünkü adalet duygusu hepimizin içine kazınmış fitri bir duygu idi. Bütün düzenler adalet üstüne kurulmuştu ve adalet olmadan hiçbir şey olamazdı. Lakin, annenin bu davranışı sebepsiz değildi. Fatma'nın babası evde adil davranmıyordu ki... Gücünü kullanarak hep "haklı" çıkıyor, anne de "mazlum" rolünü oynuyordu. Fatma bu haksızlıklara daha çok içerledi, çünkü hakkın daima güçlü tarafta olmadığını açıkça görüyordu. Zaman içinde, çok sevdiği babasından uzaklaşmaya başladı.

Sonra araya geçimsizlik girdi, boşanmak isteyen çifti, hâkim tek celsede ayırdı. Fatma parçalanmış kalbiyle annesinin tarafında kaldı. Artık babası ne yapsa o kalbi tamir edemezdi. Sevgi yerini nefrete bıraktı. Babalar günü geldiğinde Fatma'yı odasında gizli gizli ağlarken görseydiniz, bu nefretin göstermelik olduğunu hemen anlardınız.

Bir gün Fatma ilgisini çeken önemli bir söz duydu: “Demek, bir mahkeme-i kübrâya bırakılıyor.” Bu söz, su ve hava kadar muhtaç olduğumuz adaletin yokluğunu, ölümden sonra gelecek büyük bir mahkemenin kanıtı olarak sunuyordu. Çok etkilenmişti... O gece rüyasında babasını bir ateşin ucunda gördü. Kendi elinde bir kumanda vardı. Soldaki kırmızı oka basarsa babası ateşe atılacak, sağdaki yeşil oka basarsa kurtulacaktı. Fatma ikisine de basamadı. Dehşet içinde uyandığında kendisini suçlayacak hali kalmamıştı, “Keşke şu oka bassaydım” bile diyemedi. O rüyayı bir daha hatırlamak istemiyordu, böylece babasını unutulmuşluğa, umursamazlığa terk etti.

Devran dönüyordu, bir zaman geldi, Fatma'nın kalbini başka bir sevgi doldurdu. Artık o babasının sırtında gezen küçük kız değil, kendi çocuğunu büyüten genç bir anneydi. Babalar gününde kendi babası aklına gelmez, oğlunu genç babası için hediye almaya götürürdü.

Nihayet bir haber geldi. “Ölüm en büyük öğretmendir, dersini sessizce verir” demişler, Fatma da dersini aldı. Önceden nefret zannettiği, umursamazlıkla üstünü örttüğü duygunun ne olduğunu iyice anlamıştı.

Notlar:

Hikâyedeki Fatma'yı birçok kişinin anlattıklarından aldığım ilhamla kurguladım. Hiçbiri gerçek değil, ama herkes bu satırlarda kendinden bir parça bulabilir. Ben de bu duyguları bir ölçüde yaşadım ve babamla yeteri kadar ilgilenemediğim için en az Fatma kadar pişmanım. Yukarıdaki resim rahmetli babamın kabri.

Sözün Özü: Belki de ne yapsak nedamet kaçınılmaz...

Hangi evlat anasına ve babasına yeterli ilgiyi göstermiş? Rahmet'e kavuşmuş babalarımız ve atalarımız için el-fatiha... _MAE

36. Entebbe 1976: Filistin'in tükenişı (30.07.2025)

Yaklaşık iki yıl önce başlayan Gazze kıyımına batı dünyası neden sessiz kaldı? Çok basit bir cevabı var: 1970'lerde Filistinliler, uçak kaçırma ve diğer terör eylemleriyle özdeş olmuştu. Yaptıkları umutsuz saldırılar, daha çok masum insanları etkilediği için, batı dünyasının nefretini ve lanetini kazanmıştı. Uçak korsanlığının bir faydası olmadığını 1976 Entebbe Baskını sonucunda öğrendiler. İsrail dünyanın alkışını alırken, Filistinliler bu yolun çıkmaz olduğunu anladı ve uçak kaçırmaktan vaz geçtiler.

İçinde 248 yolcunun bulunduğu, Tel Aviv'den Paris'e giden bir Fransız uçağı 4 korsan tarafından kaçırıldı. İki Filistinli ikisi Alman olan korsanların kontrolündeki uçak, birkaç ülkeden reddedildikten sonra Uganda Entebbe Havaalanına indirildi. Korsanların amacı muhtelif ülkelerde tutuklu bulunan 53 Filistinlinin serbest bırakılmasını sağlamaktı. Uganda'nın diktatörü İdi Amin ise "rehinelerin hürriyetini sağlayan lider" sıfatını kazanmak istiyordu.

3-4 gün içinde, İsrailli olmayan rehinelere çoğu serbest bırakılmıştı. İdi Amin mutluydu, 150 yolcunun hürriyetini sağlamıştı. Kalan 94 rehine ve 12 mürettebat için gözler İsrail'e çevrilmişti. Herkes korsanlarla pazarlık yapılmasını beklerken, İsrail hükümeti rehinelere kurtarmak için akla ziyan bir baskın planlıyordu.

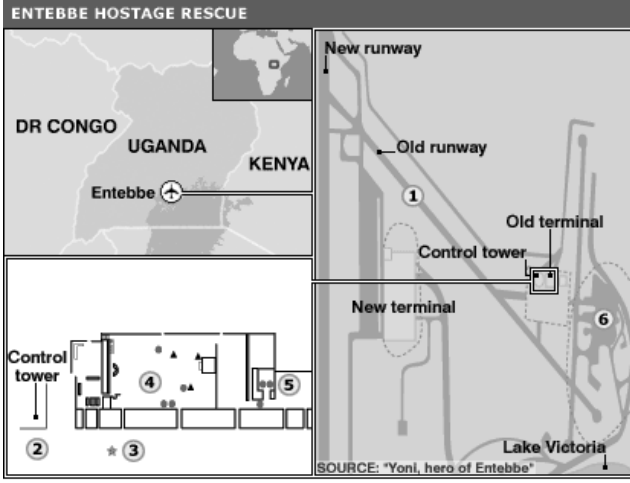

*Olaydan 20 yıl sonra başka bir C-130 uçağı
Kontrol kulesindeki mermi delikleri hâlâ duruyor
SRA Andy Dunaway, via Wikimedia Commons*

3 Temmuz 1976

ABD’de olağanüstü bir gün yaşanıyordu: Bütün ülke, ertesi gün yapılacak Bicentennial (bağımsızlığın 200. yıldönümü) kutlamalarına kilitlenmişti, rehiner kimsenin umurunda değildi. Akşama doğru dört C-130 nakliye uçağı ve 200 kadar komando 7 saatlik yolculuğa çıktıktan sonra İsrail hükümeti toplandı ve daha önce örneğı görülmemiş bir baskını onayladı. Uçaklar gecenin ortasında Entebbe’ye vardılar ve bir saat içinde işi bitirdiler.

Açılan yaylım ateşlerde 4 hava korsanı ve 3 yerel korsan ile 3 rehine öldü. İsrail komandoları en az 40 Uganda askerini gafil avlayıp öldürdü. Ayrıca hava limanındaki en az 10 savaş uçağını imha ettiler. Komando birliğinin başındaki Yarbay Netenyahu, o gece İsrail’in tek kaybı ve milli kahramanı oldu. O sırada MIT’de öğrenci olan ortanca kardeş Benjamin’e siyasetin yolu kanlı bir baskınla açıldı, kan dökerek yoluna devam ediyor.

2. Komandolar

3. Netanyahu

4. Rehinelere

5. Yan oda

1. İsrail nakliye uçağı

6. Uganda savaş uçakları

http://news.bbc.co.uk/2/hi/middle_east/5101412.stm

4 Temmuz 2026 -- 50 yıl sonra

Önümüzdeki 4 Temmuz'da, bu sefer çivisi çıkmış bir Amerika'nın 250. yıl kutlamaları yapılacaktır. İsrail de zalim ve soykırımcı kimliğini biraz olsun saklamak ve "Kahraman İsrail" temasını hatırlatmak için yine Entebbe'yi öne sürecek, yine filmler çekilecek, yine kitaplar yazılacaktır. Ama dünya kamuoyunda artık Filistin değil İsrail zulüm tarafında...

Kahramanlık mı, Kalleşlik mi?

Resmi tarihte bu olay "benzeri görülmemiş bir kahramanlık" olarak kaydediliyor. Benim aklımda en az dört soru var:

1. Dev uçakların radara görünmemek için 30 m irtifada uçtuklarını kabul edelim. Ay ışığı da olmayan gece karanlığında, kulenin yardımı olmadan ışıksız bir piste nasıl indiler?

2. Gecenin yarısında, 20.000 nüfuslu küçük bir şehre dört uçak inecek ve korsanlar bunu nasıl duyuyacak?

3. Kulede atış üstünlüğüne sahip olan Ugandalı askerlerin hepsi ölecek ve yerdeki baskıncılar sadece bir kayıp verecek? Askerlerin hepsi uykuda mıydı?

4. Uçakların kalkışına engel olmak çok kolaydı. Piste bir araç yerleştirmek ya da küçük bir bomba patlatmak uçakları limana hapsedebilirdi. Neden yapamadılar?

Çok makul bir komplo teorisi: Ugandalılar, gelen uçakları “dost” biliyordu ve “ateş açmayın” emrini almışlardı! Bu emirle bağlandıkları için kanadı kopmuş kuşlar gibi avlandılar. İsrail, İdi Amin’i “Nobel barış ödülü” ya da benzeri bir vaat ile kandırmıştı. Askerlerini öldürüp uçaklarını imha etmek anlaşılmaya dahil değildi ama karşı taraf için her türlü kalleslik mubahtı:

The agent stated that Amin was terrified of possible reprisals in case his troops actually fought the Israeli military, allegedly resulting in his ordering that the Uganda Army should not open fire on Israeli aircraft during a possible raid.

https://en.wikipedia.org/wiki/Entebbe_raid

Kaynaklar

BBC 2006, Guardian 2016, Wikipedia

Sözün Özü: Analiz gerektiren her olayda olduğu gibi burada da çok girift çok sayıda olay iç içe. Masum bir halkın barış içinde yaşadığı evinden köyünden çıkarılıp sürülmesi, buna karşı duran halkın terörist ilan edilmesi, direnen gençliğin akıl almaz muamelelere maruz bırakılması, insanlık dışı muamelelere maruz kalan insanların çözüm arayışındaki çaresizlik ve uçak kaçırma gibi başka masum insanları etkileyen yanlışla yönelmesi, çözüm için uluslararası diplomasi ahlaksızca kullanılması, gerçek kahramanlar, sahte kahramanlar... Ama bir gerçek var ki, kurulduğu günden bu yana İsrail’in zulmü devam ediyor ama güya medeni dünya uyuşturulmuş bir biçimde seyrediyor. _AD

37. Dinlerin ve Dillerin Geçit Töreni (09.04.2026)

Rasyonel bir dünyada büyüdük; aklın her şeyi çözeceğine, dinin bireysel vicdanlara çekilip hayatın merkezinden çıktığına ve kanlı din savaşlarının tozlu tarih kitaplarında kaldığına inandırıldık. Ancak 21. yüzyıl, bu modern kabulün ne kadar kırılğan olduğunu sert bir şekilde yüzümüze vurdu. Gökdelen yıkan uçakların dehşetiyle başlayan bu milenyum, Haçlı zihniyetini ve küllenmiş nefretleri diriltten anlamsız savaşlarla, bitmek bilmeyen kimlik çatışmalarıyla devam ediyor. Dünya, farklı olanı yok etmeye ayarlı bir makineye dönüşürken, “çağdaş krallar” aklını ve insanlık hafızasını yitiriyor.

Halbuki içinde bulunduğumuz bu şehir, yüzyıllar boyunca farklı inançları aynı sokakta, aynı rüzgârda barındırmıştı. O eski, dingin ve çok renkli İstanbul’u hatırlamak için küçük bir zaman yolculuğuna çıkalım, 20. yüzyılın başlarına, büyük savaşlar öncesine dönelim. Sabahın ilk ışıklarıyla Eyüp İskelesinden kalkan bir vapura bindiğimizi hayal edelim...

Fotoğraf: Wikipedia

Aynı Geminin Yolcuları

Birlikte yaşama sanatını tek karede görmek için, Eyüp'ten Üsküdar'a süzülen bu emektar vapura bakmak yeterlidir. Va-

pur henüz iskeleden ayrılırken, arkada Eyüp Sultanın manevi huzuru ve sabah ezanının yankısı kalır. Güverteye adım atan ilk yolcular; ellerinde tespihleri, dillerinde sabah dualarıyla vapurun ahşap sıralarına yerleşen Müslümanlar, ama vapur sadece onlara ait değildir.

Biraz sonra vapura binecek olanlar, son yıllarını yaşayan bir imparatorluğun küçük bir modelini bize gösterecek. Fesli, modern bir memurun yanında, siyah giyimli bir papazın ya da geleneksel kıyafetiyle bir hanımın oturduğunu görmek kimseyi şaşırtmaz. Ara duraklara yanaştıkça, bu mozaığe her iskeleden yeni parçalar eklenir. Hasköy'den kıymetli çantasıyla binen saatçi Agop Usta, Balat'ın dar sokaklarından telaşla çıkıp gelen tüccar Bay Mişon, Fener'de ipek eldivenleriyle korkuluklara tutunan Tatyana Tantig...

Kırmızı tuğlalı Rum Lisesinin gölgesinden gelen Lidya Teyze, elindeki pazar çantasıyla vapurun yan tarafına oturur. İtalyan Hastanesinde hemşire, bembeyaz kolalı yakasıyla Signorina Bianca, hafif aksanıyla 'günaydın' der. Hemen ardından bankacı Mösyö İzak, okuduğu gazeteyi hışırdatarak selam verir.

Bu insanların aynı gemide duruşu bir rastlantı değil, hayatın doğal akışındaki o muazzam iş birliğinin sonucuydu; zira Agop Usta'nın tamir ettiği saat İzak'ın bankadaki mesaisini düzenliyor, Tatyana'nın alacağı nadide kumaşları Bay Mişon Avrupa'dan getiriyor, Hemşire Bianca da Lidya Teyzenin pazarcısını tedavi ediyordu. Vapurun güvertesindeki bu görünmez mutabakat şehrin çarklarını döndürüyordu.

Haliç'in o daracık su yolu, sanki bütün bir medeniyetin ana damarıdır:

- * Bir yanda sinagogdan çıkan yaşlı bir tüccarın huzuru,
- * Diğer yanda çan sesleriyle güne başlayan bir saatçinin neşesi,
- * Ve hepsinin ortasında, gün boyunca göğe yükselen ezan sesleri.

Galata'nın ilk durağı olan Kasımpaşa'da yolcuların bir kısmı iner, yerine başkaları biner. Vapur Karaköy'e, Galata Kulesinin gölgesine vardığında, Ermeni esnaf ve Galata'nın renkli kalabalığı güverteyi iyice şenlendirir. Son durak olan Üsküdar'a, Kız Kulesinin selamıyla yanaşırken, yolcuların kimliği sadece "İstanbul"ludur. Aziz Mahmud Hüdayi'nin semtine ayak basan bu muhtelif insanlar; farklı mahallelerden ve farklı mabetlerden gelmiş olsa da, bir vapurla aynı yere gitmenin gizli huzurunu taşır.

Geçmişin Sessiz Bilgeliği

Vapurdan inen kalabalık, farklı dillerde vedalaşarak dağılır. Rumca ve Ermenice kadar, Arapça ve Kürtçe de duymak muhtemeldir. Birisi Arapça dua mırıldanırken, diğer yanda Kürtçe bir atasözü veya Rumca bir şarkı yankılanır. Bugünün dünyasında bir ütopya gibi görünen bu tablo, bizim köklerimizde doğal sayılan derin bir hakikattir:

Birlikte yaşamak, farklılıkları bir savaş sebebi değil, aynı geminin zenginliği olarak görebilmektir. Belki de 21. yüzyılın o karmaşık labirentinden çıkış yolu, 120 yıl önce o vapurdan inen insanların birbirine davranışında gizlidir.

Gördüğümüz bu manzara bitmiş bir masalın son sayfaları değil, farklı inançların birbirini yok etmeden de büyük bir bütün oluşturabileceğinin somut kanıtıydı; çünkü onlar için bir arada yaşamak bir tercih değil, fırtınalı denizde devlet gemisini yürütmenin tek yoluydu. Çoğunluğun yönetimi azınlığın inançlarını aşağılamıyor, onlara adaletle davranıyordu. O zaman mümkün olduysa, şimdi de olabilir.

Tarihsel Notlar

Yerleşim Bölgeleri

Osmanlı İmparatorluğu'nun son döneminde İstanbul, farklı inanç ve kültürlerin iç içe geçtiği çok katmanlı bir yerleşim yapısına sahipti. Bu dönemde gayrimüslim azınlık, hem

şehrin ticari kalbinde hem de Boğaziçi ve Haliç kıyılarında her biri kendine özgü mahalleler kurmuştu.

Rumlar İstanbul'un en köklü topluluğu olarak şehrin pek çok noktasına yayılmıştı: Fener, Beyoğlu (Pera), Boğaziçi Köyleri (Arnavutköy, Tarabya, Çengelköy, Kuzguncuk), Kadıköy ve Adalar.

Ermeni toplumu, zanaat ve ticaretin yanı sıra devlet kademelerindeki görevleri nedeniyle şehrin stratejik noktalarındaydı: Kumkapı, Samatya, Üsküdar (Selamsız), Kurtuluş (Tatavla).

Yahudiler ise, Osmanlı'ya geldikleri dönemden itibaren belirli ticaret merkezleri üzerinde yerleşmişlerdi: Balat, Hasköy, Galata, Kuzguncuk.

Bu mahalleler birbirinden katı duvarlarla ayrılmamıştı. Özellikle Pera ve Kuzguncuk gibi bölgelerde, bu üç azınlık ile Levantenler ve Müslüman çoğunluk ilginç bir kozmopolit yapı içerisinde birlikte, barış içinde yaşıyordu.

Haliç Vapurunun Yolcuları

Bu yazıyı hazırlarken yardım aldığım Gemini'ya, altı yolcu için günün nasıl devam ettiğini sordum, güzel bir cevap verdi. Biraz değiştirip ekliyorum:

<https://gozlemler.blogspot.com/p/yolcular.html>

Vapurun Son Durumu

19. yüzyılda Haliç'te yoğunlaşan yolcu taşımacılığını modernleştirmek, sandallar yerine buharlı gemilerle seri taşıma yapmak için 1855 yılında kurulan Haliç-i Dersaadet Şirket-i Hayriyesi (Haliç Vapurları Şirketi) imtiyaz usulüyle çalışmış. 1941 yılına kadar faaliyet göstermiş, sonra Şehir Hatları işletmesine devredilmiş. Eyüp-Üsküdar Vapuru, benim öğrenci olduğum 1970'lerde çalışmıyordu. Haliç temizlendikten sonra bu ilginç hizmet yeniden başlatıldı.

Eyüp-Üsküdar Vapuru 2025

2005 yılında ters yönde Üsküdar'dan Eyüp'e gitmiş ve çok etkilenmiştim. Geçen 20 yıl içinde en az 20 kere bu hizmeti kullandım, vapurdaki karakterleri yol boyunca kurgulamış olabilirim.

ÜSKÜDAR-HALİÇ HATTI								
Eyüpsultan	Saltıtece	Ayvansaray	Hasköy	Balat	Fener	Kasımpaşa	Karaköy	Üsküdar
			Kalkış					Varış
07:30 *	07:35 *	07:40 *	07:45 *	07:50 *	07:55 *	08:00 *	08:10 *	08:25 *
08:30 *	08:35 *	08:40 *	08:45 *	08:50 *	08:55 *	09:00 *	09:10 *	09:25 *
09:30 *	09:35 *	09:40 *	09:45 *	09:50 *	09:55 *	10:00 *	10:10 *	10:25 *
10:30	10:35	10:40	10:45	10:50	10:55	11:00	11:10	11:25
11:30	11:35	11:40	11:45	11:50	11:55	12:00	12:10	12:25
12:30	12:35	12:40	12:45	12:50	12:55	13:00	13:10	13:25
13:30	13:35	13:40	13:45	13:50	13:55	14:00	14:10	14:25
14:30	14:35	14:40	14:45	14:50	14:55	15:00	15:10	15:25
15:30	15:35	15:40	15:45	15:50	15:55	16:00	16:10	16:25
16:40	16:45	16:50	16:55	17:00	17:05	17:10	17:20	17:35
17:40	17:45	17:50	17:55	18:00	18:05	18:10	18:20	18:35
18:40	18:45	18:50	18:55	19:00	19:05	19:10	19:20	19:35
19:45	19:50	19:55	20:00	20:05	20:10	20:15	20:25	20:40
20:45 **	20:50 **	20:55 **	21:00 **	21:05 **	21:10 **	21:15 **	21:25 **	21:40 **

Hâlen her saat karşılıklı bir vapur kalkıyor

Sözün Özü: Büyük medeniyet olmak, büyük devlet olmak sınırlar içerisinde yaşayanları baskı ve zulüm ile susturmak asla değildir. Onları bir mozaik berraklığı içerisinde benliklerini korumalarına izin verip her birine topluma katkı vereceği mükemmel roller vererek toplu ve huzur veren bir senfoni oluşturabilmektir. Osmanlı'nın 600 yıl süren başarısının sırrı budur. İnsanlık her zamankinden daha çok buna muhtaçtır. __AD

38. Fâlûce: Haritadan nasıl silindi? (29.07.2025)

20 yıl önce olmuş ve bitmemiş Fellûce Kıyımından bahsetmiyorum. 30 yıl önce olmuş ve bitmemiş Srebrenitsa Soykırımı gibi o da tez zamanda unutuldu. Biz unutsak da ayrıntıları özenle kaydedilmiş, bir gün açılıp okunacak... “Zalimler için yaşasın Cehennem” dedirten binlerce hikâyeden ikisi işte...

Aslında bu yazının konusu “Fellûce’yi Hatırlamak” olacaktır. Onu ararken isim benzerliğinden Fâlûce’yi buldum, bana daha çarpıcı göründü. **Fâlûce** Kudüs’ün 60 km batısında, **Fel-lûce** Bağdat’ın 60 km batısında. Birisi 1949’da dümdüz edilmiş, diğeri 2004’de... İkisi de çoktan unutulmuş, tarih olmuş.

Fâlûce Pazarı, 1948 öncesi

<http://palestineremembered.com/Gaza/al-Faluja/Picture82559.html>

Fâlûce 80 senelik bir hikâye, hiçbirimiz o günleri yaşamadık. Lakin olayları sadece melekler kaydetmiyor, beşeri kaynaklarda da kayıtlı:

*1955'de yerleşime açılan Kiryat Gat
Şimdi 65.000 nüfuslu Yahudi şehri*

Sağdaki Google Maps'de Fâlûce'yi ve Menşiyê'yi bulamazsınız, onları soldaki haritaya bakarak ben işaretledim. Bu iki köy 1949'da yerle bir edilmiş. Aşağıdaki iki haritaya bakın, sadece yollar aynı. Yerleşim yerlerinin hepsinin adı değişmiş, Filistin'in izi kalmamış.

*Fâlûce 1945 -- Filistin'de Arap köyleri
https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Faluja_1945.jpg*

*Aynı bölge -- 2025 Google Maps
Yollar aynı, bütün isimler değişmiş*

“Nil”den Fırat’a Büyük İsrail”

Haritalarda değiştiği görülen yüzlerce isimden sadece dört tanesi hakkında şu bilgiyi derledim. Hepsi 7 yıl içinde Filistin kimliğini kaybetmiş ve Yahudi yerleşimi olmuş:

Ashkelon was founded in 1949 approximately 4 km inland from ancient Ascalon at the Palestinian town of al-Majdal. Its inhabitants had been exclusively Muslims and Christians. ... Today, the city’s population is almost entirely Israeli Jews.

Kiryat Gat was founded in 1954 ... just west of the ruins of the Palestinian village of Iraq al-Manshiyya ... also onto the land that formerly belonged to the village of al-Faluja.

Sde David was founded in 1955, on land belonging to the depopulated Palestinian village of Burayr.

Sde Moshe was founded in 1956, on land of the depopulated Palestinian village Iraq al-Manshiyya.

Güncel haritada İbranice bir kelime seçin, mesela Beit Guvrin. Bu yerleşim yerini Wikipedia'da arayın, Filistin zamanındaki adının Bayt Jibrin olduğunu, Türkiye'den ve Romanya'dan gelen gençler için 1949'da kurulduğunu göreceksiniz. Sanırım şu haritada görülen noktaların hepsinin böyle bir hikâyesi vardır:

*Bir yılda 400 köy ve kasaba boşaltılmış,
Filistinliler ya katledilmiş ya da sürülmüş.*

Yenilgi böyle bir şey. Kudüs'ü ve Filistin'i 1948'de kaybetmişiz. Yukarıda gösterilen 400 yerleşim yerinde, yedi yıl içinde Filistinlilerin her şeyi silinmiş, izi bile kalmamış. Silah gücüyle Avrupa'dan gelenler orayı kendi memleketleri yapmışlar. O zaman dokunmadıkları Gazze ve Batı Şeria da yakında böyle mi olacak? Ya Şam ve Halep? Ya Hatay, Antep, Urfa? "Nil'den Fırat'a Büyük İsrail" hayali gözlerimizin önünde gerçek mi oluyor?

1948 Tehciri

The Pritzker Family National Photography Collection, CC BY 4.0

Sözün Özü: Bir gerçek var; “Zulüm ile abad olunmaz”. İsrail’in bu yaptıklarının tamamı zulümdür, katliamdır. Toprakların sahiplerine hayatı yaşanamaz kılmak zulümdür, Direnenleri rızaları hilafına sürmek, evlerinden çıkarmak zulümdür. Ve daha da ilerisi, hâlâ direnenleri öldürmek en büyük zulümdür. Ve İsrail bu zulümleri ile asla abad olamayacaktır. __AD

39. Mazlumdandan Zalime (05.10.2025)

“Gazze’liler ayaklandı, ulusal güvenliğim sarsıldı” bahanesiyle, İsrail devletinin başlattığı soykırım **tam iki yıldır** sürüyor. 1930’larda Avrupa’nın ortasında yaygın olan antisemitizm, çok sayıda cana kıymıştı. Yahudilere reva görülen soykırım, şimdi o kıyımdan kurtulanların torunları tarafından mazlum bir topluma uygulanıyor. Yahudi devleti nasıl böyle zalim olabildi? Bu iki yıllık bir sorun değil, belki 3000 yıllık... son 80 senesi aşağıdaki haritalarda özetlenmiş. İsrail öncesinde İngilizlerin yönetiminde bir Filistin devleti varken, yıldan yıla eriyip yok olmaya doğru gidiyor.

Filistin’in eriyip tükenişini gösteren harita

Yahudi devleti nasıl böyle zalim olabildi? Bunun cevabını tarihi bir perspektifte ve şu ayetin ışığında bulabiliriz:

Kitapta İsrailoğullarına “Siz yeryüzünde iki defa fesat çıkaracak ve büyük bir kibre kapılacaksınız” diye bildirmiştik. (İsrâ suresi 17:4)

Ayette geçen iki ifade anahtar oluyor:

İetufsidunne fil-ardi merreteyn

iki defa fesat çıkaracaksınız

veleta'lunne 'uluvven kebîrâ

büyük bir kibre kapılacaksınız

“Fesat çıkarmak” ve “kibre kapılmak” tarih boyunca defalarca tekrarlanmış. Her fesattan sonra başlarına bir bela gönderilmiş. Bu ayet indirilmeden önce Babil ve Roma, kutsal mabetlerine kadar her şeylerini yok etmiş. Sonrası malum, Avrupa'nın antisemitizmi bin yıl sürmüş. Yahudiler, İslam ülkeleri dışında her yerde ezilmişler, hor görülmüşler. Holokast katliamından sonra ibre tersine döndü, Avrupalılar aniden Yahudi dostu görünerek onlara bir ülke hediye ettiler. İsrail arkasındaki batı desteği ile, topraklarını aldığı Filistinlileri kendi ülkelerinde yok etmeyi sürdürüyor.

Yine bir fesat ve kibir devri... Lakin İsrail devleti çok ileri gitti ve Avrupa'da ırkçılığı ve antisemitizmi canlandırıyor. İnsanlık açısından hiç olumlu değil: İsrail devletinin zalim davranışlarını kınamak boykot etmek uygun, ama bütün Yahudileri mahkum etmek doğru değil, adil davranmak zorundayız.

Öte yandan, 1900 yıl boyunca sürülen, aşağılanan, ezilen, zulüm gören bir kavmin, Kur'an dilinde fesat, kibir ve zulüm ile nitelenmesi ilginç bir mucize. Bu ayetler inerken ve sonraki 13 asır boyunca onlar mazlum taraftaydılar. Darmadağın olmuşlardı, devletleri, ülkeleri yoktu. 1948'de İsrail'in kurulmasıyla zalim tarafa geçtiler...

Son paragrafları yapay zekâdan aldım:

Bir zamanlar mazlum olan bir topluluğun, tarihin başka bir döneminde zalim konumuna geçmesi, insanlığın değişmeyen zaafını hatırlatıyor. Güç, sadece savunma imkânı değil, aynı zamanda vicdanın sınavıdır. Kendi acısını unutup başkasına acı çektiren, mazlumluluğunu yitirmiş olur. Zulüm, kılıf değiştirir ama

özü aynı kalır: haksızlık. Bu yüzden Kur'an, tarihi bir olay anlatmaz yalnızca; insanın her çağda tekrar ettiği yanlışı gösterir.

Sözün Özü: İsrâ Suresi 17:4'te bildirilen uyarı bu yüzden sadece İsrailoğullarına değil, tüm insanlığa yönelmiş gibidir: "Yeryüzünde iki defa bozgunculuk çıkaracaksınız ve büyük bir kibre kapılacaksınız." Bu ayet, zulmün ve kibrin evrensel kaderini açıklar. Her kim adalet yerine kibri, merhamet yerine çıkarı seçerse, aynı döngünün içine düşer. Allah'ın yarası değişmez: Mazlumun duası kabul olur, zalimin saltanatı uzun sürmez. __EÖ

40. Muhteşem Bir Ma'bed (18.06.2016)

Ortasında Beytullah isimli Kâbe bulunan Mescid-i Haram, muhteşem bir ma'bed. Hz. İbrahim ve Hz. İsmail'in 4000 yıl önce yaptığı Kâbe hiç değişmeden duruyor, etrafındaki bina ise sürekli bir genişleme halinde.

Mescid-i Haram 1990

1950'lerde yapılan ana binanın (A) merkezinde Kâbe, doğusunda Safa, kuzeyinde Merve bulunur. Hacc ve umrenin esası olan tavaf ve sa'y ancak bu binada yapılır.

1990'larda üç kubbesi ile dikkati çeken klimalı ek bina (B) yapılmıştı. Tavaf ve sa'ye bir katkısı olmasa da, namaz kılanlar için önemli bir tevsiat idi.

2010'larda önce sa'y yolu doğruya doğru genişletildi ve bir kat daha yükseltildi. Şimdi toplam alanı diğerlerinden fazla olan (C) tevsiati yapılıyor. Henüz sonuçlanmaktan epeyce uzak ama binanın ihtişamı şimdiden belli oluyor.

Mescid-i Haram 2020

A, B, C olarak adlandırdığım bu üç binayı çift minareli kapılarından tanıyalım:

A binasının üç büyük kapısı Kâbe'nin üç köşesine karşı geliyor: (Henüz bu kapılar tamamlanmamış)

Ft: Fetih Kapısı (kuzey)

U: Umre Kapısı (batı)

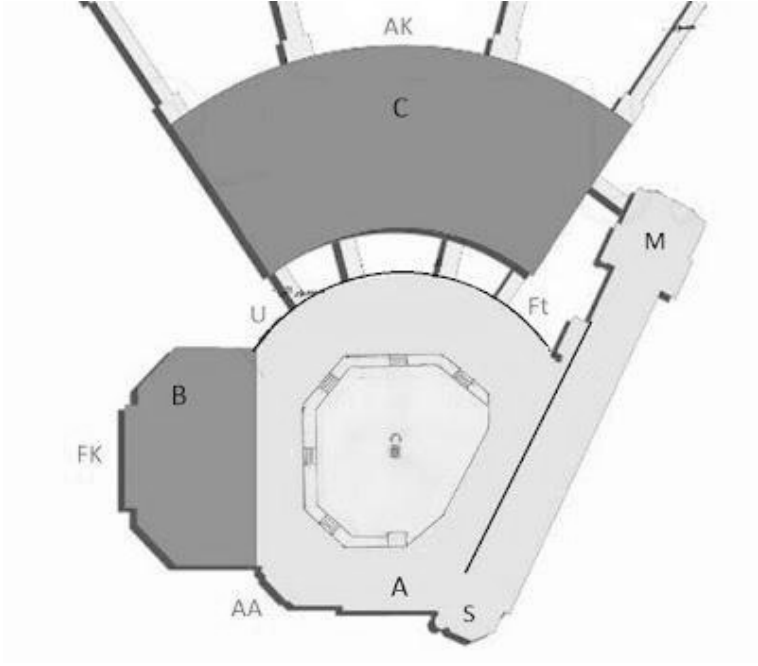
AA: Abdulaziz Kapısı (güney)

Doğu yönü dağ olduğundan Safa tarafında büyük bir kapı yok.

FK: Fehd Kapısı, B binasının ana girişi

AK: Abdullah Kapısı, C binasının ihtişamlı girişi

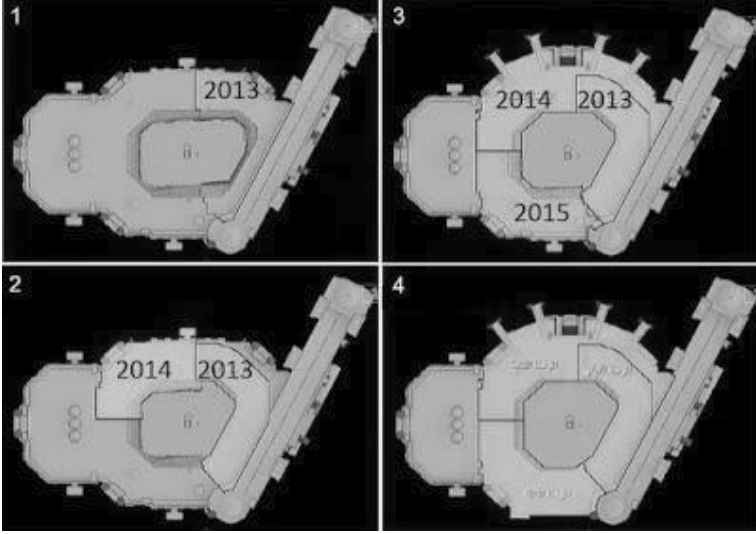
Bu beş kapı, tavaf alanına inen beş adet büyük merdivene karşı geliyor. Merdivenlerin her birinde ayrı ayrı oturup Kâbe'yi seyretmek çok farklı bir deneyim olmalı...

*Binalar, Ana kapılar, Revaklar, Merdivenler
S: Safa, M: Merve*

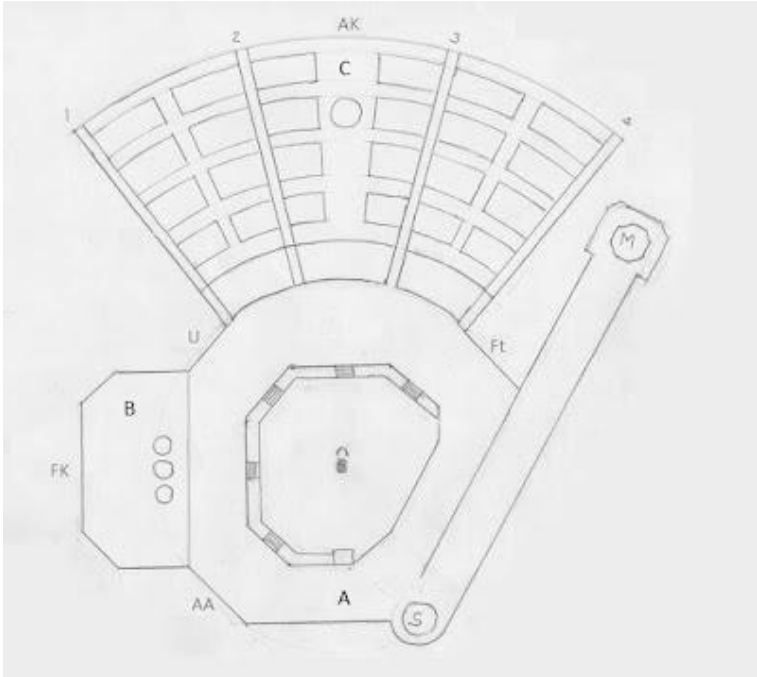
2010 tevsiatı başlamışken, 2012'de alınan radikal bir kararla 60 yıllık A binası tamamen yenilendi. Bu yenilemenin can alıcı kısıtı, Ramazan için teravih alanının, hacc için bina için tavaf alanının eksilmemesi. Böylece her safha yaklaşık altı ayda tamamlanarak, her hacc mevsiminde çatıda tavaf mümkün oldu.

Yeni tasarımın en önemli farkı sütunların kalınlaştırılarak sayısının azaltılması. Önceden 5m aralıklı 115 sütun çatı katının iç çevresini belirliyordu. Şimdi 15m aralıklı sadece 38 sütun var. Yani çatıdaki tavaf uzunluğu çok değişmedi (bir tur 570m) ama artık bina içinde tavaf kolaylaştı: Yaklaşık 4km, bir saat sürmüyor. Dikdörtgenimsi tavaf alanı da kareye daha yakın bir şekil aldı.

İnşaatın safhaları: 2013-2015

Ana binanın eski hali, buna bağlı revaklar ve aynı tema ile yapılan B binası sadelik içinde bir estetik sunuyordu. C binası için bu sıfatları kullanamıyoruz. Burada hâkim olan tema ihtişam: Kâbe'ye doğru akan 4 katlı 4 adet yol çevresinde muhtelif boylarda salonlar adeta havada asılı duruyor. Yürüyen merdivenlerle ulaşılan beş seviyeli bu salonlarda ne Kâbe'nin ne de diğer salonların izi görünüyor. Hepsi birbirinden bağımsız duran bu salonların her biri büyükçe bir cami boyunda, yaklaşık yüz adet.

C Binasındaki salonların dağılımı

C binasını simgeleyen Abdullah Kapısından, ya da büyük kubbenin yanından bakınca hem Kâbe'nin hem de yeni yapının ihtişamı görülüyor.

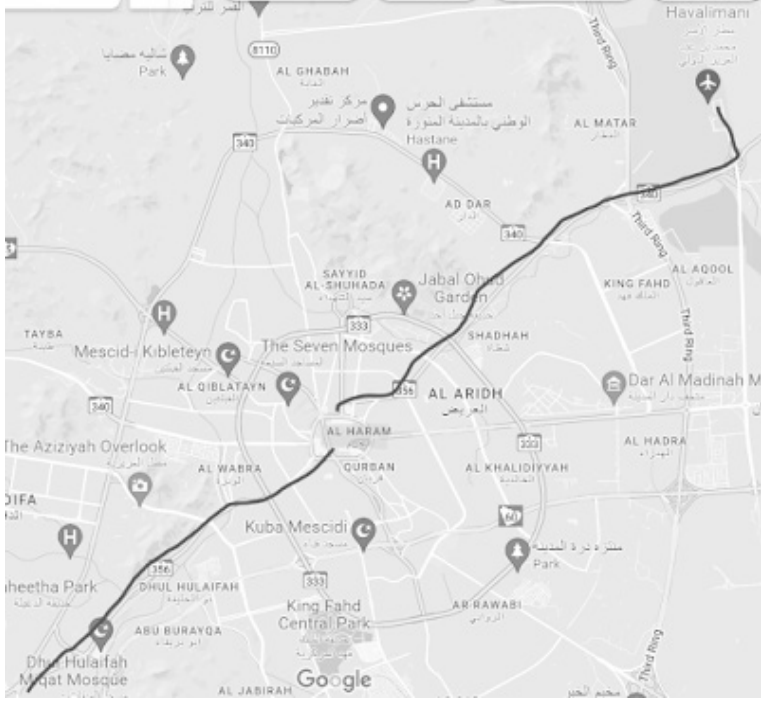

Muhteşem Manzara

Sözün Özü: Hz. İbrahim ve Hz. İsmail'in 4000 yıl önce yaptığı Kâbe, muhteşem bir ma'bed. Kıyamete kadar basit ama muhteşem kalacak. __AD

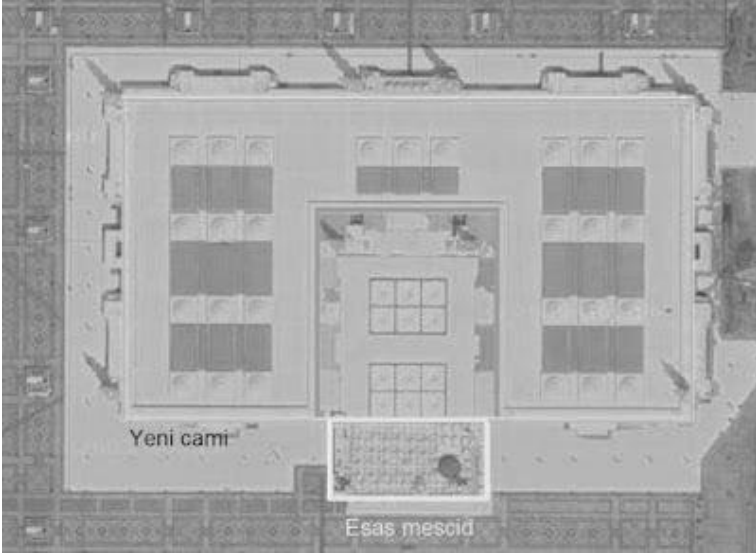
41. Mescid-i Nebevi (29.10.2022)

Medine-i Münevvere, Türkiye’den giden hacc ve umre yolcularının genellikle ilk durağıdır. Bu münevver beldenin iki kapısı var: Kuzey-doğudaki havalimanında inip şehirde birkaç gün kaldıktan sonra ters yöndeki Mikat mahallinde ihrama girerek Mekke’ye devam edilir.

Medine’nin iki kapısı: Havalimanından Mikat mahalline

Havalimanından Harem’e kadar olan 22 km yol boyunca Mescid-i Nebevinin uzun ve zarif minareleri gidilecek yeri açıkça gösterdiği için salavat sürekli olarak dilimizdedir. Otele giriş yapıp temizlendikten sonra hemen Mescid’e gidilir. Namaz vakti olsa da olmasa da, burada işimiz ibadet ve ziyaret.

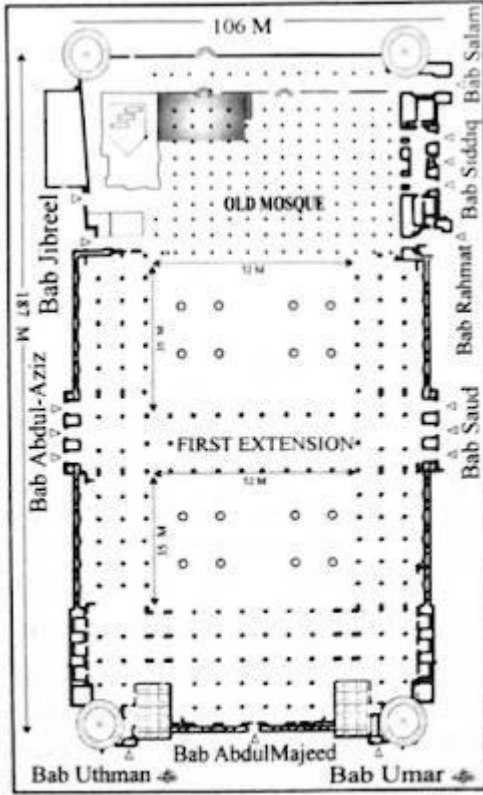

Yeni cami, Orta cami ve Esas mescit

Mescid-i Nebevi'nin üç binası yukarıda bir arada görülmüyor:

- * Esas mescit: Sultan Abdulmecid (1860) 4 bin m²
- * Orta cami: Kral Abdulaziz ve Suud (1955) 16 bin
- * Yeni cami: Kral Fehd (1993) yaklaşık 100 bin

Caminin 41 kapısından 7 tanesi özellikle görkemli yapılmış. Yeni caminin bânisinin adını taşıyan ana kapıdan girip 70 metre kadar ilerleyelim. Orta caminin ana girişinde, Sultan Abdulmecid'in adı verilen kapıdan devam edelim. Şemsiyelerle korunan ikinci açık alanın ortasında durup ileriye bakalım.

*Orta Cami: Kible yönü yukarı doğru
(geleneksel haritalarımız Güneye bakar)
M Abdul Ghani, History of Madinah, 2003*

İşte Esas **Mescid-i Nebevi** karşımızda. Solda Yeşil Kubbe, sağda Osmanlı minaresi birbirini tamamlıyor.

Esas Mescit, Yeşil Kubbe, iki minare

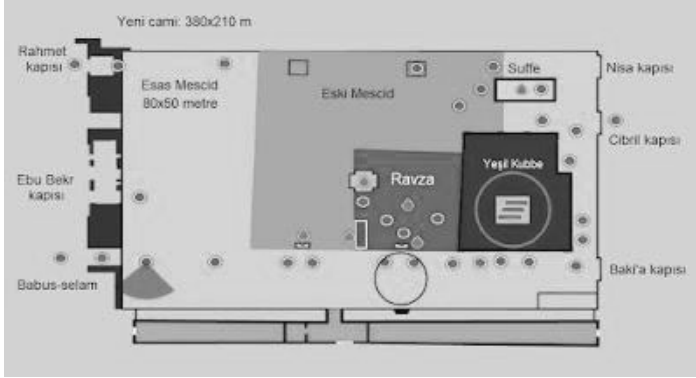
Kuzey duvarı yerinde 12 adet zarif kemer var. Böylece mescit havaya açık olmuş... Bu ve bundan sonraki fotoğrafları bu ay içinde açılan resmi web sitesinden aldım. Defalarca gittiyerseniz bile Mescid-i Nebevi'ye bu kadar yakından hiç bakmadınız. 50 kadar noktada çekilmiş panoramik fotoğraflarda muhteşem ayrıntılar görünüyor.

Aşağıdaki ayrıntıda meşhur bir hadis var, 160 sene önce taşa kazınmış: *Şu mescidimdeki bir namaz, Mescid-i Haram dışında, başka yerdeki bin namazdan efdaldir.* (Tecrid, Cilt: 4, No:605)

Mescidin kuzey duvarını ortalayan hadis

Esas Mescidin yapısını anlamak için aşağıdaki plan yeterli. Kuzey duvarı yerinde açık kemerler var. Kibleye bakan güney duvarı yekpare, sadece imamların kullandığı küçük bir kapısı var. Doğu ve batı yönünde toplam 6 adet kapı hizmete açık.

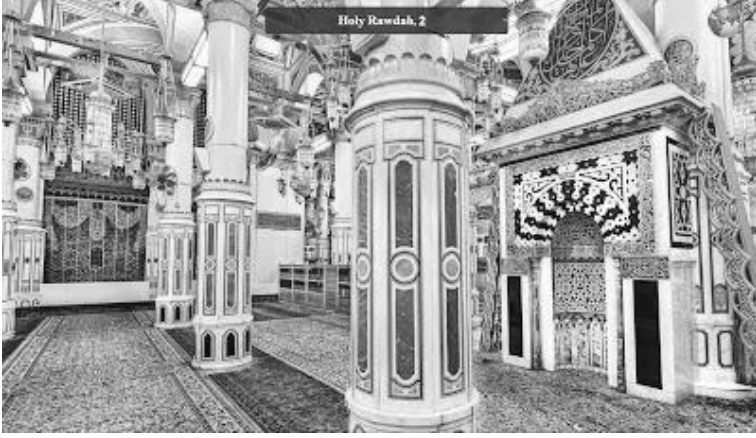
Esas mescit: Ravza, minber, mihraplar, kubbeler

Ravza'ya kible yönünden girenleri şu hadis karşılıyor: *Minberimle evimin arası cennet bahçelerinden bir bahçedir.* (Tecrid, Cilt: 4, No:607)

Yer bulunursa Ravza'da duralım ve iki rekât kılalım.

Minberin yanından Efendimizin evine doğru manzara şöyle görünüyor:

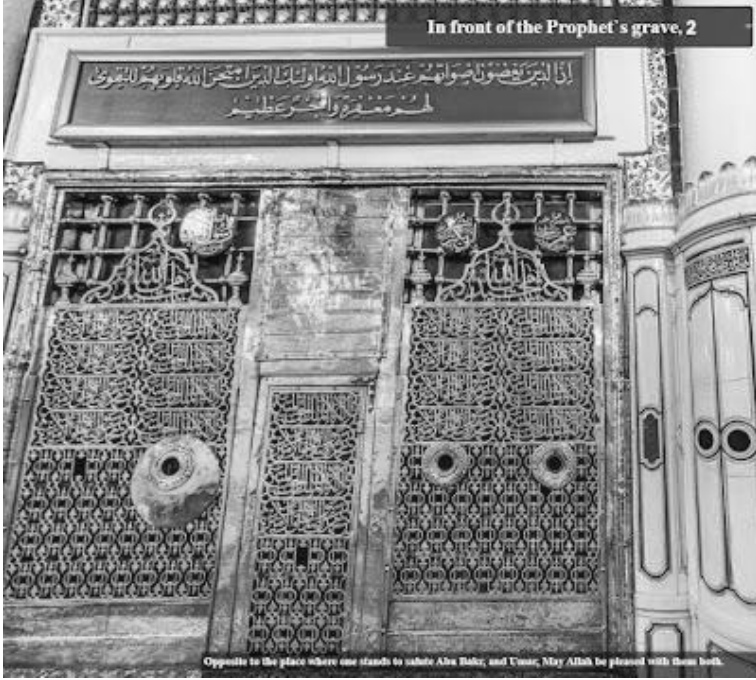
Ravza-i Mutahhara, Tertemiz bir bahçe

... ve geldik emrin merkezine: Sath-ı Arz bir mescit, Mekte bir mihrap, Medine bir minber... Yeryüzü mescidinin minberi hükmündeki Nur Saçan şehrin Şerefli mescidinin en ortasındaki **muazzam minber**. Minberin malzemesi 1400 yılda defalarca değişmiş olabilir, lakin mesajı aynen sapsağlam duruyor, milyarların hayatına yön veriyor.

Emrin merkezi: mihrap ve minber

Son olarak, Selam Kapısından Mescide tekrar girelim ve Âişe Validemizin evinin önüne kadar gidelim. Bir nebi, bir sıddık ve bir şehidin kabri olan yerde durup bu müstesna insanları selamlayalım.

*Efendimizin ve iki yardımcısının kabirleri burada
Muhammed Mustafa, Ebû Bekr Sıddık, Ömer Fâruk*

Sözün Özü: Alemlere-rahmet
essalâtu vesselâmu 'aleyke yâ rasûlallâh
essalâtu vesselâmu 'aleyke yâ emîne vahyillâh
essalâtu vesselâmu 'aleyke yâ seyyidel-evvelîne
vel-âhirîn

“Bir nebi, bir sıddık, bir şehid” selam onların üzerine
 olsun. __AD

42. Nüfus cüzdanından çıplı karta (11.12.2010)

Resmi soyadım “Eğler” olduğu halde, neden “Eyler” kullanıyorum? T.C. kimlik belgeleri üstünden anlatayım. Önceleri “Devleti Aliyye-i Osmaniyye Tezkiresi” adıyla kullanılan kimlik belgesi, 1926’da defter biçiminde “Nüfus Hüviyet Cüzdanı” olmuştu, örnek sayfasını aşağıda görebilirsiniz. Cüzdan 1976’da tek sayfalık bir belgeye dönüştü, şimdi de çıplı kart olması planlanıyor.

Cumhuriyet döneminde verilen nüfus cüzdanları, 10x14 cm boyutunda 32 sayfadan oluşmaktaydı. Kurşuni renkli kapağı olan bu defterlerde kimlik bilgilerinin yanında, askerlik yoklamaları, askerlik hizmet detayları, yer değiştirme kayıtları ve medeni hal değişiklikleri gibi pek çok bilgi ayrı sayfalarda tutuluyordu. Biz görmedik, savaş yıllarında verilen ekmek, şeker ve gaz karneleri de bu cüzdanlara işlenirmiş.

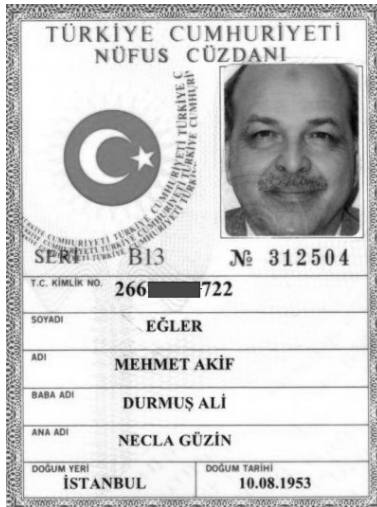
Soyadı	Eğler
Adı	Mehmed
Erkek mi Kadın mı	Erkek
Babasının adı	İsmail
Anasının adı	K. Necla
Doğum yeri	İstanbul
Doğum tarihi	30/8/1953

Kimlik belgesi 30 yıl hatalı kaldı

1953'te benim için alınan cüzdana, hiç kimsenin önem vermediği bir hata vardı: Soyadım okunuşuna uygun olarak “Eyler” şeklinde yazılmıştı. Ama ben aileme uyararak Ğ harfi ile yazıyordum. Lisenin son sınıfında müdür fark etti ve beni azarladı: “Lise mezunu olacaksın, adını yanlış yazıyorsun!” Haklıydı, çünkü resmi belgede Y harfi vardı. Karaman nüfus kütüğünde Ğ ile yazıldığını nerden bilsin...

Sonraki 15-20 sene hatalı cüzdana uyarak Y harfi kullandım, bütün resmi kağıtlarda (ehliyet, pasaport, banka, tapu, vergi) soyadım “Eyler” olarak yazıldı. Daha önemlisi, akademik kimliğim (diploma, konferans, makale, e-mail) de o şekilde belirlendi. Mernis projesi ile veriler merkeze alınıp tek sayfa cüzdanlara geçilirken hata düzeltildi, “Eğler” oldum, ama bütün belgelerim Y ile yazıldığı için soyadım öyle kaldı.

1976'da tek sayfalık tasarımla cüzdanlar çok basitleşti, kimlik dışındaki bütün bilgiler kaldırıldı. Kadınlar için pembe, erkekler için mavi renkli kartlar kullanıldı. Adı ve soyadı aynı olan kişileri ayırt eden T.C. kimlik numarası eklendi:

1980'lerde aldım, 2006'da yenilendi

En baştaki resimde görüldüğü gibi, eski cüzdanları imha etmediler, “askerlikte geçerlidir” kaydı ile bize geri verdiler. Yıllık yoklamalarda yine onları kullandık. Defter halindeki nüfus cüzdanlarında askerlik hizmeti önemli bir yer tutuyordu.

Çipli Kartlar Ufukta

Yıllar geçti ve banka kartlarına benzer e-kimlik konusu gündeme geldi. Kimlikleri vermekle görevli olan NVİ (İçişleri Bakanlığı), teknolojiyi uygulama tecrübesi olan UEKAE ile bir proje başlatmıştı. TÜBİTAK danışmanı olarak bir yıldır bu projede çalışıyorum. Altı ay önce, Mühendislik Fakültesi elemanları ile e-kimlik konusunda bir toplantı düzenlemiştim:

Akif Eyley <akif.eyley... Sun, Jun 13, 2010, 7:29 PM ☆ 😊 ↩ ⋮
to eng.ie.faculty, eng.cse.faculty, eng.ie.assistants,

Değerli Arkadaşlarım,

UEKAE tarafından yürütülmekte olan e-kimlik EKDS projesinde kritik bir aşamaya gelmiş bulunuyoruz. Projenin fizibilitesi çerçevesinde değerlendirmek üzere, değerli fikirlerinize ihtiyaç duyuyorum. Bu amaçla, Salı sabahı müsait olacağınızı umut ederek katılımınızı arzuladığım toplantıda önce sizlere proje ile ilgili son gelişmeleri kısaca sunmak istiyorum. Aynı gün, küçük bir “beyin fırtınası” ile bu konudaki fikir ve görüşlerinizi toparlamaya çalışacağım.

15 Haz Salı 10-12 arası A-308'de
konuya ilgi duyan arkadaşlarla toplanalım

Fakülte içindeki bu toplantıdan önemli bir katkı çıkmadı.

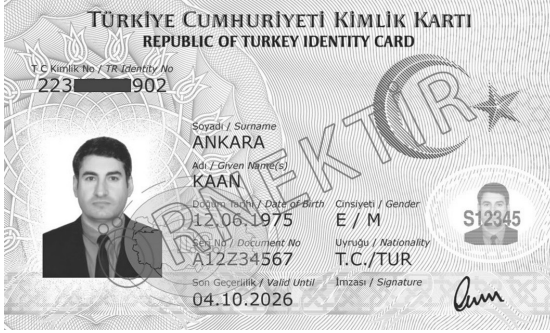
Bir Yıl Sonra -- 2011

TÜBİTAK Başkanı Nüket Yetiş görevden alınınca danışmanlıktan ayrıldım. Sanırım projemiz de sonuçlanmadı, Bakanlık sorunu kendi imkanlarıyla çözmeye karar verdi. Bü-

yük emeklerle hazırlanan proje raporları çöpe atıldı. Devlet işlerinde süreklilik esastır, çipli kart konusunda öyle olmadı.

6 Yıl Sonra -- 2017

NVİ bütün sorunları çözerek T.C. kimlik kartlarını dağıtmaya başladı: <https://nvi.gov.tr/tc-kimlik-karti>

Çipli kimlik kartı kullanımda -- Doğum yeri artık yazılmıyor!

Uzun Zaman Sonra -- 2022

Yeniliklere alışmak kolay olmuyor, nihayet çipli kartımı aldım!

Sözün Özü: Tek bir harf üzerinden 100 yıllık nüfus cüzdanı-T.C. Kimlik Kartı değişiminin hikayesi. Ben de babamın çok sayfalı nüfus cüzdanında savaş yılları tarihli “gaz verildi” “şeker verildi” mühürlerini okuduğumu hatırlıyorum.

Bu yazıda dikkat çekmek istediğim diğer hususlar, Akif Hoca’nın “beyin fırtınası” arayışı ve ülkemizdeki devlet süreksizliğinin bir başka örneği. __AD

43. Soframıza Buyurun (11.06.2016)

Medine’de Ramazan anlatılır gibi değil. İftar vakti camiye girerken her taraftan çağırıyorlar: “Soframıza buyurun”. Davet edilen sofralar çoğunlukla aynı: Biraz ekmek, 7 adet hurma, 150 g yoğurt, bir yudum kahve. Bir de o bölgenin ayrıcalığı olan zemzem. (Uğraşıp nice zahmetle getirdiğimiz zemzemin tadı burada aynı olmuyor, o nedenle “ayrıcalık” dedim)

Nebevi Camisinde iftar sofraları kuruluyor

Sofra tam özendiğim gibi: basit ve doyurucu. İkindiden sonra faaliyet başlıyor, önce uzun plastik örtüler seriliyor. Saatlerce başka bir şey yok. Ama biliyorsunuz ki “Rabbim rızkı-mı gönderecek.” Bu nedenle kimse telaş etmiyor. Yarım saat kala önce hurmalar dağıtılıyor, sonra ekmek ve yoğurt. En son zemzem ve kahve servisi yapılıyor ve iftarda (19:10) her şey hazır. Ezanla birlikte sofra sahipleri de oturuyor ve eller şükürle yemeğe gidiyor.

Yollarda bile sofralar serilmiş. Kimisinde sıcak yemek var, kimisinde sandalye... ama onlar standart dışı. Sahurda ayrıca bir ikram göremedim.

Yollarda bile sofralar serilmiş

Yemek dağıtanlar teşekkür kabul etmiyor. Çünkü orada hepimiz eşit şartlarda kullarız, ama onların aşağıda anlatacağım önemli bir avantajı var. “Bana değil, Rabbinize şükredin” diyorlardı sanki, lisan-ı hallerinde şu âyeti açıkça okudum:

76:9. *“Sizi ancak Allah rızası için doyuruyoruz, bir karşılık ve teşekkür beklemiyoruz”*

Bu sofralar “karşılıksız ikram” kavramının en güzel örnekleri. Öte yandan, ilahi teminat altında olan hakiki ihtiyacımızın ne kadar az olduğunu bize hatırlatıyor. 80 çeşit nimetin dizildiği sofralar gerçek ihtiyacın değil, belki açgözlülüğün göstergesi olabilir.

Caminin avlusunda standart dışı bir sofrası

Bu manzarayı ilk gören bir kuzenim, sofraları şöyle özetledi:

Medine’de mescide iftara 5 kala bile gitsen; “sofra?” sorusuna evet anlamında kafa salladığın can, seni elinden tutup, sofrasına götürüyor ve bütün ikramların (zemzem dahil) önüne geliyor... iftar komşuların yanlarında getirdiklerini de paylaşıyor seninle: bir parça simit ekmek, birkaç zeytin ya da susamlı çıtır helva... Rabbim her iftarda renklendiriyor sofranı ve şükrediyorsun sen telaşa kapılmadan rızkını veren, nasiplerini önüne seren Rabbine...

En uzun günlerde, Medine’de oruç daha kısa: İstanbul’dan 45 dk sonra oruç başlıyor, bir buçuk saat önce bitiyor. Ezan ve kamet arasında yemek faaliyeti sona eriyor ve önce artan yiyecekler toplanıyor. Sonra çekirdek, kâğıt, plastik vb. artıklar kocaman poşetlere dolduruluyor. Namaza kadar sofrası tamamen toplanmış oluyor. Sonrasında, artan malzeme ile daha küçük sofralar kuruluyor ve öyle görünüyor ki bir hurma bile ertesi güne kalmıyor.

İftarı beklerken

Peki bu ikramlar neden böyle yaygın? Çünkü oruçluya iftar vermek hakkında meşhur bir hadis var:

Kim bir Müslüman kardeşine iftar vakti yemek yedirirse, onun sevabı kadar da kendisine sevap yazılır. Yemek yedirdiği kimselerin sevabından da hiçbir şey eksilmez.

(Tirmizî, Savm: 82; İbni Mâce, Sıyam: 40)

Sahur yedirmek hakkında bir hadis olmadığı için hiç kimse sahura emek harcamıyor.

Tipik ikramlar

Sözün Özü: Mekke’de Kâbe’nin etrafında da kurulsa “Medine Sofrası” artık günlük yaşamımıza girmiş bir terim. Birkaç hurma, bir kâse yoğurt, zezem ve kahve ile kurulan basit sofrası. Basit ama derin anlamı olan ve sadece Allah rızası için açılan yani karşılığı Allah’tan gelecek olan sofrası. Ne mutlu israf etmeden oruçluyu doyuranlara. __AD

44. Enflasyon (04.07.2022)

Yabancı para kurları, bir Dolar ya da Euro almak için kaç TL gerektiğini gösterir. Google'da [euro kuru] araması ile, ilgili paranın bugünkü fiyatı ve zaman içinde değişen fiyatı bulunur:

Aylık grafiğe bakınca küçük dalgalanmalar görünüyor.

Fiyatta önemli bir değişim yok. Yıllık ve beş yıllık grafikler daha anlamlı bilgiler verir.

Yıllık grafikte, 10 TL civarında giden Euro fiyatının iki ay içinde 18'lere çıktığını görüyoruz.

Kurlara tersinden bakmak daha anlamlı: Bir TL ile kaç Euro alınır? Böyle bakınca TL'nin Euro karşısındaki değer kaybı daha belirgin oluyor:

Bir TL'nin Euro değeri

Sözün Özü: Adaletsiz ama kolay bir vergi türü. __MAE
Talep artıp arz azalınca enflasyon kaçınılmaz oluyor.
Var olan ile yetinmeyi bilmekte büyük bir erdem olsa gerek. __EÖ

45. Tuhaf bir Rüya (13.02.2015)

Yemekten sonra biraz dalmıştım ki Mine aradı, “Necla Abla fenalaştı, hastaneye gidiyoruz.”. Hemen çıktık, 112’den çağrılan ambulans bizden önce varmış. Annemi sedyeye yerleştiriyorlardı. On gün önce çıktığımız özel hastanenin acil servisine gidip durumu anlattık. “Bizde nörolog yok” dediler, “devlet hastanesine gidin.”

Yirmi yıldır her gün önünden geçtiğim Göztepe hastanesine gittik. Daha biz oraya ulaşmadan kabul işlemi yapılmış, doktor durumunu soruyordu. Üç kişilik ambulans ekibine rastladık, “sarı çizgiyi takip edin” dediler, teşekkür ettik. Hastalar durumun ciddiyetine göre kırmızı, sarı ve yeşil alanlardan birine alınıyor. Yerdeki renkli çizgiler sizi o alana götürüyor.

Bekleyenler arasında bir de tekir kedi vardı. İki kişilik yere yayılmış, uyur gibi yapıyordu. Kimse yerinden kaldırıma cesaret edemedi. Yanına gelenler, “Yazık, tek gözü yokmuş” deyince Tekir konuştu: “Tek gözümün yokluğundan şikâyet mi edeyim? Tek gözle sizden iyi görüyorum, varlığı görüp şükretmek gerekmez mi?”

Danışmadaki adama mescidin yerini sordum. Yerleri paspaslayan görevliye seslendi: “Osman bak, amcaya yardım et.” Osman cebinden bir kavanoz çıkardı, yere biraz bal döktü. Tekir koştu, balı diliyle temizledi. Bana döndü “Bal dök yala, burada her yer mescit” dedi.

Annemin yanında doktor vardı, son yapılan tedavinin raporunu istedi. Eve gidip getirdim. Az sonra battaniye istediler. Geri dönüp onu da getirdim. Günlük kullandığı solunum cihazını istediler. Uzun hortumu istediler. Onları da getirdim. Su içmek için pipet bile getirdim. En son, 20 kiloluk oksijen tüpünü istediler.

- Hastanede oksijen yok mu?
- Her odada var ama MR’da yok
- MR’da ne işimiz var?
- Tomografide bir şey göremediler...
- eee?
- MR’a gidilecek, tüp kapıda duracak

“Rüyada olur böyle şeyler” diye düşündüm. Sol elimi Tekir’e uzattım.

- Bir tırnak at bakalım, rüyada mıyız?
- Rüya olsa böyle mantık yürütemezsin
- Sen bir tırmala, hadi durma
- Kıyamam sana, bana bir kötülük yapmadın
- Sen ne güzel kedisin

Olmayan gözüyle alay ettiğimi sandı, tırnağını geçirdi. Elim kanadı ama hiç acı duymadım. Böylece bunun rüya olduğu, rüya içinde kanıtlanmış oldu. Ama Tekir’in içine sinmedi, “Postunu deldim, sana bir dua öğreteyim de ödeşelim. Anan baban için sürekli bunu oku:

Rabbirhamhumâ kemâ rabbeyânî sagîrâ

(İsrâ 17:24)

Peki MR’a nasıl gideceğiz? Osman geldi, “Ben götüreyim Amca” diyerek hasta yatağını itmeye başladı, oksijen tüpünü

de önüne sıkıştırdı, kocaman bir asansöre bindirdi, yerin altına idik. Labirent gibi koridorlardan uçarak geçiyorduk. Her taraftan sular damlıyordu ama duvarlarda büyük tablolar asılıydı. Tek gözlü kedi belirdi, “Osman, acele etme, sana yetiştiriyorlar!” diye uyardı.

Neyse, içinde 20-30 kişinin beklediği sıcak bir odaya girdik. Osman içeri girince durumu anlattı. Meğer MR gece-gündüz hiç durmadan çalışmış, bunlar 3-4 ay önce randevu alıp gece yarısı sıraya girmişler. “Yine acilin hastası araya girdi” diye söylenenler oldu. “Ne ayıp, hem yaşlı hem hasta teyze, elbette öne geçecek” diyen de oldu. Rüya olunca, herkes her şeyi söylüyordu, kulak asmadım.

Acilden de gelsek, burası bekleme odası. Bir saat bekledik. Osman bir paket uzatıp “Amca, sıkıldıysan dışarıda içebilirsin” deyince Tekir çok kızdı, “Osman, adamın ak sakalına baksana, hiç sigara içer mi!” diye azarladı. “Sen ne akıllı kedisin” diye düşündüm ama sol elime baktım, dile getirmedi.

MR’da da bişey çıkmadı, 3:30’da “hadi artık gidin” dediler. Rüya dedik ya, kimse para da istemedi. Osman bir ambulans buldu, eve döndük. Sabah uyandığımda Güler kahvaltı

hazırlıyordu. Annemin evinde her şeyin yeri bellidir, bir santim kıpırdamaz; her şeyin vakti de bellidir, bir dakika şaşmaz. “Ne uzun bir rüya” diye düşündüm, hakikat olmadığı için şükrettim. Elime baktım, kedinin tırnak izleri duruyordu.

Bunlar annemin masa saatleri, ayrıca 5 tane duvar saati var

Sözün Özü: Bazan hayal ile gerçeği ayırmak mümkün değil. Bu hikâyenin ne kadarı hakikat sizce? _MAE

Her gerçekte biraz hayal, her hayalde de biraz gerçek vardır. Tekirin tırnak izi olmasa belki hikâyenin tamamı hayal olacaktı. _AD

46. Tuhaf bir Gözaltı (29.12.2021)

90 yaşındaki sevgili annem uzun süredir rahatsızdı, bakıma muhtaç idi. Pazar sabahı evinde, sükûnet içinde ruhunu teslim etti. **Allah rahmet eylesin.** Pazartesi defnedildi, salı bütün gün akraba ve ahabaplarla görüştükten sonra akşam vakti cenaze evinden çıktık. Yorgundum, eve gidip biraz uyu-mak istiyordum.

Caddebostan Migros'un önünde, evimize iki dakika kala trafik çevirdi. Polis kimlik numarasını girince yüzü değişti, amirine gitti. Hemen ekip çağırdılar, çevirmeyi bırakıp sadece benimle ilgilendiler. Hakkımda arama kararı varmış...

Yol kenarında, karanlık bir duvarın üstünde endişe ile bekliyorum. Hz. Musa'nın Medyen'de bir ağaç altında söylediği dua dilimde:

rabbi innî limâ enzelte ileyye min hayrin fakîr
(Rabbim, bana indireceğin her hayra muhtacım)

Yarım saat sonra gezici ekip geldi, aranan kişiyi tutanakla teslim aldı. Araba yed-i emin otoparka çekildi. Ekip görevini yapıyordu, yolda her konudan konuştuk polislerle... Olay o kadar gerçek dışı göründü ki “belki de rüyadayım” diye düşündüm.

Göztepe hastanesine gelince nedenini sordum, basit bir iş, adli rapor alınacaktı. Acil girişinde oturup sıramızı bekledik. Ekip amiri arabada kaldı, bir polis benimle dururken diğeri kayda gitti. İşte o zaman 7 sene önceki manzarayı hatırladım: Tuhaf Bir Rüya tam burada başlamıştı:

“Evet, evet, rüya olmalı. İşte tek gözlü Tekir yine orada uyuyor” derken gözünü açtı:

- Yine mi sen? Öğrettiğim ayeti okuyor musun?
- Annemi her gördüğümde yedi sene okudum
- Bugün de devamını öğren:

Rabbukum a'lemu bimâ fi nufûsikum

Rabbiniz içinizde olanı en iyi bilendir

O sırada diğer polis geldi, uzun koridorlardan geçip bir bankonun önünde durduk. Kayıt memuru sordu: “var mı bir rahatsızlığınız?” Yok deyince hemşire bile görmeden sağlam raporu aldık.

Göztepe karakoluna gittik, gezici ekip başka bir tutanakla nöbetçi komişere teslim edip ayrıldı. Komiser bazı sorular sorup savcıcıyı aradı, “girişte bekleyin” dedi.

Yarım saat daha geçti, iki sivil polis geldi. Ufak bir sorgu yapıp kendi savcılarını aradılar. Gözaltında olduğumu bildirdiler. Tutuklu mu? “Olabilir” dediler. “Avukatınız varsa çağırın.”

Yine kapının yanında bekliyorum. Önceki gün mezarlık, gecenin erken saatlerinde hastane ve karakol... Şu ayet aklıma geldi:

feſırrû ilallâh (*O halde Allah’a kaçın*)

Yarım saat sonra durum anlaşıldı. İfade vermek üzere çağırılmışım, ama o çağrı bana ulaşmamış. Mahkeme çağırısına uymadığım için aranıyormuşum. Nöbetçi savcının talimatıyla şartlı olarak serbest bırakıldım. Beş gün içinde Çağlayan’da ifade vermem gerekiyor.

Hepsi iki saat ama bana iki ay gibi uzun ve bereketli bir ders oldu. Şunları iyice öğrendim:

- Beden benim olmadığı gibi zaman da benim değil
- Bir anda sağlığını ya da hürriyetimi kaybedebilirim
- Zor zamanlarda en iyi yardımcı Kur’an
- Musibetler Allah’dan gelir, hoş karşıla

Sonrası

2 Ocak’ta ifadeye gittim, savcının sorularına hatırladığım kadar cevaplar verdim. 27 Nisan’da (tam 4 ay sonra) dosyanın kapandığı haberi geldi.

Sözün Özü: Bu satırların yazarının ne kadar naif, ne kadar kırılğan, ne kadar hassas ne kadar ürkek olduğunu bilince bu yaşananı sadece “Rabbimin imtihanı işte” diyerek çözümleyebiliriz. Bu yaşananı yaşaması gereken en son kişi belki Akif Eyler’dır. Ama yaşandı işte. Ne güzel dersler çıkarılmış... _AD

47. Samsun Gemisi ile İzmir (11.08.2006)

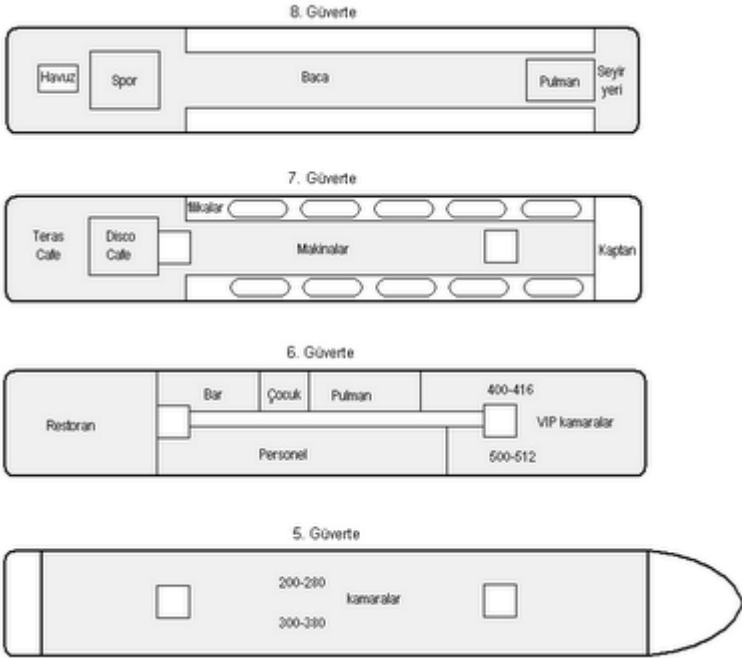
Gemi ile seyahat çok ilginç, insana şehir hayatının unuttuğu birçok şeyi hatırlatıyor. Özel bir firmanın satın aldığı Samsun gemisi, bu yaz İstanbul-İzmir arasında gidip gelmeye başladı.

Samsun gemisi Sarayburnu'na yaklaşıyor

Seyahat

İstanbul-İzmir arasındaki yolculuk 19 saat sürüyor. İkinciye doğru yola çıkıp öğleye doğru diğer limana varıyor. Geminde 160 kadar kamara, restoran, kafeterya, yüzme havuzu bulunuyor. Kamara istemeyen yolcular için pulman koltuk salonları var. Fakat yolcular için bir büfe düşünülmemiş. Su, mendil gibi ihtiyaçları önceden düşünüp yanınızda getirmeniz iyi olur. Elinizde bir de dürbün varsa, yolculuğun tam keyfini çıkarabilirsiniz. Bir harita ve pusula da yolu takip etmek için gerekli.

Güverte planı

Günbatımı

Güneşin batışı denizde de çok güzel. Çoğu zaman uzak-taki bir bulutun ardında kayboluyor. Hiç bulutsuz bazı ender günlerde ise, güneş denizin içine "batıyor." Dümdüz mavi bir ufukta alçalan kırmızı bir disk suyun içine giriyor.

Denizde Gece

Uzun deniz yolculuğu yaptıysanız gecenin dehşetini bilirsiniz. Denizin gecesi asla karanınki gibi değil. Güneş battıktan sonra batı ufku bir saat boyunca renkten renge giriyor. Yeşil hariç, bütün renklerin pastel tonları sırayla görünüyor. Sonuna doğru deniz tamamen kararmışken ufukta hafif beyazlık kalıyor. Bu arada yıldızlar görünmeye başlıyor. Gece bütün ağırlığı ile üstümüze çöküyor.

Gecenin apayrı bir güzelliği var elbette. Mehtaplı zamanlarda, ay ışığı gecenin dehşetini biraz azaltıyor. Aysız ve bulutsuz bir gecede belki samanyolu da görünüyor. Burçlar, kanyıldızlar hep gecenin süsü oluyor.

Geminin arkasına geçince, pervanelerin suda çıkardığı ses duyuluyor. Deniz ise tümüyle karanlık, kendini göstermiyor. İşte o zaman denizde gecenin dehşetini hissediyorsunuz.

Özellikle Çanakkale boğazından geçerken, uzaktaki gemilerin ışıklarını seyretmek çok hoş. Asırlardır yerleşmiş denizcilik kurallarına göre, büyük gemiler iki direktte birer beyaz ışık ile iki yanda birer renkli ışık taşımak zorunda. Geminin sağı olan sancak tarafında yeşil, iskele tarafında kırmızı renkli ışıklar var. Böylece, çok uzaktaki gemilerin bile hangi yöne gittiğini hemen anlıyorsunuz: Yeşil görüyorsanız diğer gemi sağa gidiyor, kırmızı görüyorsanız sola.

Kırmızı ve yeşil ışıklarla birlikte iki beyaz ışığı da görüyorsanız tehlike var: Diğer gemi tam üstünüze geliyor. Bu durumda ya iki gemi de dümeni sağa kırarak birbirlerinin sağından geçiyor, ya da soldaki sağdakine yol veriyor.

Sabah

Gecenin sonu yaklaşınca, akşamki renkler dizisi doğu ufkunda tersinden gözleniyor. Önce bir çizgi gibi fecrin beyazlığı çıkıyor. Sonra renkler görünüyor ve yıldızlar siliniyor. Aydınlık etrafı kapladıkça karanlık yok oluyor.

Birden güneş kendini gösteriyor, parlak bir nokta. Sonra yükselen kızıl disk, yorulmadan, bıkmadan bizi ısıtıp aydınlatmayı sürdürüyor.

Geceler sonsuza kadar sürmüyor.

Gemimiz İzmir Alsancak limanında

Sözün Özü: Bu güzel hatıralara ev sahipliği yapan Samsun gemisinin 2021 yılında hizmet dışına alınıp söküldüğünü öğrenmek hüznlendirdi. Ama gecelerin sonsuza kadar sürmediği gibi hiçbir şey de sonsuza kadar kalıcı değil elbette.

Geceyi hissetmek, batan güneşin ve yeniden doğan güneşin renklerini görmek denizde bambaşka olsa gerek.
_AD

48. İstanbul'un Yedi Tepesi (13.06.2005)

İstanbul Belediyesinin amblemindeki yedi küçük üçgen, üzerinde şehrin kurulduğu tepelerin simgesi. Herkes yedi tepeden söz eder, ama bu tepeleri bilen var mı?

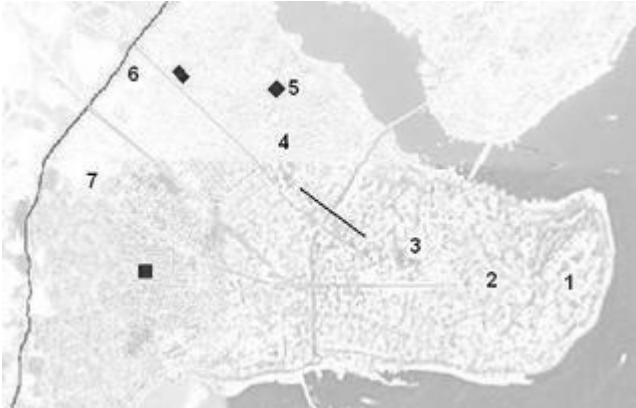
Haluk Dursun, geçen ay yaptığımız bir Boğaz gezisinde şöyle demişti:

“İstanbul’u iyi bilirim” diyenlere yedi tepenin nerede olduğunu sorun, “1. Çamlıca” diye başlarsa gerisini dinlemeyin.

İstanbul’un simgesi olmuş bu tepeler şehrin surlarla çevrili olan Konstantiniye (Constantinople) olarak bilinen en eski bölümünde. Eski Roma yedi tepe üzerinde bulunduğu gibi, Yeni Roma olarak kurulan bu güzel şehir de öyle ün yapmış.

“İstanbul’u en iyi bilenimiz” John Freely’nin kitabında bu tepeler tek tek anlatılmış. Tepelerin isimleri artık unutulmuş, ama numaralarında herkes anlaşıyor:

1. Topkapı Sarayı, Sarayburnu, Ayasofya
2. Çemberlitaş, Nuruosmaniye Camisi, Cağaloğlu
3. Beyazıt Camisi, Üniversite, Süleymaniye Camisi
4. Fatih Camisi, Zeyrek Kilise Camisi
5. Yavuz Selim Camisi, Rum Lisesi, Fener
6. Edirnekapi, Mihrimah Camisi, Tekfur Sarayı
7. Çapa, Cerrahpaşa, Haseki Külliyesi, Samatya

Bu bilgileri Online Encyclopedia'dan teyid ettim:

Hence the claim of Constantinople to be enthroned, like Rome, upon seven hills.

1. the Seraglio, St Sophia and the Hippodrome;
2. the column of Constantine and the mosque Nuri-Osmanieh;
3. the Seraskereate Tower and the mosque of Sultan Suleiman;
4. the mosque of Sultan Mahommed II, the Conqueror;
5. the mosque of Sultan Selim;
6. Tekfour Serai and the quarter of Egri Kapu;
7. Avret Tash and the quarter of Psamatia.

Haritadan görüldüğü gibi, Atatürk Bulvarı şehri Unkapanı'ndan Yenikapı'ya kadar ikiye bölüyor: İlk üç tepe üzerindeki Eminönü ilçesi bulvarın doğusunda. Batıda kalan Fatih ilçesi de Menderes Bulvarı ile tekrar bölünmüş: Yedinci tepe Marmara'ya bakarken, kalan üç tepe Haliç kıyısında.

İstanbul'un tepeleri, üzerindeki binaların ağırlığı ile sanki küçülüp gitmişler. Zaten tarihi yarımada'nın en yüksek noktası olan Edirnekapi'nin yüksekliği sadece 70 metre, Birinci Tepe ise bunun ancak yarısı kadar. Uzaktan bakınca, İkinci ve Üçüncü tepeleri ayırmak imkansız. Aynı şekilde, Dördüncü ve Beşinci tepeler de neredeyse bitişik.

Kaynak: <http://museums.ncl.ac.uk/>

Binalardan arındırılmış bu temsili resimde tepeler daha belirgin. Kuzeydeki bentlerden su yolları ile gelen içme suyunu Dördüncü tepeden Üçüncü tepeye aktaran Bozdoğan Kemeru de gösterilmiş. Ayrıca, şehrin yüksek noktalarında su toplayan sarnıçlar da bu resimde işaretli. Yedinci tepenin etrafındaki vadide (Menderes Bulvarı) şimdi yer altına alınmış olan Lykos deresi akarmış.

Açık hava sarnıçları en yüksek üç tepenin zirvelerine yakın dev havuzlar. Bunlar yaklaşık 150 metre kenar uzunluğu olan dikdörtgen alanlar. En az 10 metre yükseklikte su aldığına göre, milyon ton mertebesinde bir depo kapasitesi söz konusu.

- Aspar: Beşinci tepede, Yavuz Selim Camisi yanındaki park
- Aetius: Altıncı tepede, Karagümrük'te Vefa stadı
- Mocius: Yedinci tepede, Fındıkzade'de Fatih spor tesisleri

Kapalı sarnıçların en büyükleri ise İkinci tepede: Yerebatan (Basilica) ve Binbirdirek (Philoksenus) sarnıçları.

Bu tepeleri görebilmek için en uygun yerler:

- Galata Kulesi
- Kasımpaşa kıyısında Haliç vapuru
- Eyüp sırtlarında Piyer Loti
- Yenikapı açıklarında Hızlı feribot

Sarayburnu açıklarından Haliç'in içine doğru doğru ilerledikçe, altı tepe üstündeki 10 anıt-eser sırayla karşımıza geliyor:

Sultanahmet C, Ayasofya, Topkapı Sarayı, Nuruosmaniye C, Beyazıt C, Beyazıt Kulesi, Süleymaniye C, Fatih C, Yavuz Selim C, Mihrimah C.

Sözün Özü: Yedi tepeli İstanbul, ecdadın her bir tepesini özenle süslediği, kıyamete kadar İslam kalması için nadide camilerle mühürlediği, su yolları ve sarnıçlarla hayat verdiği kadim şehir. Bugün yüksek ve çirkin binaların altında ezilmiş ve kötü kullanılıyor olsa da kıyamete kadar kalıp neslimize de can verecek inşallah. __AD

49. Haliç the Golden Horn (27.06.2005)

Yabancıların “Altın Boynuz” deyip hayran kaldığı Haliç’i yakından görmek için yeni bir fırsat doğdu: İDO’nun **Haliç vapurları** sürekli çalışıyor. Buçuklu saatlerde karşılıklı olarak kalkıyor, sekiz iskeleye uğradıktan sonra elli dakikada seferi tamamlıyor. Kullanılan yeni vapurlar hem eskilerden daha hızlı, hem de iskeleye burundan yanaşıyor, halatla bağlamaya gerek kalmıyor.

Tarihi şehir İstanbul’un Bizans surları dışında üç önemli yerleşim yeri vardı: Üsküdar, Galata ve Eyüp. Bunların eski adı bilâd-ı selâse, yani tripoli, üçlü şehir. Haliç vapuru bu üç semt ile eski İstanbul’u birbirine bağlıyor. Bu yolculukta **İstanbul’un yedi tepesinden** altısı görüş alanımıza giriyor. Marmara tarafında kalan yedinci tepe Haliç tarafından hiç görünmez.

Üsküdar’dan ayrıldıktan az sonra dört tepe önümüzde: Topkapı Sarayı, Cağaloğlu, Süleymaniye ve Fatih. Arkamızda Anadolu yakasının daha yüksek tepeleri: Büyük Çamlıca, Küçük Çamlıca, Kayışdağı ve Aydos. Sarayburnu açıklarında dikkatimizi Birinci tepe üzerinde yoğunlaştırıyoruz: Gülhane Parkı, Topkapı Sarayı, Ayasofya ve Sultan Ahmet Camisi karşımızda.

İlk durağımız, Galata’nın iskelesi olan **Karaköy**. Şimdi İkinci tepenin önündeyiz: Yeni Cami, Büyük Postane, Cağaloğlu ve Nuruosmaniye. Beyazıt Camisi hemen yanında, aralarında Kapalıçarşı olmalı. Galata Köprüsü’nün altından geçerek eski bir zindanın yanındaki **Eminönü** iskelesine yanaşıyoruz.

Artık Üçüncü tepe karşımızda: Beyazıt Kulesi, muhteşem Süleymaniye ve kıyıda Sinan'ın eseri şirin Rüstem Paşa Camisi. Eminönü iskelesinden kalkıp biraz yol alınca arkada Şehzade Camisi ve su kemeri görünüyor. Atatürk Caddesinin doğusunda geçtiğimiz ilk üç tepe, batısında diğer üç tepe. İki tepe arasındaki vadi çok belirgin, Bozdoğan su kemeri ile bağlanmış. Unkapanı Köprüsünü geçtikten sonra karşımızda Dördüncü tepe: Fatih Camisi ve Zeyrek Kilise Camisi.

Haliç'in karşı yakasında **Kasımpaşa** iskelesi açıklarında altı tepeli bir arada görebiliyoruz. Sonraki iki durak Beşinci tepenin altında, birbirine çok yakın **Fener ve Balat** iskeleleri. Yukarıda Yavuz Selim Camisi, yamaçta kırmızı tuğla Rum Lisesi, kıyıda dökme demirden Bulgar Kilisesi.

Kullanımdan kaldırılmış eski Galata Köprüsünün içinden geçerek eski İstanbul'un son durağı **Ayvansaray'a** geliyoruz. Altıncı tepenin zirvesine Edirnekapı Mihrimah Camisi ve Tekfur Sarayının kalıntıları hâkim. Tamir edilmiş Bizans surları da bu bölgede. Karşı kıyıda emektar tersane ve R. Koç müzesinin ilginç taşıtları görünüyor. Çevreyolunun üç parçalı köprüsünün altından karşıya geçiyoruz. **Sütlüce** iskelesinin batı tarafındaki mezbaha binası iş merkezine dönüştürülüyor. Görülmeye değer Minyatürk için de bu iskelede inilecek.

Son durak **Eyüp**, doğu tarafında mavi çatılı Feshane, önümüzde Eyüp Sultan Camisi ve kuzeyde Eyüp mezarlığı. Tepede Haliç'e hâkim, doyulmaz manzaralı Piyer Loti. Burada bir iki saat oyalandıktan sonra aynı yoldan Üsküdar'a geri dönüyoruz. Gene aynı tepelerin önünden boylamasına Haliç'i ve enlemesine Boğaziçi'ni geçiyoruz.

Sözün Özü: İstanbul, her taşı altın, her köşesi züm-rüt şehir. Bilerek ve hissederek yapılan her gezinti insanı şehre, tarihe ve insanlığa bağlıyor. Medeniyetler zinciri bu şehirde kurulmuş. Ecdadım Osmanlı da bu şehrin tacına en son elması takıvermiş. _AD

50. Dünden Bugüne Yapay Zekâ (16.05.2023)

Kültür Konseyi Derneğinin başkanı Dr. Metin Eriş aradı ve Yapay zekâ konusunda özel bir sunum rica etti. “Benim uzmanlık alanım değil, konuyu çok daha iyi bilenler var” dedim ama sonra Ağabeyimizi kıramadım, kabul ettim. Sunumun özeti bu sayfada.

Dr. Metin Eriş ve hatırası

Nasıl başladı

“Artificial intelligence” Yapay zekâ deyimi ilk olarak 1956 yılında ABD’de bir konferansta kullanıldı. Bundan üç yıl sonra, 10 TL paralarda resmi olan matematikçi Cahit Arf’ın başka bir konferansta şunu sorduğunu görüyoruz: “Makine düşünebilir mi?”

Nerdeyse 70 yıllık bir kavram ama bu sorunun cevabını hâlâ bilmiyoruz... İlk yarım asırdaki gelişmeler arka planda kaldı, çoğunluğu görünür hale gelmedi. Son 10 yılda artık hayatımıza girmeye başladı ve içinde bulunduğumuz 2023, muhtemelen “Yapay zekânın patladığı yıl” olarak tarihe geçecek.

1970'lerde genel bir zekâdan vazgeçip uzman sistemler üstünde çalışıldı ve başarılı sonuçlar alındı. 1997'de bilgisayar yazılımının satranç şampiyonunu yenmesi böyle bir başarı.

https://tr.wikipedia.org/wiki/Deep_Blue

Ne işimize yarar

Enerji alanında üç önemli devrimin gerçekleşmesi asırlar sürmüştü: Önce kömür yakarak elde edilen buhar gücü, sonra muhtelif yakıtlardan ve akarsulardan üretilen elektrik, şimdi doğrudan güneşten beslenen enerji panelleri. Yaklaşık 300 yıllık bir gelişmenin özeti...

Bilişim konusundaki devrimler çok daha hızlı: 1980'lerde kişisel bilgisayar, sonra internet; 2000'lerde tanıştığımız mobil cihazlar, GPS, web aramaları, akıllı telefon, navigasyon... 40 yıl içinde bunların hepsine alıştığımız gibi, yapay zekâ uygulamaları da böyle yararlı ve vazgeçilmez olacak.

Şu sırada en yaygın kullanılan ChatGPT yazılımında ahlak ilkeleri ön plana alınmış. Mesela şu cevap kayda değer:

Kimseye zararı yoksa ChatBot'lara yanlış bilgi vermek caiz midir?

Hayır, ChatBot'lara yanlış bilgi vermek etik olarak doğru değildir. ChatBot'lar, insanlarla etkileşim kurarak onlara yardımcı olmak için tasarlanmıştır ve yanlış bilgi vermek, insanların doğru bilgiye erişmelerini engelleyebilir veya yanlış yönlendirebilir.

Ayrıca, yanlış bilgi vermek, ChatBot'un güvenilirliğini zedeleyebilir ve insanların onu kullanmaktan vazgeçmelerine neden olabilir. Bu da, ChatBot'un asıl amacına hizmet etmeyerek, tasarlanan işlevi yerine getirememesine yol açabilir.

Açık kaynak nedir

OpenAI adındaki “open” kelimesi sizi yanıltmasın. OpenAI, Google, Apple, IBM, hepsi kâr amacı güden firmalardır, açık kaynakla ilgileri yoktur. Açık kaynak YZ yazılımı genellikle üniversitelerde üretiliyor ve gelişmesini sürdürüyor. Yapay zekâyı kontrol edebilmek için tek umut olarak görüyorum.

Uygulama alanları

Metin (ChatGPT), görüntü (DALL-E), kodlama (Copilot)
 Bireysel kullanımda metin araçları: Çeviri yap, Özetle, Sadeleştir, Açıkla, İyileştir, Analoji kur, Grafik/tablo hazırla
 Ticari kullanım: Ürün tasarımı, imalat, dağıtım, müşteri ilişkileri...

Ulusal kullanım: Eğitim, tarım, ulaşım, iletişim, tıp, hukuk, savunma, diyanet

(Kontrol edemediğimiz sistemlerden İslam ve Kur'an hakkında güvenilir bir cevap beklemeyin)

2 Mayıs 2023 Yapay Zekâ Sunumları

2023 Bahar aylarında yapılmakta olan sunum listemiz kesinleşti. Sunumların ikisi SEKAM faaliyeti:

11 Mart ve 20 Mayıs -- SEKAM

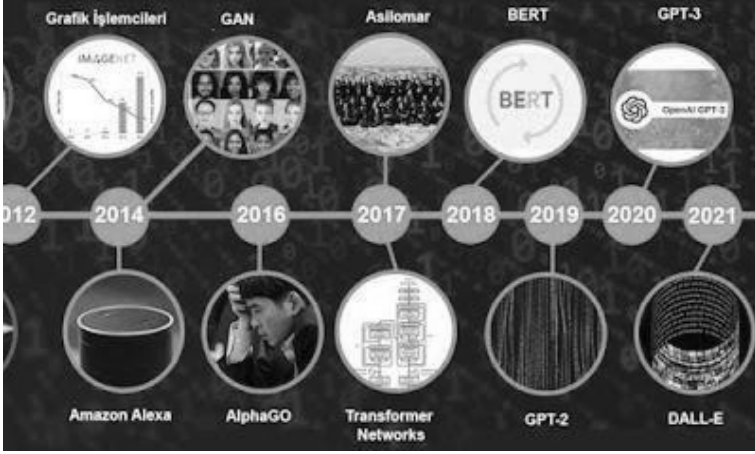
Bu iki sunum Sosyal Ekonomik Araştırmalar Merkezi'nin faaliyeti olarak yayınlandı. Diğer sunumları Yapay Zekâ ve İnsan mail grubunun faaliyeti olarak düzenliyoruz. Kayda alınan sunumlar Okuyun5 kanalında diğer videoların arasında da görünüyor.

<https://youtube.com/@okuyun5>

Sözün Özü: Yapay zekâ ile ilgili gelişmeler toplumun her kesiminde 2020 yılından beri hayatın gündemine oturdu. Konuyu anlamaya çalışan insanlar bilgi sahibi insanların etrafında toplanmaya başladı. Artık benimsendi. Yargılanmıyor. Yapay zekâ insanları iki üç yıl kadar önceki gibi hayrete düşürmüyor. Ancak yeniliklerin önü arkası kesilmiyor. Yakında yeni bir dalga gelirse şaşırmamak gerekiyor. Açıklamalı yapay zekâ... _EÖ

51. Yapay Zekânın Tarihçesi (24.06.2023)

Yapay Zekânın geçmişi hakkında Türkçe bir kaynak:

yapay-zekâ-zaman-cizelgesi (2012-2021)

Yapay Zekâ ve İnsan mail grubunu kurduktan sonra, sık sık sunum davetleri alıyorum. Son olarak Durmuş Günay Hocamın davetiyle, Yapay Zekâdan Korkalım mı? konusunu anlatmıştım. Sunumda bahsi geçen tarihçeyi daha okunaklı hale getirmek için Yapay Zekâdan yardım istedim. ChatGPT haki-katen güzel bir tarihçe üretti. Biraz düzelterek sunuyorum:

Yapay Zekâ (YZ) tarihi, 1956'da başlıyor. John McCarthy, Yapay Zekâ terimini ilk kez, önde gelen bilim insanlarının insan zekâsını taklit etme yeteneğine sahip makineler oluşturma konusunu tartışmak için bir araya geldiği Dartmouth Konferansı'nda kullandı. McCarthy ve diğerleri, dil kullanma, problem çözme ve öğrenme gibi insan zekâsının özelliklerini sergileyen bir "makine dilinin" oluşturulmasını önerdi.

1960'ların başlarında, YZ'nin insan dilini kullanma becerisi Joseph Weizenbaum tarafından geliştirilen ELIZA ile başladı. ELIZA, bir insanla doğal dilde konuşabilen ve basit

konuşma kalıplarını taklit edebilen ilk sohbet robotuydu. Basit yapısına rağmen, ELIZA, YZ'nın insan dilini kullanma potansiyelini gösteren bir kilometre taşı oldu. YZ'nın erken dönemlerindeki heyecan verici başarılar uzun sürmedi. Basit dil modelleri gerçek çevirilerde tökezledi.

1970'lerde beklenen ilerlemelerin gerçekleşmemesi nedeniyle bir hayal kırıklığı dönemi yaşandı. Bu dönem, Yapay Zekâ Kışı olarak adlandırılıyor. İlk YZ modellerinin dil anlama, problem çözme ve genel zekâ gibi alanlarda sınırlı başarıya ulaşmasının ardından, finansman ve ilgi azaldı. Ancak bu dönem, aynı zamanda YZ'nın uzmanlık alanlarına daha odaklanmış bir yaklaşımın gelişmesine de yol açtı.

1980'lerde "Uzman Sistemler" adı verilen odaklanmış YZ modelleri yükselişe geçti. Uzman sistemler, belirli bir konuda derin bilgiye sahip olacak şekilde programlanmış ve belirli görevleri gerçekleştirme yeteneğine sahip olacak şekilde tasarlanmıştı. Bunlar arasında medikal teşhis koyma, hukuki tavsiyelerde bulunma ve karmaşık veri tabanlarını yönetme yetenekleri bulunuyordu. Bununla birlikte, bu sistemler genellikle tek boyutlu ve genel problem çözme yeteneklerinden yoksundu, dolayısıyla bu dönemin başarıları sınırlı kaldı.

1990'lar, YZ'nın gelişiminde yeni bir dönemi işaret ediyor. Bu dönem, Makine Öğrenmesinin yükselişine tanıklık etti. Makine öğrenmesi, bilgisayarların karmaşık modeller ve algoritmalar kullanarak verilerden öğrenme yeteneğini vurgular. Bu dönemin en büyük başarılarından biri, 1997'de dünya satranç şampiyonunu yenen IBM'in Deep Blue bilgisayarı oldu. Bir bilgisayarın, karmaşık bir oyunu işin ustası bir insandan daha iyi oynayabileceğini gösterdi.

2000'ler, YZ'nın internet, iletişim ve GPS gibi günlük teknolojilerimizin ayrılmaz bir parçası olduğu bir dönem oldu. Google gibi şirketler, web aramalarını geliştirmek için Yapay Zekâ algoritmalarını kullanmaya başladı. Akıllı telefonlar, Yapay Zekâ'yı daha fazla kişiye ulaştıran cihazlardı ve GPS hiz-

metleri, restoran önerileri ve hava tahminleri gibi bilgileri kullanıcılara sunmak için YZ teknolojisini kullandı. Ref: Bilgisayar cebimize nasıl sığıdı

2010'larda, Makine Öğrenmesi'nin yeni bir alt dalı öne çıktı: Derin öğrenme, büyük miktarda veriden karmaşık desenleri öğrenmek ve anlamak için yapay sinir ağları kullanır. Bu teknoloji, görüntü ve ses tanıma gibi alanlarda büyük ilerlemeler sağladı.

2020'lerin başlangıcında, Yapay Zekâ teknolojisinin bir sonraki büyük dalgası olarak Oluşturucu YZ (Generative AI) öne çıktı. Bu teknoloji, makinaların öğrendikleri verilerden yeni ve özgün içerik oluşturabilme yeteneğine sahip olmasını içerir: metin oluşturma, resim ve müzik yapma ve hatta kod yazma gibi alanlarda uygulamaları olan heyecan verici bir gelişme. Bugün için, Oluşturucu YZ'nin en çarpıcı örneği OpenAI tarafından geliştirilen GPT modelleridir.

Sonuç olarak, Yapay Zekânın tarihçesi, sürekli ilerleme ve evrimin bir hikâyesidir. Her dönem, bilim insanları ve mühendisler, insan zekâsını taklit edebilen ve belirli görevleri yerine getirebilen makineler geliştirmek için yeni ve heyecan verici yöntemler keşfetmiştir. Bu trendin önümüzdeki yıllarda iyice hızlanacağı tahmin ediliyor.

Sözün Özü: Yapay zekâ otomatik işlem yapan makinelerden kendi kendine karar veren makinaların gelişmesine doğru inanılmaz bir hızla ilerliyor. Hayâlden hâlden anlamaya doğru yolculuk devam ediyor. Bugünün insanının anlamakta zorlandığı bir gelişme yaşanıyor. Yapay Süper zekâ ve yapay sorumlu zekâ geliştirme gayretleri tetikleniyor. Kim ne bilir daha neler olacak. Ama şu gerçek ki gelecek nesillerin yaşamları bizimkisi gibi olmayacak. Toplumlarda gelişiyor. İnsan da gelişiyor. Gelişen aslında yapay zekâ değil insan zekâsıdır. _EÖ

52. İsimler Değişmesin (08.12.2004)

İsim bir insanın en önemli kimliği iken neden değiştirilir? Okuldaki arkadaşımız “Fatma Kaya” nasıl birden “Aysel Uysal” olur? Yıllarca kendini alıştırdığı ismini bırakıp da eşinin adını taşımak neden?

Burada iki temel varsayım var, toplum olarak şartlanmı-
şız, başka türlü olamayacağını düşünerek:

* Bir ailede herkes aynı soyadını taşımalı

* Nüfus kayıtlarında aile fertleri bir arada olmalı

Bunların ikisi de gereksiz, çağdışı, kadınlar için ek yük
getiren varsayımlar. Bu kuralları şöyle basitleştirebiliriz ne kay-
bederiz?

* Her kişi babasının soyadını taşır

* Her kişi babasının nüfus kütüğündeki kayıtlara eklenir

Böylece, evlenme ve boşanmalarla insanların isimleri ve
nüfus kütükleri değişmeyecek. Kimlik krizinden ve gereksiz
bir işlemekten kurtulacağız.

Peki, “Fatma Kaya” nasıl “Aysel Uysal” oldu?

Vukuatlı nüfus kaydından takip edelim:

* Doğum: Fatma Aysel Kaya

* Evlenme: Fatma Aysel Çalışkan, kayıt Ordu’ya nakledildi

* Boşanma: Fatma Aysel Kaya

* Evlenme: Fatma Aysel Uysal, kayıt Kars’a nakledildi

Kızcağızın adı hep Aysel idi, aslında. Ama okulda öğre-
tmenler hep ilk ismi kullandığından, herkes ona Fatma derdi.
Böylece Fatma onun esas kimliği olmuştu. İlköğretimdeki bu
küçük kimlik krizinin üstüne, üç kere daha adı değişmiş ve üç
kere nüfus kayıtları taşınmıştı.

Kimse kalkıp “Medeni Kanun iki ismi de taşımaya izin
veriyor” demesin. Pratikte bunu uygulamaya imkan olmadı-
ğı görüldü. Kadınlar hâlâ evlenmenin “erkeğin ailesine veril-
mek” olduğu, boşanmanın normal kabul edilmediği bir gele-

neğın bıraktığı yükü taşıyorlar. Nüfus kayıtlarında “isimler ancak mahkeme kararı ile değişir, evlenme ve boşanma ile değişmez” anlayışı kabul edilmeden bu yükten kurtulamayız.

Sözün Özü: Soyadı, soyadının büyük harflerle yazılması bize cumhuriyetin dayatması. Belki de Osmanlı'dan kaçış veya İslam'dan uzaklaşma. Yeniden dirilişte bu konu da tartışılmalı ve köklere erişim kesilmemeli. Çünkü insan ancak kökleri ile güçlü olur. __AD

53. Vefa ve Eski Dostlar (21.10.2024)

İstanbul Teknik Üniversitesi

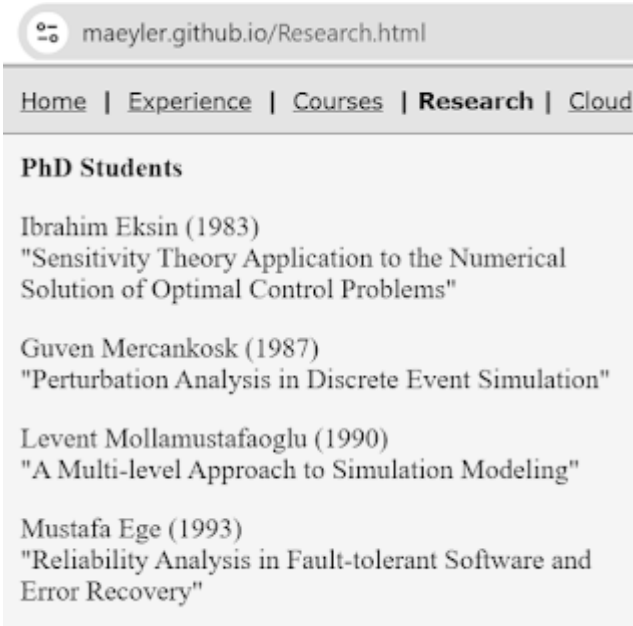
*İTÜ Güneş saatinin önünde üç ihtiyar
Yorgo İstefanopulos, İbrahim Eksin, Akif Eyler*

Ağustos sonunda sıcaklar azalırken eski bir arkadaşım, İbrahim Eksin aradı: “Hocam, 40 yıl önce doktora tezimde birlikte çalıştığımız iki hocamı İTÜ’ye davet etmek istiyorum.” Ne güzel dedim, vefalı insanlar henüz bitmemiş, kırk yıl aradan sonra bugün bir araya geldik.

Bu toplantı bana 50 yıl önce, Boğaziçi Üniversitesinin ilk yıllarında ders aldığım kıymetli hocalarımı hatırlattı: Fizik bölümünde Haluk Beker, Matematikte Attila Aşkar, Makede Michael Green, Elektronikte Yorgo Hoca... Ortak hocamızın MIT’den sonra BÜ’ne dönüş hikâyesini kendisinden dinleyelim:

1971 yılında Boğaziçi Üniversitesi kuruldu. 1972 yılında da ben geldim. O zaman bir heyecan yaratmış olmalıyım, Amerikalıların bir kısmı kalmış fakat Türk hocaların hepsi yaşlıydı. Aralarında en genci Sabih Tansal vardı sonradan rektörümüz de olmuştu. Ben 28 yaşında hoca olarak geldim, öğrencilerim 22 yaşındalardı. Aramızda az yaş farkı vardı, hepsiyle arkadaş olmuştuk ve yepyeni dört ders açmışım.

Bu hocaların yazdığı referanslarla, Osman Balcı'nın benim için yaptığı başvurulara olumlu cevaplar geldi. Hocalarımın yolundan doktora gittim ve beş yıl beş gün sonra memlekete döndüm. İşte İbrahim Eksin'i o zaman tanıdım. Yorgo Hoca ile doktora tezi üstünde çalışıyordu ve bir noktada tıkanmıştı. Beni eş-danışman yaptılar ve çalışması ivme kazandı:

Doktora öğrencilerim içinde açık ara ilk sırada Eksin

1980'lerin ikinci yarısında üçümüzün yolu ayrıldı. Eksin İTÜ'ye, Eyler yeni kurulan Bilkent'e geçtiler. 2005'de Yorgo Hocamız da Işık Üniversitesine geçti ve uzun yıllar yöneticilik yaptı. Hâlen oradaki derslerini sürdürüyor. Bana da "sakın boş durma, beynini meşgul et" öğüdünü verdi.

Sözün Özü: Vefa, hatırlamak, gönül yapmak çok ama çok güzel insani erdemler. İnsan kalmak için bunlara ihtiyacımız var. Yapay zekâ çağında, yapay zekânın mekanik öğrenmesi nedeniyle bu güzel duygular yok oluyor. Elden ele, gönülden gönüle, hocadan öğrenciye, babadan evlada, dosttan dosta bu güzel duygular nakledilmeli. __AD

54. Mustafa Yeşilyurt (04.10.2017)

Yıl 1968. Ankara Fen Lisesinin 5D sınıfında yatılı öğrenciyim. Okulun ikinci yılına başlarken, haftada bir saat olan din bilgisi dersleri boş geçiyordu. Birkaç hafta sonra genç bir mühendis, öğretmen olarak geldi. Yaşı 25 civarındaydı, bizden ancak 10 yaş büyük. Fakat o da ne? Din dersi olarak daha önce hiç duymadığımız şeyler anlatıyordu: Tabiat kitabı, haşır, hesap gibi yepyeni kavramlar. Hiç “namaz kılın” demediği halde belki on kişi namaza başladı. Mustafa Hoca ikinci dönem çağırılmadı tabii, din derslerine tarih hocasını girmeye başladı.

Yıl 1999. Otuz yıl sonra, kuzenim Selami ile Medine hava limanında pasaport kuyruğundayız. Birden aklıma geldi, o gizemli öğretmenin bu kutlu şehirde oturduğunu duymuştum. Kuzenime “Lisede bize din dersi anlatan Mustafa Yeşilyurt vardı, şimdi Medine’de oturuyormuş” dedim. Önümüzdeki ak sakallı, nur yüzlü şahıs döndü, “Mustafa Hocanız benim” dedi, bizi kucakladı, telefon falan verdi ama o zaman iletişim imkanları çok azdı, bu fırsatı değerlendiremedik.

... ve bugün vefatını öğrendik

Medine’de yaşayan Mustafa Yeşilyurt Ağabey, hayatı boyunca hazırlandığı ve daima hatırlattığı ölüm hakikatiyle âlem-i visal ve mecmû-u ahlâb olan âlem-i berzaha intikal ederek Rahmet-i Rahmâna kavuşmuştur. [...] Onun Allah’a itaat ve Rasulullah (sav) efendimizin sünnetine ittiba, Kur’an’a sadakatte titizlikle gayret etmesinin bir tezahürü olarak nasihatlerinin tam tesirine çokça şahit olunmuştur. Kendini ziyaret etmek isteyenlere “Dua edin ziyaret yerine bir kişiye kitap ulaştırın” derdi.

Mustafa Yeşilyurt dualarla ahirete uğurlandı

Mustafa Yeşilyurt ağabeyin cenaze namazı ikindiden sonra İstanbul Fatih camiinde kılındı ve Eyüp Sultan kabristanının da dualarla defnedildi.

Sözün Özü: Allah rahmetiyle karşılaşın, Hakikat Yurdunda bizi de ona komşu eylesin.

Samimi olarak yapılan bir eylem insan ruhuna mutlaka dokunuyor. “Hiç “namaz kılın” demediği halde belki on kişi namaza başladı.” Bir şeyi zorla dikte etmeniz insana ruhuna etki etmez. Ancak, kalben istemek mutlaka tesir edecektir.

Güzel ruhlu güzel insanlara selam olsun. __AD

55. Fuat Sezgin'in Ardından (30.06.2018)

Her fâni gibi, Fuat Sezgin Hocamız da âhiret yoluna gitti.
Allah rahmetiyle karşılasın.

Hocanın kabri müzenin kapısının karşısında

Fuat Sezgin Hoca ile müzenin kurulmasında iki sene birlikte olduk. Müzenin içindeki aletlerin yapılmasında ve müzenin kurulmasında olağanüstü gayreti var. Onun katkılarını değerlendirecek durumda değilim ama katkılarının hangi boyutlarda olduğunu hepimiz tahmin edebiliriz. Hocanın günlük çalışma süresi 16 saatti, biz onun çalışma seviyesine ulaşamazdık. Hoca'nın bilimden başka hayatı yokmuş. Bunu iki sene boyunca da bizzat gözlemledim. Milyonda bir gelen bir şahsiyet olduğunu düşünüyorum.

Biz Fuat Sezgin'in hayaline hiçbir zaman ulaşamayız. O da bunun farkındaydı tabii. Hiç görmediği bilimsel aletleri kitaplardan okuyarak yapıyordu, bunu kimden bekleyebilirsiniz. Zaten tezi de o, İslam Bilim düşüncesi unutulmuş ama bunlar kitaplarda kayıtlı diyor. "Kitaptan okuyarak o aletleri yapabilir miyim?" Hakikaten yapılabildiğini gösterdi. Bunu yapabilmek için hem o kitabı okuyabilmesi, hem o kitapta anlatılan bilimi anlaması, son olarak da o aleti yapabilecek beceriye sahip olması lazım. Kendi adıma bu üçünden sadece bir tanesi bende var, kitapta bahsedilen fiziği anlayabilirim. Fuat Hoca bunların üçünü de aşmış birisidir, yüzlerce farklı aleti kitaptan okuyarak yapıp, müzede sergileyerek ülkemize bu alanda büyük değer katmıştır.

KERVAN

...deve de bizim, diyar da

Geçtiğimiz günlerde irtihal eden, İslam Bilim ve Teknoloji Tarihi Müzesi'nin kurulmasında beraber çalıştığımız Fuat Sezgin hakkında neler söylemek istersiniz?

Biz Fuat Sezgin Hoca ile müzenin kurulmasında iki sene birlikte olduk. Müzenin içindeki aletlerin yapılmasında ve müzenin kurulmasında olağanüstü gayreti var. Onun katkılarını değerlendirecek durumda değilim ama katkılarının hangi boyutlarda olduğunu hepimiz tahmin edebiliriz. Hocanın günlük çalışma süresi 16 saattir, biz onun çalışma seviyesine ulaşamadık. Hocanın bilimden başka hayatı yokmuş. Bunu iki sene boyunca da bizzat gözlemledim. Milyonda bir gelen bir şahsiyet olduğu düşünüyorum.

Fuat Sezgin Hoca'nın ilmi ve kültürel alanda sahip olduğu bilinci kazanmak ve hayalini kurduğu bilimsel seviyeye ulaşmak için birey ve devlet olarak neler yapılabilir?

Biz Fuat Sezgin'in hayaline hiçbir zaman ulaşamayız. O da bunun farkındaydı tabii. Hiç görmediği bilimsel aletleri kitaplardan okuyarak yapıyordu, bunu kimden bekleyebilirsiniz. Zaten tezi de o, İslam bilim düşüncesi unutulmuş ama bunlar kitaplarda kayıtlı diyor. "Kitaptan okuyarak o aletleri yapabilir miyim?" Hakikaten yapılabildiğini gösterdi. Bunu yapabilmek için hem o kitabı okuyabilmesi, hem o kitapta anlatılan bilimi anlaması, son olarak da o aleti yapabilecek beceriye sahip olması lazım. Kendi adıma bu üçünden sadece bir tanesi bende var, kitapta bahsedilen fiziği anlayabilirim. Fuat Hoca bunların üçünü de aşmış birisidir, yüzlerce farklı aleti kitaptan okuyarak yapıp, müzede sergileyerek ülkemize bu alanda büyük değer katmıştır.

Bu yazı, üç ay sonra Kervan dergisinin sohbetine konu oldu -- Eylül 2018, sayfa 24

Ebrar Sena Çekiç, Esmâ Nur İlbaş, Zeynep Çakır

Hoca ile iki hatıra

Bir toplantı sonrasında Galata Köprüsünden geçerken arabayı durdurmamı rica etti. Arabadan indi ve balık tutanların arasında birkaç dakika durup manzarayı seyretti. Döndüğünde gözleri dolmuştu, bana şunları söyledi: “Akif Bey, 1961 başında buradan Boğaz’a bakıyordum. Üniversiteden atılmışım, ertesi gün Almanya’ya gidecektim. (Bk. **147’ler**) Bu manzarayı bir daha görebileceğimi hiç sanmıyordum.” Hakikaten, Türkiye’ye gelebilmesi için çok uzun yıllar geçmesi gerekiyordu.

Yine başka bir toplantıdan sonra Vanıköy’de çay içmeye gittik... “Akif Bey, Boğaz’da çay içmenin bana ne ifade ettiğini siz bilemezsiniz” dedi. Sonra bu sözünü biraz açıkladı: 1961 yılının Mart ayında Galata Köprüsünden şehre bakmış, “Ya Rabbi, bu güzellikleri bir daha görebilecek miyim?” demiş. Çünkü ertesi gün, arzusu dışında Almanya’ya, bilinmezler dünyasına göç ediyormuş. Bu iki hatıra dışında, işine duygu karıştığını hiç görmedim.

*15/08/2009 gününde Müze böyle görünüyordu
Hoca'nın kabri, hiç sevmediği kubbenin yanında*

*Aynı gün katıldığım son Danışma Kurulu
Soldan: A Mazak, A Eyler, Y Kanpolat, F Sezgin, U Sezgin, Ü Saygılı*

Sözün Özü: Fuat Sezgin Hoca da bu ülkenin kıymetini bilmediği insanımızdan. Ülke yetiştiriyor. Tam fayda temin edeceği bir aşamada onu “arzusu dışında Almanya’ya, bilinmezler dünyasına göç ettiriyor.”

Bazan sıradan duygular diğer bazıları için ne büyük anlam ifade edebiliyor. Galata’da balıkçıları seyretmek hepimiz için büyük bir zevk ama Fuat Hoca “Akif Bey, 1961 başında buradan Boğaz’a bakıyordum. Üniversiteden atılmıştım, ertesi gün Almanya’ya gidecektim. Bu manzarayı bir daha görebileceğimi hiç sanmıyordum” diyerek bunun ne büyük değer ifade ettiğini gösteriyor.

Duamız, Fuat Hocanın yaşadıkları ülkemiz için son olsun. __AD

56. Bir Müze Kurmak (24.09.2006)

TÜBİTAK başkanı, eski dekanım Nüket Yetiş ve kadim dostum Abdulkerim Kar ile, Küçükyalı Pinhan'da dün iki saat görüştük, unutmamak için kısa bir not düşeyim: Günün sonunda Kerim Hocam ve ben TÜBİTAK elemanı olduk. Açık eksiltme beş gün ile başladı. Ben tek günde direnirken, Kerim üç güne razı oldu. İlk işimiz, bir müze kurmak! Fuat Sezgin'in özgeçmişini Frankfurt'taki merkezde buldum:

Institut für Geschichte der Arabisch-Islamischen Wissenschaften IGAIW: Arap-İslam Bilimleri Tarihi Enstitüsü

1982 yılında Almanya'nın Frankfurt şehrinde kurulan, İslam dünyasının bilimler tarihindeki yerini ve dünya medeniyetine katkılarını araştıran öncü bir akademik kurumdur. Enstitünün kurucusu ve uzun süre direktörlüğünü yapan kişi, dünyaca ünlü bilim tarihçimiz Prof. Dr. Fuat Sezgin'dir.

IGAIW, Frankfurt

Enstitünün Temel Görevleri

Astronomi, tıp, matematik, coğrafya ve mekanik gibi alanlarda İslam medeniyetinin ürettiği eserleri incelemek.

El yazması eserlerin tıpkıbasımlarını yapmak ve devasa bir külliyyat olan Geschichte des Arabischen Schrifttums (Arapça Yazmalar Tarihi) gibi temel başvuru kaynaklarını yayımlamak.

Bilim tarihindeki icatların ve aletlerin (usturlap, güneş saati, aletler vb.) yazılı tariflere dayanarak yeniden üretilen modellerini sergilemek.

Ertesi sabah Gülhane parkına gidip yeri aradık, surlara bitişik, ince-uzun bir bina bulduk. Belediyeye ait, ne için yapıldığı belli olmayan⁵ ilginç bir yer. Google haritasında göremedim, belki de yeni yapılmış.

Hikâyenin Öncesi (2005)

Bundan 11 ay kadar önce, 2 Kasım'da şu haber çıkmıştı:

Bilimler tarihinin otorite ismi Prof. Dr. Fuat Sezgin, görenleri hayrete düşüren Frankfurt'taki İslam İlimleri Tarihi Müzesinin bir benzerini İstanbul'da kuracak. Müzede, bugün hiçbir yerde bulunmayan ve sadece İslam bilginlerinin kitaplarında kalmış matematik, astronomi, fizik, kimya, coğrafya, jeoloji ve mineraloji alanlarında 800'e yakın icat sergilenecek. Geçtiğimiz günlerde Kültür ve Turizm Bakanı Atilla Koç ile Frankfurt'ta bir araya gelen Sezgin, kendisine

5 İnce-uzun binanın niçin yapıldığını sonradan öğrendik: Topkapı Sarayının Has Ahırlar bölümü. Alt katta hayvanlar bağlanır, üst katta seyisler oturmuş. Bugünkü anlayışla, alt kat sarayın otoparkı, üst kat sürücülerin lojmanı...

yer gösterilmesi, maddi ve manevi destek verilmesi halinde İstanbul'da bir müze kurabileceğini söyledi. "81 yaşındayım. Artık yaşlandım, fazla vaktim yok. Bu işi kısa sürede bitirelim. Hem böylece vatanıma, milletime de vefa borcumu ödemiş olurum" diyen Sezgin, Türkiye'de kurulacak bir müzenin Doğu ile Batı medeniyeti arasında köprü vazifesi göreceğini belirtti.

Haberde Süleymaniye Külliyesinin bir bölümünün bu amaca tahsis edildiği yazıyordu. Zaman içinde daha iyi bir yer olarak, Gülhane Parkının sınırındaki bu bina bulunmuş.

Günübirlik Frankfurt (üç ay sonra)

21 Aralık sabah 6'da Kerim Hoca ile yola çıktık, 11:30'da enstitüye vardık. Fuat Hoca bizi iyi karşıladı, yarım saat konuştuk, çay içtik. Mimar Hilmi Şenalp'ın belediyeden alıp çoğalttığı planları gösterdik. Kerim, önceden aldığı güzel besmele levhasını "bismillah ile başlayalım" diyerek takdim etti. Sonra üç buçuk saat aralıksız dolaştık. Müzenin 14 odasını yorulmadan bize gezdirdi ve anlattı.

En çok üstünde durduğu iki konu zaman ölçümü ve konum belirleme olmuş. Çok sayıda astrolab ve saat örnekleri vardı koleksiyonunda. Gemicilerin yer belirleme yöntemlerini öyle hareketli ve heyecanlı bir anlatımla sundu ki, asla unutulmaz. "Kuzeye ya da güneye giderken enlem değişir, kutup yıldızının açısından enlemi kolayca ölçebilirsiniz. Doğu-batı yönlerinde ise boylam değişir, yerinizi bulmak için astrolab yetmez. Saati de biliyorsanız, güneşe ya da yıldızlara bakarak ne kadar yol aldığınızı hesaplarsınız."

Foto: Abdulkerim Kar

Duvarda iki resim vardı: Hocası Hellmut Ritter (1892-1971) ve çok sevdiği arkadaşı Matthias Schramm (1928-2005). “Tanıdığım en akıllı adamdı” dedi, “o gidince öksüz kaldım.”

Bu binayı 25 sene önce almış.

Her sabah 7:30’da çalışmaya başlarmış.

Hocasından aldığı bir dersi bize nakletti:

- Fuat, günde ne kadar çalışırsın?

- 10-12 saat

- Evladım, bu kadarla alim olamazsın

- ??

- Günde 15 saat çalış, her sene bir lisan öğren

Saat 16’da bir taksi çağırdı, bizi arabaya kadar uğurladı.

Yılın en kısa günü, bizim için uzun ve yorucu geçti.

İlginç bir müze, hızlı bir seyahat, olağanüstü bir insan.

Fuat Hocanın nadir eserlerle dolu kütüphanesi

Hikâyenin Sonrası

Sezgin, Aramco World dergisinde (2007)

Eserler yerleştirildi ve Müze açıldı (2008)

İslam Bilimi Tarihi Araştırma Vakfı (2010)

Kitapların önemli kısmı İstanbul'da (2017)

Hocanın aramızdan ayrılışı (2018)

Sözün Özü: Müze beni çok uğraştırdı. Kalıcı bir iş yapmak hiç kolay değil. Daha sonra müzeyi gezerken her köşesinde bir hatıra buluyorum. __MAE

57. Bu da Geçer Yahu (02.03.2026)

Güncel olayların ağırlığı öyle kuvvetli ki, insanın zihninde bir “kıyamet” hissi oluşuyor. Ekranlar karanlık, başlıklar umut kırıcı, yorumlar keskin. Haber akışı durmuyor ama kalpler yoruluyor. Gürültü arttıkça sükûnet azalıyor; herkes konuşuyor, az kişi dinliyor. Böyle bir atmosferde insan, dünyanın yükünü omzunda taşıyormuş gibi hissedebiliyor.

Dünyanın sonuna gelmişiz gibi... Oysa tarih, bize çok daha sarsıcı fırtınaların estiğini, ölkelerin yıkıldığını, medeniyetlerin dağıldığını, ama hayatın ve sorumluluğun devam ettiğini gösteriyor.

İnsan zihni, içinde bulunduğu anı büyütme eğilimindedir. Şimdi olan şey en önemlidir, çünkü onu yaşıyoruz, çünkü canımız yanıyor, çünkü belirsizlik var. Ama zulüm asla bugüne mahsus değil. Acı, insanlık tarihi kadar eski. Her ağın insanı, kendi yaşadıklarını “en ağır imtihan” zannetmiştir.

İstanbul’un İşgali

1918 yılında İtilâf orduları İstanbul’a girdi. Osmanlı Devleti fiilen çökmüş, başkent savaşı kazanan üç devletin kontrolüne girmişti. Sokaklarda işgal kuvvetleri dolaşüyor, meclis dağıtılıyor, aydınlar sürgüne gönderiliyordu. Devlet bitmiş, başkent işgal edilmiş, gelecek belirsiz; sanki, her şeyin sonu gibiydi.

Ama insanlar umutsuzluğa teslim olmak yerine sorumluluk aldı. Öğretmen ders vermeye, esnaf dükkânını açmaya, kalem sahibi yazmaya, çiftçi tarlasını ekmeye devam etti.

Ve o meşhur söz dilden dile dolaştı:

Bu da geçer yâhû -- Ebru: Nihal Türe

Bağdat'ın Yıkılması

1258 yılında Moğol orduları Bağdat'a girdi. Şehir yakıldı, kütüphaneler yıkıldı, yüzbinlerce insan hayatını kaybetti. O dönem için Bağdat sadece bir şehir değildi; ilmin, kültürün, düşüncenin merkezlerinden biriydi. Beytü'l-Hikme gibi kurumlar yok edildi. Kitapların Dicle'ye atıldığı ve nehrin mürekkep yüzünden karardığı anlatılır.

O gün yaşayan biri için bu, medeniyetin sonuydu. Ama medeniyet bitmedi. İlim başka şehirlere taşındı. Kahire'de, Şam'da, Semerkant'ta, Endülüs'te yeni merkezler doğdu. İnsanlık düşünmeyi bırakmadı.

O devirde dile gelen Mesnevi'de, ya da Yunus Divanı'nda Moğol vahşetini göremezsiniz. Bunun yerine insanın iç dünyası, nefis mücadelesi, sevgi, merhamet, sabır ve hakikat arayışı vardır. Yani geçici siyasi yıkımlar değil, insanlığın ortak ve kalıcı dertleri ele alınır. Büyük kriz dönemlerinde bile bazı gönüller, gündemi aşan bir derinlikte, insanı ayakta tutacak hakikatleri söylemeye devam etmiştir.

Kudüs'ün İşgali

1099 yılında Haçlı orduları Kudüs'e girdi. Şehirde büyük bir katliam yaşandı, camiler bile kanla doldu. O günün Müslüman dünyası için bu tarifsiz bir yıkımdı. Ama tarih burada durmadı, bir asır içinde denge değişti. Siyasi hâkimiyetler gelip geçti, Kudüs bâki kaldı, imtihan devam etti.

O günlerde Kudüs kan ve zulümle doluydu; ama kalem-ler susmadı, dualar kesilmedi. Siyasi hâkimiyet el değiştirse de insanın iç dünyasındaki arayış devam etti. Âlimler ilmini sürdürdü, sûfiler gönüllere hitap etti, sıradan insanlar hayatın küçük sorumluluklarını bırakmadı. Tarih sahnesinde büyük sarsıntılar yaşanırken, insanlığın ortak değerleri (adalet, merhamet, sabır ve umut) asla kaybolmadı.

Kıssadan Hisse

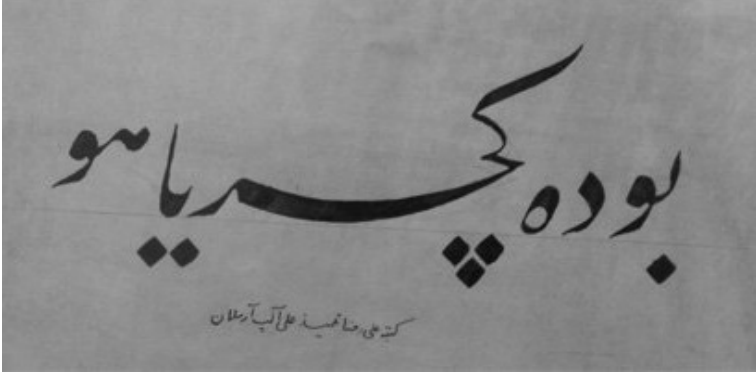
Bu örnekleri anlatmanın amacı acıyı küçümsemek değil. Hiçbir zulüm “normal” değildir, hiçbir haksızlık hafife alınmaz. Ama şunu iyi bilmek gerekir:

Tarih boyunca zulüm ve iyilik vardı, dünya durduğu sürece olacaktır. Bizim görevimiz, felaket hissine kapılmak değil, kendi işimizi bilmektir. Dünya büyük krizlerden geçerken bile insanın asli vazifesi değişmez.

Her çağda “artık her şey bitti” diyenler olmuştur. Ama dünya, Allah'ın koyduğu kurallar ile akmaya devam eder. Büyük yıkımlar olduysa büyük dirilişler de oldu. Yaşadıklarımız bize çok ağır geliyor. Ama tarihin geniş penceresinden bakınca şunu görürüz: İnsanlık bundan daha karanlık günler gördü.

“Dünya sarsılıyor, sen bize ne anlatıyorsun” demeyin. Ses çıkaran sarsıntılar haber değeri taşır; sessiz hakikat ise sürekli, çok ilgi çekmez. Ben gürültüyü değil, esasları konuşuyorum. Esmâ-i Husnâ'yı anlatıyorum; çünkü bu isimler dünyaya kimin hükmettiğini hatırlatır. Gürültü bir yükselir, bir kaybolur. Ama Rahmân'ın merhameti, Hakîm'in

hikmeti, Azîz'in izzeti baki kalır. Sarsılmaması gereken yer, kalbimizdir.

"Bu da geçer yâhû"

Gemini yorumu

İyilik ve güzellik; bir ağacın büyümesi gibi sessiz ve derin olduğu için çirkinliğin gürültüsü gibi haber değeri taşımaz. Zihin, hayatta kalma içgüdüsüyle fırtınanın sesine odaklanırken hayatın asıl dokusunu sessizce yağan yağmur oluşturur.

Sözün Özü: Kişisel sorumluluk bilincini unutmadan, karanlık acılardan ve olaylardan ders çıkarmak, sonsuz kudret sahibi Yüce Yaratıcıya sığınıp zulme karşı durmak. Bu da geçecek ve insanlık daha güzel günler yaşayacak. __AD

58. Geçip Gidenler (04.06.2005)

Çok ilginç bir resim:

Kuş, gemi, güneş, cami...

gördüğümüz her şey geçip gidiyor
farklı hızlarda gidiyor, geçiyor
resim sadece bir anı dondurmuş

* kuş, birkaç saniye ...

* gemi, birkaç dakika ...

* güneş, birkaç saat ...

içinde resimden “geçiyor”

En kalıcı olan cami, onun ömrü de birkaç yüz sene ...

Bir de yeryüzü (kara artı deniz) var, sanki o mu kalıcı?

Sözün Özü: Hz. İbrahim’in “Ben batanları sevmem” dediği gibi aslında. Yüce Yaratana dışında hiçbir şey kalıcı değil. _AD

SON SÖZ

Her an yeniden yaratılan kâinatta yaşayan bilgi sahibi (Alim) kişilerin ortalama insandan farklı olarak dünyaya ve olaylara bakışı hepimize yön veren gözlemler olmuştur.

İşte elinizdeki bu eserde Akif Hoca'nın yaptığı budur. Sahip olduğu bilgi ve tecrübe birikimi ile dünyaya ve hayata bakarak gözlemler yapmış ve kendi akıl süzgecinden geçirerek blog sayfaları olarak bizlere sunmuştur. Kişisel olarak ben bunlardan hep etkilendim. İlk paylaştığı zamanlar ilgiyle ve dikkatle okudum. Kendi adıma dersler çıkardım. İstikameti mi sorguladım. Zihnimde var olan sorulara cevaplar buldum.

Ümit ediyorum, bu kitabı okuyanlar da benim gibi bu-
radaki gözlemlerden kendilerine istikamet çıkarırlar ve hem dünyalarının hem de inandığımız ahiretlerinin güzelleşmesine sebep olur.

Ali Demir

Kısıklı, Mayıs 2026

TEŞEKKÜR

Yirmi yılı aşkın bir süredir dijital dünyada (Blogger ortamında) kelimelerle ördüğüm dağınık yazılara “eser” olarak kıymet verilmesi, derlenip toplanması, ömrümün sonlarında yaşadığım en ilginç projedir.

Kendi sesimi ve tarzımı olduğu gibi muhafaza ederek; her yazının ruhunu “Sözün Özü” ile taçlandıran, seçtikleri yazıları ilmek ilmek işleyen kıymetli dostlarım ve meslektaşlarım Ali Demir ve Ercan Öztemel’e gönülden teşekkürlerimi sunarım.

Kitabı bir ay içinde sanal halden kağıt ortamına getiren Çıra Yayınlarına, özellikle Şakir Kurtulmuş’a ayrıca teşekkür ediyorum.

Benim için bu çalışma, eski yazıları bir araya getirmekten başka, bir ömrün gözlemlerini dostluğun yardımı ile geleceğe bırakmaktır. Onların geniş vizyonu ve titiz editörlüğü sayesinde, blog kayıtları daha geniş bir okuyucu grubu bulacak.

Emeğinize, vaktinize, dostluğunuza sağlık.

Mehmet Akif Eyler

Kadıköy, Temmuz 2026

QR Code

Yazıların ve resimlerin aslına erişmek için link:
<https://maeyler.github.io/Sunumlar/blog/>

